

**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)
ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา**

นางวันเพ็ญ นพไธสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Factors Affecting Participation of the Civil Defense Volunteers
in Disaster Prevention and Mitigation of Nakhon Ratchasima Province**

Mrs. Wanpen Nopthaisong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)
ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

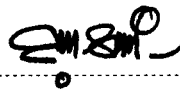
ชื่อและนามสกุล นางวันเพ็ญ นพไชสง

แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ

สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต)

กรรมการ

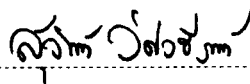
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)
ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย นางวันเพ็ญ นพไชสง ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 398 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test F-Test และหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวม และด้านการมีส่วนร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติตามแผน ร่วมใช้ประโยชน์ และร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย ส่วนเพศ อายุ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัยและความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และ อปพร. กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดตั้งงบประมาณไว้สำหรับเป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้กับ อปพร. 2) ควรมีการจัดตั้งศูนย์ อปพร. ให้เป็นรูปธรรม และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามความจำเป็นแก่การใช้งาน 3) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมจัดตั้ง อปพร. เพิ่มขึ้น และฝึกทบทวนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สาธารณภัย

Thesis title: Factors Affecting Participation of the Civil Defense Volunteers
in Disaster Prevention and Mitigation of Nakhon Ratchasima Province

Researcher: Mrs. Wanpen Nopthaisong; **Degree:** Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Dr. Saneh Juito, Associate Professor; (2) Dr. Chinnarat Somsueb,
Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The purposes of this research work are: to study the participation levels, to compare factors affecting the participation including problems and suggestions from the civil defense volunteers in terms of disaster prevention and mitigation of Nakhon Ratchasima Province.

The sampling population size was selected by multi-steps and 398 civil defense volunteers of Nakhon Ratchasima Province were recruited. The tool used for this study was questionnaire. The study confidence is 0.987. The data was statistically analyzed through frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe's test.

The study revealed that the civil defense volunteers have participated in disaster prevention and mitigation of Nakhon Ratchasima Province in general. As participation policy, they were in the mid-level in terms of policy cooperation, follow up, and assessment. The data was significantly difference ($p=0.05$) in the factors affecting participation of the civil defense volunteers as follow; profession, income, educational level, time for being member of the civil defense volunteers, subordination of the civil defense volunteers, disaster mitigation's experience, and frequency for disaster mitigation's seminar or training. On the contrary, gender, age, stay length in community, risk area, and frequency for disaster data receiving were not affected to the participation. Moreover, the civil defense volunteers have suggested some recommendations; (1) subdistrict administrative organization should set a budget for compensation wage to the civil defense volunteers job, (2) center for the civil defense volunteers should be set up and necessary equipments for disaster prevention and mitigation should be provided, and (3) disaster prevention and mitigation training should be provided in order to increase the number of the civil defense volunteers and the training should be continuingly practice.

Keywords: participation, the civil defense volunteers, disaster

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ จุ้ยโต อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และติดตามการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย รวมทั้งให้เกียรติมาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา ถ่วงลือ และ ดร.วิจิตร เหล่าธรรมยิ่งยง ที่กรุณาช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง ให้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณวัลลภ เทพภักดี ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5 นครราชสีมา/ผู้อำนวยการศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เขต 5 นครราชสีมา ที่กรุณาให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบคุณผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบัว-คุณแม่ยวน ชิงกระโทก และขอขอบคุณ คุณธงชัย - คุณแพรววิภา - คุณวิศรุต นพไชสง ที่เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าอันถึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ด้วยความเคารพยิ่ง

วันเพ็ญ นพไชสง

พฤศจิกายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	11
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	75
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	88
ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง	132
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	134
สรุปการวิจัย	134
อภิปรายผล	136
ข้อเสนอแนะ	148
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	159
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)	160
ข แบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา	162
ค ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	172
ง หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม	175
ประวัติผู้วิจัย	177

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	75
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	78
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	80
ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา 4 ด้าน	82
ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน	82
ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	84
ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	85
ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	87
ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ	88
ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ	89

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามอายุ.....	89
ตารางที่ 4.12	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ.....	91
ตารางที่ 4.13	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ.....	92
ตารางที่ 4.14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามอาชีพ.....	93
ตารางที่ 4.15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามอาชีพ.....	94
ตารางที่ 4.16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามอาชีพ.....	95
ตารางที่ 4.17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามอาชีพ.....	96
ตารางที่ 4.18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย พลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามอาชีพ.....	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.19	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้.....	98
ตารางที่ 4.20	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามรายได้.....	99
ตารางที่ 4.21	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามรายได้.....	100
ตารางที่ 4.22	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามรายได้.....	100
ตารางที่ 4.23	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามรายได้.....	101
ตารางที่ 4.24	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	102
ตารางที่ 4.25	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	103
ตารางที่ 4.26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.27	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	105
ตารางที่ 4.28	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	106
ตารางที่ 4.29	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	106
ตารางที่ 4.30	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	107
ตารางที่ 4.31	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	108
ตารางที่ 4.32	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	109
ตารางที่ 4.33	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.....	110
ตารางที่ 4.35	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	111
ตารางที่ 4.36	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	112
ตารางที่ 4.37	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	113
ตารางที่ 4.38	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	113
ตารางที่ 4.39	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	114
ตารางที่ 4.40	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.....	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.41 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน.....	116
ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน.....	116
ตารางที่ 4.43 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพื้นที่เสี่ยงภัย.....	117
ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามพื้นที่เสี่ยงภัย.....	118
ตารางที่ 4.45 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย.....	119
ตารางที่ 4.46 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย.....	120
ตารางที่ 4.47 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย.....	121
ตารางที่ 4.48 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.49	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	123
ตารางที่ 4.50	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	124
ตารางที่ 4.51	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	125
ตารางที่ 4.52	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	125
ตารางที่ 4.53	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย.....	126
ตารางที่ 4.54	ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ในภาพรวม.....	127
ตารางที่ 4.55	ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน.....	128

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.56	ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน.....	129
ตารางที่ 4.57	ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์.....	130
ตารางที่ 4.58	ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล.....	131
ตารางที่ 4.59	ปัญหาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา.....	132
ตารางที่ 4.60	ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด นครราชสีมา.....	133

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งภัยจากธรรมชาติและภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลายไปด้วยน้ำมือมนุษย์ ที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อตอบสนองความสะดวกสบายในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อนำมาใช้ปลูกสร้างบ้านเรือน หรือการทำไร่เลื่อนลอย การระเบิดภูเขาเพื่อนำสินแร่มาใช้ในการประกอบอุตสาหกรรม การที่มนุษย์เผาผลาญเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น ถ่านหิน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ เพื่อผลิตพลังงาน และปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกตัวสำคัญที่สุดออกสู่ชั้นบรรยากาศเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงมากขึ้น เช่น ภัยแล้ง ภัยหนาว ที่มีระยะเวลายาวนาน ภัยจากवादภัย อุทกภัยและดินโคลนถล่มอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ไหล่เขา

การเกิดสาธารณภัยในประเทศไทย สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดทั้งปี โดยจะผลัดเปลี่ยนประเภทของภัยไปตามฤดูกาล จากปฏิทินสาธารณภัยประจำปี 2551 ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดช่วงเวลาของการเกิดภัยธรรมชาติ ได้แก่ ภัยหนาว ตั้งแต่เดือนตุลาคม - มกราคม ภัยแล้งตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤษภาคม อุทกภัย ดินโคลนถล่ม ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ไฟป่า ต้องเฝ้าระวังตลอดปี แบ่งตามพื้นที่ภาคเหนือ ตั้งแต่เดือนเมษายน - พฤษภาคม ภาคอีสานตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - พฤษภาคม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม ส่วนอุบัติเหตุทางถนน ภัยจากสารเคมี อัคคีภัย ต้องเฝ้าระวังตลอดทั้งปี ซึ่งแต่ละภัยล้วนแล้วแต่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมาก บ้างน้อยบ้างแล้วแต่ความรุนแรงของภัย ในปี พ.ศ. 2549 สาธารณภัยก่อให้เกิดความเสียหายมีมูลค่าถึง 11,431,620,296.- บาท ในจำนวนนี้ภัยที่สร้างความเสียหายมากที่สุด ได้แก่ อุทกภัย มูลค่าความเสียหายมากถึง 9,627,418,620.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 58 จังหวัด รองลงมาได้แก่ อัคคีภัย มูลค่าความเสียหาย 1,083,845,622.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 66 จังหวัด และภัยแล้ง มูลค่าความเสียหาย

495,275,738.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 61 จังหวัด สำหรับปี พ.ศ. 2550 มีรายงานความเสียหายมูลค่า 3,139,446,269.- บาท ภัยที่สร้างความเสียหายมากที่สุด ได้แก่ อุทกภัย มูลค่าความเสียหาย 1,687,865,982.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 54 จังหวัด รองลงมาคือ วาตภัย มูลค่าความเสียหาย 234,547,154.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 67 จังหวัด และลำดับที่ 3 ได้แก่ อัคคีภัย มูลค่าความเสียหาย 198,304,732.- บาท ครอบคลุมพื้นที่ 71 จังหวัด (สรุปสถานการณ์สาธารณภัยประจำปี 2549 และ 2550: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) จากมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นหากนำไปพัฒนาประเทศในด้านอื่น คงเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างมาก และที่สำคัญยิ่งไปกว่าการสูญเสียทรัพย์สินเงินทองนั้นคือการสูญเสียชีวิต สภาพจิตใจของผู้ประสบภัยพิบัติที่ต้องสูญเสียคนที่รัก ตกอยู่ในสภาพคนไร้ที่อยู่อาศัยไร้ที่ทำกิน

การจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาทั่วโลกและในประเทศไทย เน้นการรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Response) การบรรเทาทุกข์ (Relief) และการฟื้นฟู (Rehabilitation) หลังการเกิดภัยพิบัติ ภายใต้แนวคิดที่ว่า ผลกระทบจากภัยพิบัติไม่สามารถคาดการณ์ได้ ผู้ประสบภัยคือ “เหยื่อ” ของภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และเป็นเพียงผู้รอความช่วยเหลือจากรัฐและองค์กรภายนอก ในการจัดการภัยพิบัติในอดีต ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนเกิดภัย ประชาชนดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ เมื่อมีภัยเกิดขึ้นประชาชนก็พยายามรักษาชีวิตรอดและอพยพหนีเพื่อรอดความช่วยเหลือ และหลังจากที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้วหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าฟื้นฟู บูรณะสภาพพื้นที่ สิ่งปลูกสร้าง ถนนหนทาง และการประกอบอาชีพให้กลับคืนสู่สภาพปกติ เมื่อหน่วยงานของรัฐเข้าปรับปรุงสภาพพื้นที่แล้วประชาชนก็จะเข้ามาอยู่ในพื้นที่ และดำเนินชีวิตตามปกติ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2549: 8) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการภัยพิบัติในอดีตนั้น เป็นเพียงการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือประชาชน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนอ่อนแอ ประชาชนรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่นไม่พึ่งพาตนเอง ขาดการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการภัยพิบัติ และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนที่เสี่ยงภัยเพียงพอ

การจัดการภัยพิบัติตามแนวคิดใหม่ในปัจจุบันเน้นการจัดการเชิงรุกคือ เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากระดับล่าง (Bottom Up) โดยผสมผสานกับการบริหารจัดการแบบสั่งการ (Top Down) ตามความเหมาะสม ในการป้องกัน การลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติ ภายใต้แนวคิดที่ว่าผลกระทบจากภัยพิบัติสามารถคาดการณ์ได้ การบริหารจัดการภัยพิบัติ จะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนเกิดภัย ได้แก่ การลดภัยและลดความเสี่ยง โดยการประเมินความล่อแหลม และการเกิดภัย การป้องกันและลดผลกระทบของภัย การเตรียมความพร้อม การเตือนภัย ขณะเกิดภัย

มีการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน และหลังเกิดภัย มีการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัย ประเมินความเสียหาย และความต้องการฟื้นฟูบูรณะสิ่งเสียหายให้คงสภาพดั้งเดิม พร้อมทั้งนำเหตุการณ์ภัยพิบัติที่ผ่านมาในอดีต เป็นข้อมูลประกอบการลดภัยและการลดความเสี่ยงภัยในครั้งต่อไป

การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ จะต้องรู้และเข้าใจภัยพิบัติอย่างแท้จริง สามารถประเมินสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละชุมชนได้ และผู้ที่รู้จักชุมชนมากที่สุด คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ คนในชุมชนเหล่านี้เป็นผู้ที่รู้จักสภาพและลักษณะพื้นที่ของชุมชนของตน และเป็นผู้ประสบการณืจากอันตรายมาก่อน อีกทั้งยังเป็นกลุ่มแรกที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติ เช่น เหตุการณ์คลื่นยักษ์ (สึนามิ) ถล่มชายฝั่งทะเลอันดามันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ชุมชนชาวมอแกน ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเลที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ไม่มีใครได้รับอันตรายจากเหตุการณ์สึนามิ เพราะคนในชุมชนเหล่านี้เป็นผู้รู้จักสภาพพื้นที่และสังสปรสบการณืจากชาวมอแกนรุ่นปู่ย่า ที่ว่า “น้ำลคเร็วก็มาเร็ว น้ำลคมากก็มามาก” ดังนั้นเมื่อน้ำทะเลลดลงอย่างรวดเร็ว ชาวมอแกนจึงได้พาลูกหลานอพยพขึ้นเขาไปอยู่บนที่สูง ทำให้รอดพ้นจากคลื่นยักษ์สึนามิได้ (กรุงเทพฯธุรกิจ: 18 กรกฎาคม 2551) การจัดการภัยพิบัติในปัจจุบัน จึงเน้นการป้องกันภัยโดยการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีใช้เรื่องของรัฐหรือชุมชนเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน จะอาศัยแต่กำลังของเจ้าหน้าที่ภาครัฐฝ่ายเดียวย่อมไม่เพียงพอ เพราะมีอัตรากำลังค่อนข้างจำกัด จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยการเข้ามาเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยป้องกันและบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จึงได้มีโครงการขยายเครือข่ายอปพร. ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้มี อปพร. ในแต่ละพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 % ของจำนวนประชากร โดยมอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545 ซึ่งมีภารกิจหลักประการหนึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเป็นหน่วยงานหลักในการขยายเครือข่าย อปพร.

การดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ต้องได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคประชาชนในจังหวัด ซึ่งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตร และมีกฎหมายรองรับ อีกทั้ง อปพร. เป็นคนในพื้นที่

เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้น สามารถเข้าดำเนินการได้ทันที จึงเป็นกำลังสำคัญของภาครัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดความยั่งยืน นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ประการ คือ 1) ร่วมกันวางแผน 2) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ และ 4) ร่วมติดตามและประเมินผล (โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2549: 8)

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัดมีประสิทธิภาพ หากจังหวัดใดขาดการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) แล้วย่อมส่งผลให้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนั้น ประสบความล้มเหลว กลายเป็นภาระหนักของภาครัฐ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวัดระดับการมีส่วนร่วม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมามีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ครบ 2 % ของจำนวนประชากร ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และเป็นจังหวัดที่มีสภาพพื้นที่ทั้งที่เป็นภูเขาสูงและที่ราบลุ่ม เป็นประตูสู่อีสาน ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็นภัยทางถนน ภัยจากอุทกภัย ดินโคลนถล่ม และน้ำท่วมฉับพลัน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยแล้ง ทั้งยังเป็นจังหวัดที่เคยประสบเหตุอาคารโรงแรมรอยัลพลาซ่าพังถล่มอย่างรุนแรงและฉับพลัน เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2536 ทำให้พื้นที่และคานของอาคารทั้ง 6 ชั้น ร่วงลงมาองซ้อน ๆ กัน เหลือความสูง ประมาณ 5 เมตร มีผู้เสียชีวิต 136 คน บาดเจ็บ 227 คน (ชัยณรงค์ วาสนะสมสิทธิ์ 2544: 83) เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมาต่อไป

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

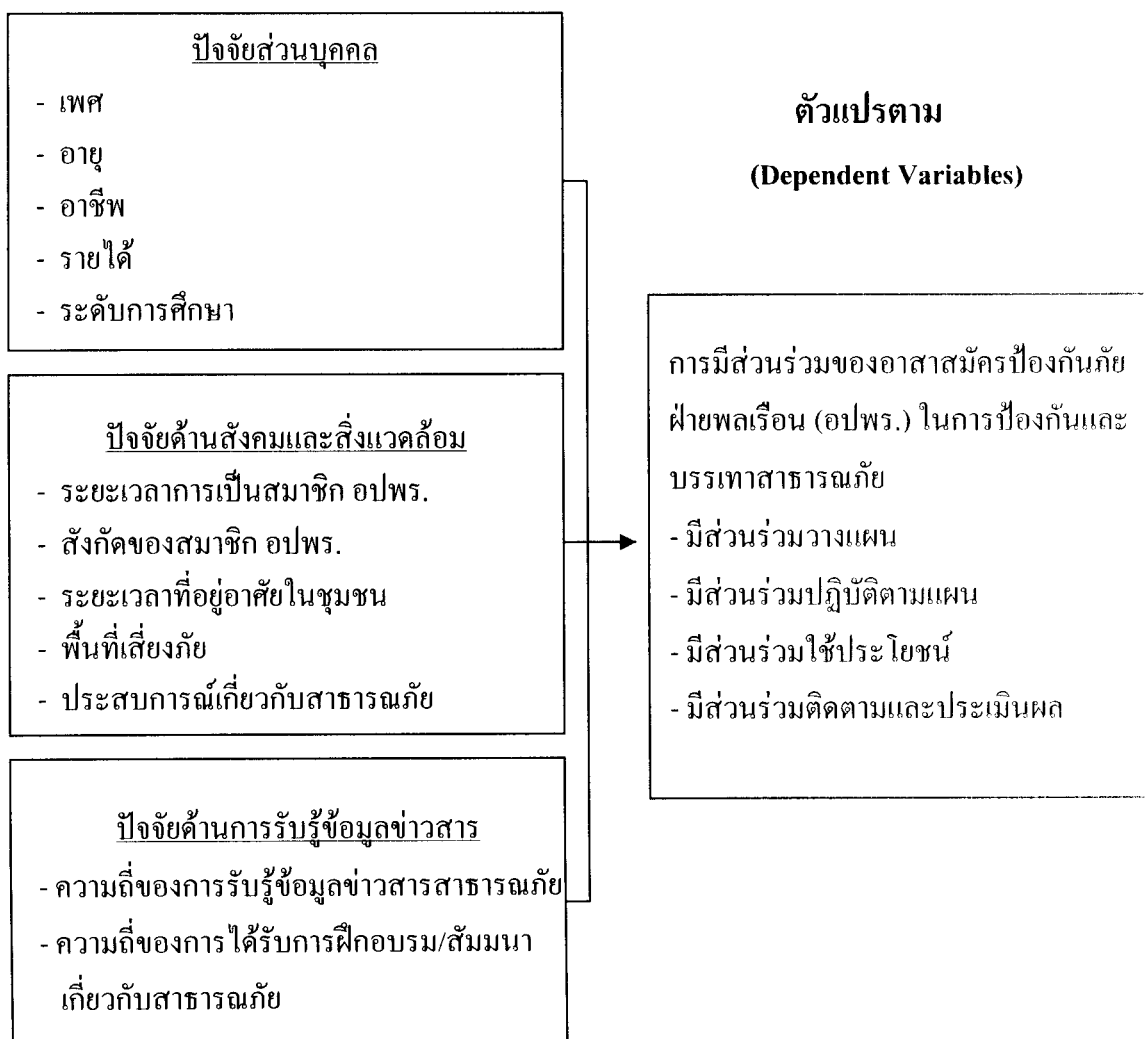
2.3 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ตามที่โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กล่าวถึงไว้ในการศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นโครงสร้างในราชการบริหารส่วนภูมิภาคเมื่อปี 2549 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ดังแสดงในภาพข้างล่างนี้

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

4. สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ไว้ดังนี้

- 4.1 อปพร.ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.2 อปพร.ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.3 อปพร.ที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.4 อปพร.ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.5 อปพร.ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.6 อปพร.ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.7 อปพร.ที่มีสังกัดต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.8 อปพร.ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.9 อปพร.ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.10 อปพร.ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.11 อปพร.ที่มีความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน
- 4.12 อปพร.ที่มีความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความชัดเจนขึ้น จึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

5.1 ด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และศึกษาปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

5.2 ด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา

5.3 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่ 32 อำเภอ 53,920 คน (ณ 31 ตุลาคม 2551)

5.3.2 กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 398 คน ในพื้นที่ 14 อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95%

5.4 ด้านระยะเวลา

11 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 - ตุลาคม 2552

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ไว้ดังนี้-

6.1 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เข้ามาดำเนินการในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

6.2 การมีส่วนร่วมวางแผน หมายถึง การที่ อปพร. มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางวิธีการกระทำ และกระบวนการต่าง ๆ ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และได้มาซึ่งแผน

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน ได้แก่ ข้อมูลการเกิดสาธารณภัย พื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณภัย ร่วมวางแผนทั้งระยะก่อนเกิดภัย ได้แก่ ร่วมวางแผนระบบเฝ้าระวัง/เตือนภัย ร่วมวางแผนประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย ร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ร่วมวางแผนการจัดการ/เก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขณะเกิดภัย ได้แก่ ร่วมให้ข้อเสนอแนะวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมวางแผนการจัดส่งเครื่องอุปโภคบริโภคไปยังพื้นที่ประสบภัย ร่วมวางแผนอพยพประชาชน ร่วมวางแผนจัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อย และภายหลังจากที่ภัยได้สิ้นสุดลงแล้ว ได้แก่ ร่วมวางแผนการสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งมีส่วนร่วมประชุมและให้ความเห็นถึงความเหมาะสมของแผนฯ

6.3 การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน หมายถึง การที่ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ตกลงกันไว้ในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนฯ ทั้ง 3 ระยะ คือ 1) ก่อนเกิดภัย ได้แก่ ร่วมเฝ้าระวังการเกิดเหตุสาธารณภัย ร่วมแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ร่วมประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ 2) ขณะเกิดภัย ได้แก่ ร่วมอุทิศแรงกาย ร่วมบริจาคสิ่งของหรือเงินทองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย ร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ และ 3) หลังเกิดภัย ได้แก่ ร่วมสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และร่วมอพยพประชาชนผู้ประสบภัยกลับสู่บ้านเรือนเมื่อเหตุการณ์สงบ

6.4 การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการวางแผนและปฏิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเหมาะสม ทั้ง 3 ระยะ คือ 1) ก่อนเกิดภัย ได้รับทราบข่าวสารสาธารณภัย ได้รู้จักวิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัย ได้รับการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการป้องกันภัย 2) ขณะเกิดภัย สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการช่วยเหลือเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็ว และตรงกับความต้องการ ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ และ 3) หลังเกิดภัย ได้รับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามระเบียบฯ ของทางราชการ และได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ

6.5 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ อปพร.ร่วมติดตามและวัดผลสำเร็จของการปฏิบัติตามแผนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมถึงการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเพื่อแก้ไขแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ ร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการวางแผน การ ปฏิบัติตามแผน การใช้ประโยชน์ให้มีความเหมาะสม และร่วมติดตามปรับปรุงแก้ไขแผนฯ ให้เป็น ปัจจุบันทันต่อสถานการณ์ภัยพิบัติ

6.6 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา

6.7 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก อปพร. สังกัด ของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย และประสบการณ์เกี่ยวกับ สาธารณภัย

6.8 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

6.9 รายได้ หมายถึง เงินรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนที่ยังไม่หักค่าใช้จ่าย

6.10 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของ อปพร. ในขณะที่ทำการ ศึกษาวิจัย

6.11 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก อปพร. หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเป็นสมาชิก อปพร. จนถึงปัจจุบันในขณะที่ทำการศึกษาวิจัย

6.12 สังกัดของสมาชิก อปพร. หมายถึง ฝ่ายต่าง ๆ ในศูนย์ อปพร. ที่ผู้อำนวยการ ศูนย์ อปพร. มอบหมายให้สมาชิก อปพร. ปฏิบัติงาน ได้แก่ ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย ฝ่ายรักษา ความสงบเรียบร้อย ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย และฝ่ายอื่น ๆ ตามที่ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เห็นสมควร

6.13 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาที่ อปพร. อยู่อาศัยในชุมชน นับ ถึงปัจจุบันในขณะที่ทำการศึกษาวิจัย

6.14 พื้นที่เสี่ยงภัย หมายถึง พื้นที่ที่มีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะได้รับผลกระทบ ในทางลบจากการเกิดสาธารณภัย

6.15 ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย พลเรือน (อปพร.) เคยได้รับผลกระทบจากการเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ของตนเอง หรือเคยพบเห็น การเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ใกล้เคียง

6.16 ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย หมายถึง จำนวนครั้งในการ รับทราบข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัย รวมถึงแนวทางในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

6.17 ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย หมายถึง จำนวนครั้งของการที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ได้รับการถ่ายทอดข้อมูลทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณภัย

6.18 สาธารณภัย หมายถึง เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์ สารหรือสารเคมีใด ๆ ก็ตามที่จะนำมาซึ่งความสูญเสีย การบาดเจ็บหรือความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริการทางสาธารณสุขทั่วโลก และสาธารณสุขการตามทีระบุไว้ในแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2550 ของจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อุทกภัย ดินถล่มและน้ำท่วมฉับพลัน วาตภัย แผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยแล้ง ไฟป่า ภัยหนาว อัคคีภัย สารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจลาจล ยาเสพติด โรคระบาดสัตว์ การชุมนุมเรียกร้อง

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

7.1 เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา พัฒนาปรับปรุงการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

7.2 สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และหลักการ มาเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักการที่เกิดจากการที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งที่โครงการเหล่านั้นเป็นโครงการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ร่วมระดมสมองกำหนดวิธีการ มีการจัดสรรงบประมาณเข้าช่วยเหลือชุมชนจำนวนมาก แต่โครงการดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาเกิดจากการสั่งการจากเบื้องบน (Top-down Approach) และรวมศูนย์อำนาจที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดโครงการ ตลอดจนแผนงานต่าง ๆ เอง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด ทั้งยังทำให้ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาต้องพึ่งพาบุคคลและทรัพยากรจากภายนอก ซึ่งไม่ใช่แนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง เพราะการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในชุมชน จึงต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาของภาครัฐ เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนโครงการ ทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกและความผูกพันของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะที่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา ดังนี้.-

ไพรัตน์ เคะชรินทร์ (2527: 6) ให้ความหมายและหลักสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 113) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุน ให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร

อรทัย ก๊กผล (2546: 2-1) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547: 1) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา คือ การเข้าไปมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจ ในการกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมนั้นปรารถนา ร่วมค้นหาสภาพปัญหาของชุมชน จากนั้นกำหนดแนวทางเลือกที่จะทำให้ได้สิ่งที่ปรารถนานั้น ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันประเมินผล และรับประโยชน์จากผลที่เกิดขึ้น

ชินรัตน์ สมสืบ (2549: 254) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

ปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ (2549: 8) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในมิติใหม่ว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ (power) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากผู้มีอำนาจให้กับสมาชิกในชุมชน ในการร่วมคิด และร่วมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ตลอดจนร่วมปฏิบัติการในทิศทางที่เหมาะสม

อนุรักษ์ ปัญญาวิวัฒน์ (2550: 122) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น การศึกษาบริบทของชุมชน การวางแผนการดำเนินการ และการจัดการติดตามและประเมินผลการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

อรพินท์ สฟโชคชัย (2550) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

International Association for Public Participation : IAP2 (อ้างถึงในอรพินท์ สฟโชคชัย: 2550) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่นำเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน หรือกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และใช้ข้อมูลความเห็นของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2551: 18) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม ไม่ว่าจะเริ่มต้นด้วยการชักนำของส่วนราชการหรือการรวมกลุ่มของประชาชนเอง โดยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ปฏิบัติตามแผน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาโครงการ

1.2 กลไกที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม

1.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีความเชื่อว่า การที่ประชาชนทุกกลุ่มทุกภาคมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารบ้านเมือง ย่อมทำให้ทุกกลุ่มทุกภาคนั้นต้องรอมชอมประสานผลประโยชน์กันจนลงตัว และเกิดความเป็นธรรมขึ้น เมื่อเกิดความเป็นธรรมกับทุกกลุ่มทุกภาค ความยั่งยืนของประชาธิปไตยก็จะเกิดความสันติสุขสภาพตลอดไป (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 122) ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเมื่อมีการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 ซึ่งยังคงสืบทอดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเด่นชัดที่สุดคือ บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน จึงเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 78 (5) จัดระบบงานราชการ และงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และมาตรา 87 กำหนดให้ภาครัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้-

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่
- 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

1.2.2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

มาตรา 3/1 บัญญัติว่า การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของ

ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

การจัดสรรงบประมาณและการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

1.2.3 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2555)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายภาคประชาสังคมและภาคประชาชน เน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ภาคประชาชนมีศักยภาพในการเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมมากขึ้น จนถึงระดับของการเข้ามาเป็นหุ้นส่วน ร่วมติดตามประเมินผลการบริหารจัดการภาครัฐได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีอาสาสมัครภาคประชาชน มีการพัฒนาวิธีทำงานเพื่อสนับสนุนให้ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น ในโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน ทำให้เกิดการบริการสาธารณะที่ดีขึ้น

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551-พ.ศ.2555) ล้วนแล้วแต่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ทั้งในเรื่องการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งสนับสนุนกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายต่าง ๆ ในการแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เพราะฉะนั้นการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จึงต้องรู้ถึงความต้องการของประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโครงการ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ทั้งยังเป็นการลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชนในชุมชน ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

1.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

รัฐประศาสนศาสตร์ ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยเหตุผล 2 ประการ (ชินรัตน์ สมสืบ 2549: 254) ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้.-

1. ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ ได้รับการพัฒนา ได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ มองภาพการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้กว้างขึ้น และช่วยทำให้คนมีความรู้สึกรับผิดชอบ มีความตระหนักในความสามารถของตนเองก่อให้เกิดความร่วมมือ การปรึกษาหารือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ทำให้เกิดการประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2. ความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐประสบผลสำเร็จและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ลดปัญหาความขัดแย้ง หลีกเลี่ยงการเกิดความรุนแรง การเผชิญหน้า ซึ่งเกิดจากการเห็นพ้องต้องกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน ทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านนำมาพัฒนาโครงการต่าง ๆ และเป็นการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน เป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานภาครัฐ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวประชาชนเอง และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good government)

1.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 115) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้.-

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่า

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหา และความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

Cohen and Uphoff (อ้างถึงในธานี สามารถกิจ 2546: 12) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ(Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานงานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งทางด้านวัตถุ ด้านสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ทั้งประเด็นความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรม

แผนกกิจการสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงในธานี สามารถกิจ 2546: 12) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (spontaneous) ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งนับเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (coercived) เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

Cohen (อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ 2549: 21) ได้จัดรูปแบบการมีส่วนร่วมในงานพัฒนา 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ คือ การที่บุคคลในชุมชนได้อุทิศร่างกายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมในเชิงเงินตรา คือ การที่บุคคลหรือชุมชนได้อุทิศเงินในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ คือ การกระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้คนหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในพื้นที่ เช่น การพัฒนาความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นในการขอคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งสร้างความภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชน ในการร่วมวางแผนและการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีรูปแบบที่แตกต่างกันไป แล้วแต่มุมมองของผู้เขียนแต่ละคน รูปแบบการมีส่วนร่วมจึงอาจสรุปได้ตามมุมมองของผู้วิจัยโดยยึดหลักการเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม ตามรูปแบบของแผนกกิจการสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติเป็นหลัก ดังนี้.-

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง โดยชุมชนเป็นผู้เริ่มต้นเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ ในลักษณะชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนโดยไม่รอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก เป็นการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเริ่มจากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งประชาชนอาจมีส่วนร่วมโดยตรง หรือผ่านตัวแทนชุมชนทั้งในรูปแบบการมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เงินตรา ความรับผิดชอบ หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ หน่วยงานภาครัฐเพียงแต่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ห่าง ๆ เท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ รูปแบบนี้หน่วยงานภาครัฐต้องลงพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ชักนำ กระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของโครงการนั้น ๆ และเข้ามามีส่วนร่วมโดยรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญในระยะเริ่มแรก ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมอาจเป็นแบบชายขอบ หรือแบบบางส่วน ทั้งในรูปแบบการมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เงินตรา ความรับผิดชอบ หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องเสริมสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และค่อย ๆ ถอยห่างออกไปในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยงเมื่อชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และมีรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ บางครั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอาจไม่เพียงพอ รัฐจึงต้องบังคับใช้กฎหมาย เช่น ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ภาครัฐมีมาตรการ 3 ม 2 ข 1 ร (ม.1 ไม่สวมหมวกนิรภัย ม.2 มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย ม.3 เมาส์รา ข.1 ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ข.2 ไม่มีใบขับขี่ ร.1 ขับรถเร็วเกินกำหนด) ซึ่งส่งผลให้ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในที่สุด

1.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการหลายคนมองว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดไปสู่การมีส่วนร่วมสูงสุด ดังนี้.-

IFAD (อ้างถึงในชินรัตน์ สมสืบ 2549: 261) แบ่งระดับการมีส่วนร่วม 8 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเฉยเมย (passive participation) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยถูกบอกเล่าว่ามีอะไรเกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้น การประกาศต่าง ๆ ของฝ่ายบริหาร โครงการเพียงข้างเดียว ไม่รับฟังการตอบสนองจากประชาชน

2. การมีส่วนร่วมในการให้ข่าวสาร (participation in information giving) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตอบคำถามที่ออกมาจากนักวิจัย โดยใช้แบบสอบถามสำรวจหรือแนวทางอื่น ๆ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามที่ข้อค้นพบของการวิจัย ไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและไม่มีส่วนร่วมในการวิจัย

3. การมีส่วนร่วมโดยให้คำปรึกษา (participation by consultation) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยถูกปรึกษาและบุคคลภายนอกรับฟังความเห็นต่างๆ แต่ไม่ยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และข้อปรึกษานั้นไม่ผูกพันที่จะต้องทำตามความเห็นของประชาชน

4. การมีส่วนร่วมด้วยสิ่งจูงใจทางวัตถุ (participation for material incentives) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการให้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน อาหาร เงินสด หรือสิ่งจูงใจทางวัตถุต่าง ๆ แต่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

5. การมีส่วนร่วมเชิงหน้าที่ (functional participation) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยก่อตั้งกลุ่มที่ริเริ่มจากภายนอก ไม่ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนแรกของโครงการ แต่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจที่สำคัญได้ผ่านไปแล้ว กลุ่มประชาชนนี้จึงขึ้นอยู่กับผู้ริเริ่มและผู้อำนวยการความสะดวกจากภายนอก แต่อาจกลายเป็นการขึ้นต่อตนเองได้ในที่สุด

6. การมีส่วนร่วมเชิงปฏิสัมพันธ์ (interactive participation) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ซึ่งนำไปสู่แผนปฏิบัติการและการก่อตั้งสถาบันใหม่ ๆ ในท้องถิ่นหรือสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบัน และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างเป็นระบบ กลุ่มประชาชนควบคุมการตัดสินใจของท้องถิ่น และมีส่วนในการธำรงรักษาโครงสร้างและการปฏิบัติ

7. การระดมตน (self – mobilization) ประชาชนมีส่วนร่วมโดยไม่ขึ้นกับสถาบันภายนอก ประชาชนติดต่อกับภายนอกเพื่อทรัพยากรต่าง ๆ และขอคำแนะนำทางวิชาการที่จำเป็น แต่ยังคงควบคุมวิธีใช้ทรัพยากร การระดมความคิดริเริ่มของตนเอง และการทำงานร่วมกัน

8. การเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลง (catalyzing change) ประชาชนที่เป็นสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมผลักดันให้คนอื่น ๆ ในชุมชนริเริ่มการเปลี่ยนแปลง

Amstein (อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ 2549: 20) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ประกอบด้วย 8 ระดับ ดังนี้.-

1. การจัดการแบบเบ็ดเสร็จโดยตรง (Direct Manipulation) หน่วยงานจัดการกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยตรง ไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้ในรายละเอียดของเรื่องราวนั้น
2. การบำบัดรักษา (Therapy) หน่วยงานเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมรับฟังข้อมูลข่าวสาร และร่วมตัดสินใจ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตอบข้อซักถามหรือรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง
3. การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) หน่วยงานเชิญชวนตัวแทนประชาชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทัศนะของประชาชนอย่างแท้จริง เพียงแต่เลือกสรรข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้
4. การร่วมให้คำปรึกษา (Consultation) ประชาชนทำหน้าที่ให้ข้อมูลและเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตามความต้องการของหน่วยงาน แต่อำนาจในการตัดสินใจยังเป็นของหน่วยงาน
5. การร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น (Placation) ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อคิดเห็นและนำเสนอข้อมูลจากมุมมองและจุดยืนของตนเอง แต่การตัดสินใจต่าง ๆ ยังคงเป็นของหน่วยงาน
6. การร่วมเป็นพันธมิตร (Partnership) ประชาชนเริ่มทำงานใกล้ชิดกับหน่วยงาน และเริ่มมีอำนาจเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งต่าง ๆ พร้อมทั้งทำหน้าที่กระตุ้นให้หน่วยงานได้ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่หลากหลาย
7. การส่งตัวแทนเข้าร่วมใช้สิทธิในการตัดสินใจ (Delegated Power) ประชาชนได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทน เพื่อให้ความคิดเห็น นำเสนอข้อโต้แย้ง และมีสิทธิร่วมตัดสินใจเชิงนโยบายต่าง ๆ
8. การควบคุมการตัดสินใจโดยพลเมือง (Citizen Control) อำนาจการตัดสินใจทั้งหมดอยู่ในมือประชาชน โดยหน่วยงานต่าง ๆ เพียงแต่ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจของประชาชน

International Association for Public Participation : IAP2 (อ้างถึงในอรพินท์ สพฤกษ์ชัย : 2550) ได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมที่น้อยที่สุด ถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ดังนี้-

1. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ถือเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่นำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

2. การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างอิสระและเป็นระบบโดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน โครงการ ในลักษณะของตัวแทนประชาชน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก ขอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน

4. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทของหุ้นส่วนหรือภาคี ในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

5. การเสริมอำนาจประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มในการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ถือว่าเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งด้านการเป็นผู้ให้และผู้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นการมีส่วนร่วมในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ถัดมาเป็นการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ทั้งด้านการกำหนดนโยบาย และการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ครบทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอรพินท์ สพโชคชัย ได้กล่าวไว้เมื่อครั้งประชุมในกิจกรรม Home Office Day วันที่ 30 เมษายน 2550 ว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้-

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกและเสนอแนวทางเพื่อตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ
5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะ

ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก เพราะประชาชนเป็นผู้เผชิญกับสาธารณภัยและรับผลกระทบจากภัยพิบัติโดยตรง จึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่ใช่เพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง แต่ต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นทั้งของตัวประชาชนเองและภาครัฐโดยรวม โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2549: 8) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ว่าต้องมีองค์ประกอบครบ 4 ประการ คือ

1. ร่วมกันวางแผน โดยเป็นการร่วมคิด ร่วมวางแผนจัดเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งประชาชนจะต้องร่วมประชุมและลงความเห็นว่าเป็นแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ส่วนราชการเสนอนั้น มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุผลในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด หากยังไม่เหมาะสมควรเสนอแนะให้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้หากยังไม่มีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ต้องการให้ส่วนราชการดำเนินการ ประชาชนในพื้นที่ต้องร่วมกันคิดว่าควรดำเนินการอย่างไร รวมถึงให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยกับส่วนราชการเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่

2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้ว ประชาชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันได้

3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก

4. ร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นให้เร็วที่สุด

1.6 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.6.1 หลักการ “6 Cs” ของ Singhal (อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ 2549: 22) เป็นหลักการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วย

1) **การร่วมมือ (Co-operation)** หรือการทำงานบนความร่วมมือของคนในท้องถิ่น (working on local people) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกตัวแทน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักไม่ใช่บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญได้อย่างดี หรือเป็นบุคคลที่มีอำนาจในชุมชน

2) **การยินยอม (Compliance)** หรือการทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น (working for the local people) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการมอบหมายภารกิจ/หน้าที่ พร้อม ๆ กับการเสมอสิ่งกระตุ้นเร้าใจต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม บุคคลภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดวาระสำคัญและทิศทางการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ

3) *การให้คำปรึกษา (Consultation)* หรือการทำงานเพื่อคนในท้องถิ่นและกับบุคคลในท้องถิ่น (*working for the local people and with local people*) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการสอบถามความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามบุคคลภายนอกยังคงทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและมีอำนาจในการตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ

4) *การให้ความร่วมมือ (Cooperation)* หรือการทำงานกับคนในท้องถิ่น (*working with the local people*) แนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม โดยในกรณีนี้บุคคลภายนอกมีบทบาทหน้าที่เฉพาะด้านการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางต่าง ๆ ในการดำเนินการ ในขณะที่บุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินงาน

5) *การเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning)* หรือการทำงานกับบุคคลในท้องถิ่นโดยบุคคลในท้องถิ่น (*working with local people and by the local people*) แนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจต่าง ๆ ร่วมกันและทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยกันกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมโดยบุคคลภายนอกทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน

6) *การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective action)* หรือการทำงานโดยบุคคลในท้องถิ่น (*by the local people*) เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดวาระของตนและขับเคลื่อนวาระดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ โดยปราศจากความคิดริเริ่มจากบุคคลภายนอก หรือการสนับสนุนกระบวนการโดยบุคคลภายนอก

1.6.2 หลักการ 4S (อรทัย ก๊กผล 2546:2-5.2-7) ถือเป็นหัวใจของการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้.-

1) *Starting Early* หรือ การเริ่มต้นเร็ว : กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นและให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ ความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตมักเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมช้า หลังจากที่มีการตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อมูลมัดอื่น ๆ จนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจ มิได้หมายความว่าก่อนการตัดสินใจไม่กี่วัน หรือไม่ก็สัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน

นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือก หรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ดังนั้นการบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีนั้น ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ หรือในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น หากเป็นกรณีการทำโครงการโรงไฟฟ้าหรือที่ทิ้งขยะควรต้องปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้าหรือที่ทิ้งขยะหรือไม่ ก่อนจะถามว่าตั้งที่นี่ได้หรือไม่

2) *Stakeholders* หรือ ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง : หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรก ๆ

หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญ ในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระมัดระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน บ่อยครั้งที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ทั้งที่ในความจริงผู้ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม และแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลารับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้หรือการใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วมแสดงความคิดเห็น

3) *Sincerity* หรือ ความจริงใจ : การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชนถือว่าเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ หรือมีอำนาจอนุมัติจัดการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผยข้อเท็จจริง ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน ลดข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดข้อสงสัย ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีขึ้น

4) *Suitability* หรือ วิธีการที่เหมาะสม : หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วมคือ การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ และของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อมรวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากรและงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริง เป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการปรึกษาหารือที่มีประสิทธิผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ Irvin and Stansbury (อ้างถึงในชินรัตน์ สมสืบ 2549: 264) กำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้.-

1. เงื่อนไขเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ดูจากเครื่องชี้วัดค่าใช้จ่ายต่ำและเครื่องชี้วัดผลประโยชน์สูง

1.1 เครื่องชี้วัดค่าใช้จ่ายต่ำ ได้แก่ ประชาชนพร้อมอาสาเข้าร่วมโครงการ และมีรายได้เพียงพอที่จะเข้าร่วมประชุม โดยไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อครอบครัว สามารถมาเข้าร่วมประชุมได้ง่าย ไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง ชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

1.2 เครื่องชี้วัดผลประโยชน์สูง ได้แก่ ตัวแทนของชุมชนมีความเต็มใจที่จะทำงานในฐานะตัวแทน มีการต่อต้านตัวแทนรัฐบาลสูง มีหน่วยงานแสวงหาความมีเหตุผลจากสมาชิกชุมชนเพื่อปฏิบัตินโยบายให้สำเร็จ ผู้อำนวยการความสะอาดของกลุ่มได้รับความเชื่อถือจากตัวแทน

2. เงื่อนไขที่ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ดูจากเครื่องชี้วัดค่าใช้จ่ายสูงและเครื่องชี้วัดผลประโยชน์ต่ำ ผู้บริหารควรแนะนำให้หน่วยงานของตนเองดำเนินการตัดสินใจ เพื่อดำเนินแผนงานให้สำเร็จ แทนการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2.1 เครื่องชี้วัดค่าใช้จ่ายสูง ได้แก่ ประชาชนวางเฉยไม่เต็มใจเข้าร่วมโครงการพื้นที่มีขนาดใหญ่ทำให้เกิดความลำบากในการเข้าร่วมประชุม ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีรายได้ต่ำ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ เนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ความรู้ด้านเทคนิคที่ซับซ้อนเป็นสิ่งจำเป็นในการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วม

2.2 เครื่องชี้วัดผลประโยชน์ต่ำ ได้แก่ ประชาชนไม่ต่อต้านหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานประสบผลสำเร็จก่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มประชาชนมีขนาดใหญ่ทำให้ยากต่อการชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วม การตัดสินใจของกลุ่มมีความเป็นไปได้ที่จะไม่ได้รับความสนใจ และมีความเป็นไปได้ที่จะเหมือนกับการตัดสินใจโดยหน่วยงานภาครัฐ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้บริหารรัฐกิจจะต้องพิจารณาว่าข้อดี ข้อด้อยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการมีอะไรบ้าง เพื่อจะเลือกใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

1.7 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (อ้างถึงในฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ 2548: 15-16) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางวัฒนธรรม
6. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่า มีบุคคล 4 กลุ่ม ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุ และเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครอง และสถานภาพการทำงาน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือนร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำการร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอ ที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น
4. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร
5. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยเร่ง
6. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547: 31-37) ได้สรุปปัจจัยและแนวทางการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ตามที่ปาริชาติและคณะ และ Merrill-Sands กล่าวถึงไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการจัดการ
 - 1.1 พัฒนาการให้เกิดการมีส่วนร่วมในพันธกิจและเป้าหมาย ถือเป็นงานสำคัญที่ฝ่ายจัดการต้องให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ต้องร่วมในเป้าหมายและเป็นพันธกิจร่วมกันที่แต่ละฝ่ายต้องร่วมมือกัน
 - 1.2 ส่งเสริม (ด้วยสื่อต่าง ๆ) ให้เกิดความเข้าใจของการที่ต้องพึ่งพากันหรือร่วมกัน
 - 1.3 หาความเห็นชอบร่วมกันในงานที่แต่ละฝ่ายรับไปทำ
 - 1.4 สร้างความไว้วางใจเชื่อใจต่อกัน
 - 1.5 ลดการแข่งขันของแต่ละฝ่าย
 - 1.6 สร้างความมั่นใจว่าแต่ละฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมกันทำงาน

2. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

2.1 หาทางให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.2 ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication) คือให้เน้นแบบสนทนาโต้ตอบระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งต้องมีทักษะในการคิด ฟัง และเคารพความคิดของผู้อื่น อันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การเกิดจิตสำนึก สาธารณะ (public conscious) ร่วมกันได้

2.3 มีความหลากหลาย ผสมผสานกันในการใช้สื่อหลายชนิดทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพ สื่อเสียง สื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล

2.4 ควรเป็นการใช้สื่อเพื่อเข้าถึงบุคคลทั้งกลุ่มที่อาจเสียประโยชน์และสาธารณชนทั่วไป เพื่อให้รับรู้ เข้าใจ เกิดความรู้สึกเห็นชอบ และร่วมสนับสนุน

2.5 การสื่อสารนั้นใช้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (เช่น การกีฬา งานเลี้ยง การทำบุญ)

2.6 สื่อบุคคลนั้น ควรเริ่มด้วยการแต่งการชุดสุภาพ เรียบง่าย วางตัวสบาย ๆ เป็นกันเอง สนทนาด้วยคำถามง่าย ๆ ใกล้ตัว ใช้น้ำเสียงอ่อนโยน ปลูกเร้าให้แสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ว่าพวกเขาจะทำได้

2.7 ใช้หลัก “อภิปรายธรรม” อันเป็นธรรมเพื่อความเจริญที่มีประเด็นสำคัญส่วนหนึ่งระบุว่า

- 1) หมั่นประชุมเป็นเนืองนิจ
- 2) พร้อมเพรียงกัน (เริ่มและเลิกโดยพร้อมเพรียงกัน)
- 3) พร้อมเพรียงกันกระทำกิจที่พึงควรกระทำ

2.8 ในการประชุมควรให้ผู้เข้าประชุมนั่งสบาย ๆ ทุกคนเห็นหน้ากัน มีการเขียนบนกระดาน เพื่อทุกคนเห็นข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ผู้นำการประชุมเป็นผู้กำกับกระบวนการ ไม่ใช่กำกับเนื้อหาการประชุม

2.9 นอกจากการเสนอความคิดเห็น โดยการพูดในที่ประชุม ควรให้ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนเขียนใส่กระดาษโดยไม่ต้องบรรยายชื่อ แล้วรวบรวมมาติดกระดานเพื่อประกอบการอภิปราย

2.10 ใช้เครื่องมือสื่อสารขนาดเล็ก ที่ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ราคาแพงเสมอไป เช่น จดหมายเวียน จดหมายข่าว โทรศัพท์

2.11 ส่วนใหญ่สื่อต่าง ๆ ควรสร้างและใช้ได้ในที่ถ้อยถัน แต่ผสมผสานหลายสื่อเพื่อเข้าถึงบุคคลเป้าหมายหลายกลุ่ม โดยเฉพาะสื่อที่ชุมชนมีส่วนร่วมผลิตหรือทำเอง เช่น คำขวัญ การวาดภาพ การร่วมตอบปัญหา การจัดเวทีชาวบ้านเสวนากันเอง

- 2.12 สื่อไม่ควรมีลักษณะแข็งตัว ยึดหยุ่นได้
- 2.13 มีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
- 2.14 เน้นการสื่อสารแนวนอนในทุกระดับของสังคม และเป็นการสื่อสารอย่างเสมอภาค แหล่งสื่อจึงมาจากคนทุกกลุ่มในสังคม
- 2.15 ผู้รับสารมิใช่รอรับข่าวสารเพียงอย่างเดียว แต่กระตือรือร้นที่จะแสดงกริยาป้อนกลับ (feedback)
- 2.16 มีลักษณะทำงานที่มีความเป็นประชาธิปไตย (เคารพในความเสมอภาคและพร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น) เห็นคุณค่าของคนในชุมชน เพื่อเขาจะมีกำลังใจทำสิ่งแปลกใหม่ขึ้นมาได้ มีทั้งความรู้พื้นฐาน (basic) เทคนิค (technique) หลายวิธีที่จะเลือกใช้ และมีกลยุทธ์ (tactic) ที่ชาญฉลาดกับแต่ละสถานการณ์
- 2.17 สร้างความพอใจให้ผู้มีส่วนร่วมรู้สึกมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วม
- 2.18 ช่วงเวลาการมีส่วนร่วม ควรเป็นไปตลอดเวลาหรือยาวนาน มิใช่ชั่วคราว
- 3. ปัจจัยทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม
 - 3.1 การกระจายอำนาจทางการเมืองและอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชนต้องมียากพอ
 - 3.2 การให้สิทธิความเป็นพลเมืองเพื่อประชาชนจะได้รับแรงจูงใจมามีส่วนร่วม
 - 3.3 สภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพในชุมชน เอื้อต่อการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 4. ปัจจัยของโครงการ
 - 4.1 โครงการให้ความสะดวกกับประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจริงจังหรือไม่
 - 4.2 ให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการนั้น คือมีโอกาส มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการตัดสินใจนั้น จริง ๆ
 - 4.3 ให้การพัฒนาความรู้สึกละแวกและการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน
- 5. ปัจจัยด้านพี่เลี้ยง (facilitator)
 - 5.1 พี่เลี้ยงต้องร่วมกับชุมชนศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของคนในชุมชนและโครงสร้างอื่น ๆ
 - 5.2 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 5.3 ค้นหาผู้นำ หรือผู้มีแววเป็นผู้นำแล้วช่วยกันกระตุ้นการมีส่วนร่วมในชุมชน
 - 5.4 รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อร่วมกันค้นหาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

5.5 สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร กำลังใจ และมีส่วนร่วมแก้ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

5.6 มีความจริงใจ ทำตนให้ประชาชนเชื่อถือศรัทธา

5.7 ไม่ทำตนห่างไกลชุมชนนัก แต่ก็ไม่ได้ชิดช่วยเหลือนตลอดเวลา ต้องช่วยในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

6. ปัจจัยด้านผู้นำ

6.1 ผู้นำชุมชนมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือชุมชน

6.2 ต้องได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน

6.3 มีความสามารถกระตุ้นชาวบ้านให้ค้นปัญหาและเห็นความจำเป็นของการแก้ปัญหา นั้น ๆ

7. ปัจจัยทางด้านสังคม-จิตวิทยา

7.1 ควรกระตุ้นให้ชาวชุมชนมีความสนใจ และห่วงกังวลในปัญหานั้น ๆ ร่วมกันจนเป็นเจ้าของปัญหานั้น ๆ ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

7.2 ต่างตกลงใจร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหานั้น

William Reeder (อ้างถึงในสมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร 2541: 18-19) ได้สรุปปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้.-

1. การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคล และกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่คาดหมายว่าจะตั้งประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาส บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น เท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี พอให้ทำการเช่นนั้น

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา
2. ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย และประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณสุข
3. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข และการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณสุข

1.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภายใต้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management : CBDRM)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เป็นวิธีการหนึ่งที่ภาครัฐนำมาใช้ในการจัดการสาธารณสุขของประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากการเกิดสาธารณสุข การลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินนั้น ต้องคำนึงถึงความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เพื่อเตรียมรับสถานการณ์เป็นลำดับแรกตามด้วยการให้ความช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูบูรณะสิ่งเสียหายให้กับสู่สภาพปกติโดยเร็ว การเกิดสาธารณสุขแต่ละครั้ง ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ขนาดและความรุนแรงของภัย จึงมีความจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข แนวทางปฏิบัติที่ก่อเกิดภัย

ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และชุมชนของตนเองได้ ภาครัฐจึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน ร่วมใช้ประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เริ่มเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 (พ.ศ. 2523 – 2533) โดยมุ่งเน้นการบรรเทา การลดความเสี่ยงภัย และความล่อแหลม ในการประชุม International Decade for Natural Disaster Reduction ที่เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) นานาชาติได้นำเรื่องของภัยพิบัติมาเป็นประเด็นสำคัญในการประชุม และได้มีฉันทามติให้มีโครงการบรรเทาภัยพิบัติที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางแผนและการดำเนินงานบรรเทาภัยพิบัติต่าง ๆ และการประชุม World Conference on Disaster Reduction ที่เมืองโกเบ, เฮียวโกะ ประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลจาก 168 ประเทศ ได้มีฉันทามติให้นำกรอบงานเฮียวโกะ สำหรับปฏิบัติในการลดภัยพิบัติในรอบทศวรรษปี พ.ศ. 2548 – 2558 ดังนี้.- (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2551 : 1-2)

1. ให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นอันดับแรก ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ
2. ให้ประชาชนรู้ถึงความเสี่ยงภัยของตนเอง และแนวทางปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงภัย
3. สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้แก่ประชาชน เช่น สอดแทรกความรู้ในการเรียนการสอนหรือผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
4. ลดปัจจัยของความเสี่ยง เช่น ให้ชุมชนย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย สร้างอาคารและถนนหนทางให้สามารถทนต่อผลกระทบจากภัยพิบัติได้
5. สร้างเสริมการเตรียมความพร้อม ในการตอบโต้ภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆระดับ ทั้งในด้านการพัฒนาและการฝึกซ้อมแผนในภาวะฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแผนการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพและการจัดการเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถรับมือกับภัยขนาดต่าง ๆ ได้ โดยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

สำหรับประเทศไทยได้นำกรอบงานดังกล่าว มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการช่วยเหลือตนเอง เพื่อป้องกัน ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ บรรเทา หรือลดความรุนแรงของภัยโดยให้เกิดพลังความคิดของคนในชุมชน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีภารกิจหลักประการหนึ่งในการส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมของประชาชน และสร้างเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้นำแนวคิดการจัดการ ความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน มาใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเริ่ม ดำเนินการในปี พ.ศ. 2547 ภายใต้โครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยเพื่อให้เกิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน คือ ชุมชน/หมู่บ้าน ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความรู้ความเข้าใจถึงภัยในท้องถิ่น และตระหนักถึงความสำคัญของการมี ส่วนร่วมในการจัดการภัยในเบื้องต้น มีการจัดทำแผนชุมชนในการเตรียมรับภัย และมีการฝึกซ้อม แผนอพยพประชาชนในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดภัย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการความเสี่ยงต่อภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

1.8.1 ความหมายของการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน

การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการ บริหารจัดการที่เป็นระบบครบวงจร โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมคิด ร่วม ตัดสินใจและร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การประเมินความเสี่ยงของการเกิดภัยพิบัติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเตรียมความพร้อม และหาแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบ จากความเสี่ยงอันอาจเกิดจากภัยพิบัติ การวางแผนจัดการในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดภัย การเตรียมแผน การฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยพิบัติ ตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลเพื่อนำมา ปรับปรุงแก้ไข (นิลอุบล สุพานิช 2549: 53)

1.8.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน

(นิลอุบล สุพานิช 2549: 55-56)

1) มักจะเริ่มดำเนินการในพื้นที่ที่มีการเกิดภัยพิบัติมาก่อนหรือพื้นที่ที่มีความ เสี่ยงสูงและล่อแหลมต่อการเกิดภัยพิบัติ แล้วจึงขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ซึ่งอาจยังไม่เคยประสบกับ ภัยพิบัติมาก่อน แต่อาจจะต้องเผชิญกับภัยพิบัติในอนาคต

2) ชุมชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นกลไกสำคัญในการลดหรือควบคุมผล กระทบจากความเสียหายอันอาจเกิดจากภัยพิบัติ

3) ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผล ดังนั้นจึงมุ่งเน้นกลยุทธ์ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถแก่ชุมชน

4) ชุมชนเป็นผู้ร่วมกันคิดริเริ่มและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อวิถีการ ดำเนินชีวิตที่จะเอื้อประโยชน์แก่ชุมชน สภาพแวดล้อมที่ดีและมีทรัพยากรที่เพียงพอ

5) ขั้นตอนและกระบวนการมีความหลากหลาย โดยเป็นรูปแบบการประสาน ความร่วมมือจากหน่วยงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ

6) รัฐและองค์กรภายนอกเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกใน

สิ่งที่เกินกว่าขีดความสามารถของชุมชน

7) ประยุกต์ใช้ความรู้แบบสหวิทยาการ คือ หลากหลายสาขาอาชีพ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และความรู้ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือและขยายฐานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างชุมชนหรือหมู่บ้าน

8) จัดลำดับความสำคัญโดยคำนึงถึงผู้ที่อยู่ในสถานะที่มีความเสี่ยงภัยจากผลกระทบของภัยมากที่สุด

9) ชุมชนเป็นผู้ประเมินและกำหนดมาตรการในการลดความเสี่ยง

10) การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน มีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มขีดความสามารถแก่ชุมชน

11) ตระหนักถึงความแตกต่างในการรับรู้ของบุคคลต่อความเสี่ยง ซึ่งมีผลมาจากระดับความรู้ความเข้าใจหรือความไม่รู้ ในสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ ที่ล่อแหลม และการรับทราบสถานะความเสี่ยงของแต่ละบุคคลรวมทั้งความสามารถในการปรับตัวรับสถานการณ์

12) คำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างกันของคนในชุมชนรวม ทั้งทรัพยากรและการบริการในชุมชนในการจัดการความเสี่ยง การป้องกัน การรับมือและฟื้นฟู กำลังความสามารถเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเพศ ประสบการณ์ วัย อาชีพ การศึกษา ศาสนา ภาษา ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ กฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ

13) ตระหนักถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเน้นการแก้ปัญหาที่สาเหตุของการเกิดภัยพิบัติ และนำไปสู่การปรับปรุงด้านคุณภาพชีวิต ความปลอดภัยและการรักษาสิ่งแวดล้อม

1.7.3 ประโยชน์ของการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน

(นิลนิต สู่พานิช 2549: 56)

1) การมีส่วนร่วมคิดวางแผน วิเคราะห์และแก้ไขปัญหา จะช่วยให้ชุมชนเข้าใจโอกาส ข้อจำกัด และสภาพแวดล้อมของตนดีขึ้น

2) ชุมชนมีโอกาสดูแลความรู้และทักษะใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการพัฒนาปรับปรุงชุมชนของตน

3) ชุมชนสามารถนำความรู้ความเข้าใจและทักษะที่ได้ มาใช้ในการจัดการลดความเสี่ยงและความล่อแหลม รวมทั้งการรู้จักเตรียมพร้อมรับภัยและเผชิญกับภัยในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง

4) การทำงานร่วมกัน การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในชุมชน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายเดียวกัน จะนำไปสู่การทำงานเป็นกลุ่มและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

1.8.4 ปัจจัยหลักในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (นิลบล สูพานิช 2549: 56-57)

- 1) ชุมชน เครือข่ายและอาสาสมัครเพื่อการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ
- 2) แผนการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติประจำปีของชุมชน
- 3) กระบวนการเสริมสร้างขีดความสามารถ การฝึกอบรมและการฝึกซ้อมแผนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ
- 4) การเฝ้าระวังภัย การแจ้งข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติ
- 5) กฎระเบียบ กติกาและข้อตกลงในการร่วมมือกัน ในชุมชนควรสอดคล้องและไม่ขัดต่อกฎหมาย และนโยบายของประเทศ
- 6) กระบวนการติดตามการทำงาน และประเมินผล

1.8.5 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง เตรียมพร้อมป้องกันภัย

ภายใต้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ซึ่งยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชนทุกขั้นตอนของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ชุมชนเหล่านั้นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการภัยได้ด้วยตนเอง พึ่งพาบุคคลภายนอกน้อยที่สุด และได้ต่อยอดโครงการเพื่อมุ่งสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็งด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงได้ดำเนินโครงการชุมชนเข้มแข็ง เตรียมพร้อมป้องกันภัย โดยนำหลักการชุมชนปลอดภัย (Safe Community) ขององค์การอนามัยโลก (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2552: 8) ได้แก่

- 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
- 2) ชุมชนจัดตั้งกลุ่มความปลอดภัยที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 3) ชุมชนมีความสนใจกับกลุ่มเสี่ยงและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย
- 4) ชุมชนมีระบบข้อมูลที่เห็นถึงขนาดของปัญหา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตามเวลาของปัญหาและเข้าถึงข้อมูลนั้นได้
- 5) ชุมชนมีการดำเนินงานอย่างยั่งยืนที่ใช้ทรัพยากรและงบประมาณของท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเสริมความปลอดภัย

6) ชุมชนกำหนดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยที่เหมาะสม ที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของชุมชน

จากหลักการดังกล่าว กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายใต้กรอบแนวคิด “ชุมชนเข้มแข็งเตรียมพร้อมป้องกันภัย” โดยกำหนดหลักเกณฑ์ 10 ประการ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2552: 8-10) ดังนี้-

1) สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนัก (Public Awareness) และมีส่วนร่วม (People Participation) ในการแก้ไขปัญหาความเสียหายทุกประเภท ได้แก่

(1) ติดตามข้อมูลข่าวสารการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การพยากรณ์อากาศ การประกาศแจ้งเตือนจากทางราชการถึงสถานการณ์ภัยที่จะเกิดขึ้น หรือการให้ความรู้ถึงความเสี่ยงภัยในพื้นที่

(2) คนในชุมชนจะต้องตื่นตัว (Alert) ปรึกษาหารือ เพื่อร่วมกันประเมิน วิเคราะห์ความล่อแหลมเสี่ยงภัยของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น มีพื้นที่ใดเสี่ยงภัย ครอบครัวยุติจะได้รับความสะดวก รวดเร็ว สถานที่สำคัญใดบ้างจะประสบภัย

2) ชุมชนมีระบบข้อมูลและแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการมีข้อมูลจะนำไปสู่การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน ได้แก่

(1) เมื่อชุมชนตระหนักถึงภัย และร่วมกันวิเคราะห์ความล่อแหลมเบื้องต้นแล้ว ชุมชนจะต้องสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงภัย เช่น สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลการเกิดภัยพิบัติในชุมชนย้อนหลังและความเสียหายที่เคยเกิดขึ้นและระบุพื้นที่ที่เคยเกิดภัยลงในแผนที่ชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ความล่อแหลมที่อาจจะเกิดขึ้นได้กับชุมชน

(2) การที่ชุมชนจะต้องวิเคราะห์ความล่อแหลม เพื่อต้องการให้ชุมชนทราบว่าหากมีภัยเกิดขึ้นอีกจะมีบุคคลใดในชุมชนที่มีความล่อแหลมต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินหรือมีสิ่งใดบ้างที่จะเสียหายจากภัยพิบัติ จากนั้นจะต้องมีการสำรวจความสำคัญในการช่วยเหลือขนย้ายอพยพ เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ สตรีมีครรภ์ จะต้องอยู่ในลำดับแรกของการอพยพเคลื่อนย้าย สิ่งเหล่านี้เป็นการให้ชุมชนมีการจัดการกับความเสียหาย

(3) เมื่อชุมชนได้ข้อมูลความเสี่ยงภัยแล้ว ให้นำแผนที่ชุมชนมาจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย (Risk Map) และแผนที่ปลอดภัย (Safety Map) ซึ่งจะต้องมีข้อมูลจุดรวมพลเส้นทางอพยพ และให้ชุมชนประเมินขีดความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเตรียมการไว้ให้พร้อมเมื่อเกิดภัย

(4) ชุมชนรวบรวมข้อมูลของชุมชน แผนที่เสี่ยงภัย แผนที่ปลอดภัย ทรัพยากรของชุมชน และผลของการประเมินความเสี่ยง เพื่อจัดทำเป็นแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน

3) ชุมชนจัดตั้งองค์กรชุมชนและอาสาสมัครเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน ได้รับการปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมต่าง ๆ คือ คนในชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครเตือนภัย “มิสเตอร์เตือนภัย” และอาสาสมัคร “กู้ชีพกู้ภัย” ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

4) ชุมชนมีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการอพยพประชาชน เมื่อชุมชนมีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน และองค์กรชุมชน คือ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติภารกิจหรือดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนฯ โดยเฉพาะแผนการแจ้งเตือนภัย การฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน การสื่อสาร การจำลองสถานการณ์แล้วฝึกซ้อมเสมือนเกิดเหตุการณ์สาธารณภัยขึ้น ซึ่งการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ตามหลักการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ซึ่งชุมชนจะต้องมีการฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยควรมีการฝึกซ้อมแผนปีละ 2 ครั้ง คือ ในช่วงก่อนฤดูกาลเกิดภัย และเมื่อใกล้จะถึงเวลาที่คาดว่า พายุ ลมมรสุม มักจะเกิดขึ้น

5) ชุมชนมีการประเมินผลหลังจากการฝึกซ้อมแผน และมีการพัฒนาปรับปรุงแผน ภายหลังจากการฝึกซ้อมแผนฯ ทุกครั้งจะต้องจัดให้มีการประเมินผลด้านต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น การทดสอบระยะเวลาด้านต่าง ๆ และพัฒนาแผนให้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ชุมชนมีการประสานขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำชุมชน ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 20 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา) รับผิดชอบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน

7) ชุมชนมีทีมกู้ชีพกู้ภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อมปฏิบัติงานเข้าช่วยเหลือชุมชนได้ทันทีที่เกิดภัย ซึ่งการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่สุดในการช่วยเหลือบรรเทาภัย

8) ชุมชนมีการจัดตั้ง “ศูนย์เตรียมพร้อมป้องกันภัยประจำชุมชน” เป็นที่ทำการ และมีบุคลากรที่รับผิดชอบทำหน้าที่ดูแลบริหารงาน และเก็บรักษาเครื่องมืออุปกรณ์แจ้งเตือนภัย อุปกรณ์เสียงตามสาย อุปกรณ์กู้ชีพกู้ภัย

9) ชุมชนมีเครือข่ายกับภายนอกชุมชน ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย บางครั้งสาธารณภัยมีความรุนแรงเกินขีดความสามารถของชุมชน จึงจำเป็นต้องมีเครือข่ายเพื่อการร้องขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน และประสานงานติดต่อขอความช่วยเหลือทั้งในห้วงเวลาเตรียมพร้อมป้องกันภัยก่อนเกิดเหตุ การปฏิบัติระงับบรรเทาภัยในขณะเกิดเหตุ และการช่วยเหลือสงเคราะห์ฟื้นฟูผู้ประสบภัยหลังจากเกิดเหตุสาธารณภัย

10) องค์กรชุมชนมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสมาชิกให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ล่อแหลม เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา ฝึกอบรม เพิ่มทักษะและขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมตลอดเวลา เพื่อประโยชน์ของชุมชนในการเตรียมพร้อมป้องกันภัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 20 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนเอง เว้นเสียแต่ว่าเป็นภัยที่มีขนาดใหญ่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ภาครัฐจึงจะเข้าไปให้การช่วยเหลือ สนับสนุน วิธีการหนึ่งที่ภาครัฐเห็นว่าจะสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นในการจัดการด้านสาธารณภัย นั่นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งสร้างอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ให้มีศักยภาพและจำนวนที่เพียงพอ เพื่อช่วยเหลืองานราชการทั้งในด้านการป้องกันภัย การระงับภัย และการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย รวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการจราจรในท้องถิ่นของตนเอง นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการสาธารณภัยได้ด้วยตนเอง

2.1 ความหมายของการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน/อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 (ปัจจุบันยกเลิกแล้ว) ให้ความหมายของการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หมายถึง การดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณภัย ภัยทางอากาศ หรือการก่อวินาศกรรม ไม่ว่าจะดำเนินการนั้นจะได้กระทำก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย หรือภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว และหมายความรวมถึงการอพยพประชาชนและส่วนราชการเพื่อการนั้น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ได้ขยายความคำที่เกี่ยวข้องกับความหมายข้างต้นได้แก่

สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีมาเป็นการไม่คาดคิดจากธรรมชาติ หรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ

ภัยทางอากาศ หมายถึง ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

การก่อวินาศกรรม หมายถึง การกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐหรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวนขัดขวางหน่วยงานหนึ่งหรือระบบการปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (18 ธันวาคม 2551) ให้ความหมายของอาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

สุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2548: 2) ได้กล่าวถึงอาสาสมัคร เทียบเคียงกับศัพท์ภาษาอังกฤษ Volunteer สำหรับประเทศไทย หมายถึง การทำสิ่งใด ๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และกล่าวถึงความหมายอันเป็นสากลที่บรรดานักวิชาการและผู้ทำงานในวงการอาสาสมัคร เช่น Susan J. Ellis และ Katerines H.Noyes ได้เห็นพ้องในความหมายว่า เป็นการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าอาสาสมัคร หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นตัวเงิน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม ทั้งในด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคม แต่การทำงานนี้ต้องไม่ใช่ภาระงานตามหน้าที่

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นตัวเงิน ในการป้องกันและบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณภัยภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรม และเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตร อปพร.

2.2 ความเป็นมาของการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

การป้องกันภัยของประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่การป้องกันนั้นจะเน้นภัยจากสงครามมากกว่าภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เป็นการดำเนินการของฝ่ายทหาร มีการลาดตระเวนหาข่าว การแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนทราบ หากข้าศึกมีจำนวนมากเกินกว่ากำลังทหาร ก็จะอพยพประชาชนที่อยู่นอกเมืองเข้าไปอยู่ในกำแพงเมือง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ระหว่าง พ.ศ. 2057-2071 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระชัยราชาธิราชได้ดำเนินการตั้งเวรยามรักษาการณ์ เพื่อป้องกันการวางเพลิงเผาเมือง และคอยสอดส่องหาข่าวของข้าศึก มีการสร้างหอกลองขึ้นในกำแพงเมืองเพื่อใช้ตีเตือนภัย ได้แก่ กลองมหาฤกษ์ ใช้ตีเมื่อเวลามีข้าศึกมาประชิดเมือง เกิดการจลาจลหรือเกิดกบฏ กลองพระมหาระงับดับเพลิงใช้ตีเมื่อเวลาเกิดเพลิงไหม้ ถ้าเพลิงไหม้ในกำแพง เมืองจะตี 3 รา ถ้าไหม้นอกกำแพงเมืองจะตีเป็นจังหวะสม่ำเสมอไปจนกว่าเพลิงจะสงบ กลองพระทีพาราตรี ใช้ตีบอกเวลา และใช้สัญญาณกลองเตือนภัยเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เปลี่ยนชื่อเรียกกลองทั้ง 3 ประเภทใหม่ คือ กลองมหาฤกษ์ เปลี่ยนเป็น กลองพิฆาตไพรี กลองพระมหาระงับดับเพลิง เปลี่ยนเป็น กลองอัคคีภัยพินาศ และกลองพระทีพาราตรี เปลี่ยนเป็นกลองนำพระสุริยศรี จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ยกเลิกสัญญาณกลองเตือนภัยและได้จัดระเบียบบริหารงานดับเพลิง มีการออกพระราชบัญญัติจัดการดับเพลิงใหม่ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2441 ให้อยู่ในความดูแลของกรมกองตระเวน กรมทหารบกและกรมทหารเรือ โดยที่กรมกองตระเวนมีหน้าที่ระงับเพลิงไหม้ขึ้นต้นทันทีที่ประสบเหตุ เมื่อกำลังฝ่ายทหารมาถึงให้ถอนตัวไปทำหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของประชาชน และมอบหน้าที่ในการดับเพลิงให้กับฝ่ายทหาร ดำเนินการต่อไปจนกว่าเพลิงสงบ ซึ่งต่อมาทรงโปรดให้แยกหน้าที่ดับเพลิงออกจากฝ่ายทหาร ให้อำเภอตระเวนเปลี่ยนเป็นกรมตำรวจพระนครบาล ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดับเพลิง และหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475) ได้มีการปรับปรุงการดำเนินงานด้านสาธารณภัย โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบและภารกิจ พอสรุปได้ดังนี้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2547: 8, ชัยณรงค์ วาสนะสมสิทธิ์ 2544: 70-72, พนมกร สุวรรณรัต 2541: 15)

พ.ศ. 2477 ได้มีพระราชบัญญัติจัดระเบียบการป้องกันราชอาณาจักรแก้ไขเพิ่มเติม ให้จัดตั้ง “กรมป้องกันต่อสู้อากาศยาน” สังกัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่จัดการป้องกันภัยทาง

อากาศ ซึ่งในสมัยนั้นมีความหมายจำกัดอยู่เฉพาะการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรุก (air active defence) เท่านั้น

พ.ศ. 2480 มีการจัดอัตรากำลังของกรมป้องกันต่อสู้อากาศยานขึ้นใหม่ มีการจัดตั้ง “กองยามอากาศ” ซึ่งมีหน้าที่ในการฝึกอบรบทหารประจำการให้มีความรู้ในการสังเกตเครื่องบินทั้งด้วยหูและด้วยตาว่าเครื่องบินที่มองเห็นหรือได้ยินบนท้องฟ้า นั้น เป็นเครื่องบินของฝ่ายใด กองยามอากาศนี้ ภายหลังได้เป็นหน่วยฝึกนายสิบพลทหารกองหนุนให้ออกปฏิบัติหน้าที่ในคราวกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีน ฝรั่งเศสกับสงครามมหาเอเชียบูรพา หน้าที่คือการส่งข่าวคราวเครื่องบินมายังศูนย์รวมข่าว เพื่อตกลงใจให้สัญญาณภัยทางอากาศ

พ.ศ. 2481 ได้มีการฝึกซ้อมป้องกันภัยทางอากาศ และเริ่มยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันภัยทางอากาศ พ.ศ.2482 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันภัยทางอากาศเมื่อเดือนกันยายน มีการจัดตั้งหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ในคราวสงครามอินโดจีน ฝรั่งเศส และสงครามมหาเอเชียบูรพามาแล้ว

พ.ศ. 2487 ได้มีการปรับปรุงกิจการป้องกันภัยทางอากาศโดยโอนกิจการป้องกันภัยทางอากาศจากกระทรวงกลาโหมมาขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย และใช้ชื่อใหม่ว่า “กรมป้องกันภัยทางอากาศ” เป็นการโอนภารกิจในการป้องกันภัยจากฝ่ายทหารมาเป็นฝ่ายพลเรือนนับตั้งแต่นั้นมา

พ.ศ. 2489 ยุบกรมป้องกันภัยทางอากาศด้วยเหตุผลบางประการ

พ.ศ. 2494 ได้มีพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง “กองป้องกันและบรรเทาภัย” สังกัดกรมมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2495 ได้ยกฐานะกองป้องกันและบรรเทาภัยขึ้นเป็นกรม เรียกว่า “กรมป้องกันสาธารณภัย” สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยให้มีการกิจเกี่ยวกับภัยจากการโจมตีทางอากาศ ภัยจากการก่อวินาศกรรม ภัยจากการจลาจล ภัยจากการก่ออุบัติเหตุกรรม ภัยอันเกิดจากแผ่นดินไหว ภัยจากทุนระเบิดทั้งบนบกและในน้ำ อัคคีภัย วาดภัยและอุทกภัย

พ.ศ. 2501 ได้ยุบกรมป้องกันสาธารณภัยและจัดตั้งเป็นกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2505 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการในกระทรวงมหาดไทย และได้โอนกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไปสังกัดกรมการปกครอง

พ.ศ. 2522 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มีการประสานงานร่วมมือกัน ปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน คือ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในระดับชาติ

กรุงเทพมหานคร จังหวัด อำเภอบึงสามพัน และเมืองพญา โดยกำหนดให้กรมการปกครองทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

พ.ศ. 2545 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ประกอบกับกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้ง “กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

2.3 ความเป็นมาของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2547: 1-2, พนมกร สุวรรณรัต 2541: 16-20, เขียวภา พูลพิพัฒน์ 2551: 22-26)

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนครั้งแรกในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้านการป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ โดยใช้ชื่อว่า “สันนิบาตช่วยป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ” ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยทางอากาศ พ.ศ. 2484 มีสภาพเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงกลาโหม มีวัตถุประสงค์ที่จะแนะนำ ฝึกฝน อบรมให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศจัดหาผู้ช่วยเหลือ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สันนิบาตช่วยป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศก็ซบเซาลง เนื่องจากสถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเข้ามาเป็นสมาชิกสันนิบาตช่วยป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศในครั้งนั้น เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนครั้งแรกในรูปแบบอาสาสมัคร เพื่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายทหาร (กระทรวงกลาโหม) จนกระทั่ง พ.ศ. 2487 ได้โอนกิจการป้องกันภัยทางอากาศให้กับกระทรวงมหาดไทย จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการป้องกันภัยโดยฝ่ายพลเรือน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 กองบังคับการตำรวจดับเพลิง ได้จัดตั้งอาสาสมัครที่มีลักษณะคล้ายกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยใช้ชื่อว่า “อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย” เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย โดยการฝึกอบรมที่เน้นหนักในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การปฐมพยาบาล ได้ทำการฝึกอบรมไปแล้วหลายรุ่น แต่ยังไม่มีการระเบียบใ้กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในปี พ.ศ. 2519 สถานการณ์โลกตกอยู่ในภาวะไม่ปลอดภัย ประเทศมหาอำนาจได้พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ที่มีอำนาจในการทำลายล้างมหาศาล ประกอบกับความแตกแยกทางอุดมการณ์ทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ มีการแบ่งการเมืองของโลกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายโลกเสรี ฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายเป็นกลาง ทำให้โลกตกอยู่ในสภาวะที่เรียกว่า “สงครามเย็น” นั่นคือ อยู่ในระหว่างสงคราม แต่ยังไม่มีการใช้อาวุธ (นิวเคลียร์) ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองและเกิด

สงครามภาคพื้นทวีป สงครามกองโจรในส่วนต่าง ๆ ทั่วโลก สามารถนำไปสู่สงครามร้อนได้ทุกเมื่อ สำหรับประเทศไทยได้เกิดสงครามขึ้นเช่นกันในลักษณะของการก่อการร้าย การปลุกระดม การโฆษณาชวนเชื่อ การลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ประกอบกับภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแล้วแต่สร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและภาครัฐ

จากสถานการณ์ดังกล่าวของป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง จึงได้เสนอโครงการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมั่นคงหลายโครงการ และหนึ่งในนั้นคือ โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมประชาชนผู้สมัครใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดจากการโจมตีของข้าศึก ภัยธรรมชาติ การป้องกันและระงับอัคคีภัย นอกจากนี้ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนยังเป็นกำลังสำคัญให้ภาครัฐที่สามารถเรียกระดมกำลังให้ช่วยป้องกันหรือบรรเทาภัยต่าง ๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2519 ให้ดำเนินการเป็นโครงการเร่งด่วน กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2520 ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมและกำหนดคุณสมบัติ วิธีการภารกิจ สิทธิและหน้าที่ของ อปพร. ให้เป็นแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ โดยระยะแรกได้ทดลองฝึกอบรม อปพร. ใน 14 จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี เลย หนองคาย นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ตาก น่าน เชียงราย พิชณุโลกและปราจีนบุรี ฝึกอบรมจังหวัดละ 250 คน แต่มีบางจังหวัด เช่น จังหวัดหนองคาย ที่มีอาสาสมัครสนใจเข้ารับการอบรมมากถึง 360 คน และได้มีโครงการฝึกอบรมออกไปในจังหวัดต่าง ๆ จนครบทุกจังหวัดภายใน 5 ปี

พ.ศ. 2521 รัฐบาลได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยไทยอาสาป้องกันชาติ พ.ศ. 2521 ได้รวมกลุ่มอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้ง อปพร. โดยใช้ชื่อว่า “ไทยอาสาป้องกันชาติ”หรือ“ทสปช.” เพราะเหตุนี้ ทำให้การฝึกอบรม อปพร. ต้องหยุดชะงักไปชั่วขณะหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการฝึกหลักสูตร “ทสปช.” นับว่าใกล้เคียงกับหลักสูตร อปพร. มาก

พ.ศ. 2522 รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2522 กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้นทุกเขตในกรุงเทพมหานคร และทุกอำเภอทั่วราชอาณาจักร เพื่อช่วยเหลือในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และในระหว่างที่กระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้ออกข้อบังคับ/ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยไทยอาสาป้องกันชาติ พ.ศ.2521 บังคับแก่สมาชิกหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไปพลางก่อนและได้ทำการฝึกอบรม อปพร. เรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. 2531 กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดระเบียบ

กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2531 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2531 จึงทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับ อปพร.เป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง

พ.ศ. 2547 กระทรวงมหาดไทย เห็นสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2531 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2542) จึงได้ยกเลิกระเบียบดังกล่าว และออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2547 จนถึงปัจจุบัน

2.4 คุณสมบัติของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 ข้อ 6 สมาชิก อปพร. ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
- 3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตศูนย์ อปพร. นั้น
- 4) เลื่อมใสการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

- 5) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร อปพร.
- 6) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ หรือวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

หรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

- 7) ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช
- 8) ไม่เป็นผู้เสื่อมเสียในทางศีลธรรม ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อสังคม

ทั้งนี้ ให้นายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้บัญชาการเขตในกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยาเป็นผู้รับสมัครสมาชิก อปพร. และจัดทำทะเบียนประวัติของสมาชิก อปพร. ตามแบบที่ศูนย์ อปพร.กลาง กำหนด และแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจุบัน และให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จัดให้มีการฝึกอบรม อปพร. ตามหลักสูตรที่กำหนด

2.5 การพ้นสมาชิกภาพของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 ข้อ 7 ให้สมาชิก อปพร. พ้นสมาชิกภาพเมื่อ

- 1) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามระเบียบฯ ข้อ 6

- 2) คาย
- 3) ลาออก
- 4) ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. สั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพ เพราะกระทำผิดวินัยหรือประพฤติตนไม่เหมาะสม

2.6 การจัดหน่วยอาสาสมัคร และการปกครองบังคับบัญชา

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 ข้อ 22 ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) เป็นผู้บัญชาการศูนย์ อปพร. กลาง รองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร (ปลัดกระทรวงมหาดไทย) เป็นรองผู้บัญชาการศูนย์ อปพร. กลาง รับผิดชอบในการปกครองบังคับบัญชา และกำกับดูแลผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. และสมาชิก อปพร. ที่พระราชอาณาจักร

ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นศูนย์ อปพร. กลาง และอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กลาง รับผิดชอบในการปกครองบังคับบัญชา และกำกับดูแลสมาชิก อปพร. ที่พระราชอาณาจักร โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และให้ศูนย์ อปพร. กลาง มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) ดำเนินงานด้านธุรการของคณะกรรมการผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กลาง
- 2) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เอกสารทางวิชาการ เกี่ยวกับการบริหารกิจการ อปพร.
- 3) วางระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับ อปพร.
- 4) ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางด้านวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ อปพร.
- 5) จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม อปพร. และแผนจัดอัตรากำลังของ อปพร. รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงหลักสูตรและแผนจัดอัตรากำลัง
- 6) จัดให้มีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติหลักสูตร อปพร. และหลักสูตรเพิ่มทักษะอื่น ๆ แก่สมาชิก อปพร.
- 7) ส่งเสริมให้สมาชิก อปพร. เข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการในหน่วย อปพร. โดยการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในหน่วย อปพร. ให้เป็นไปตามที่ศูนย์ อปพร. กลาง กำหนด
- 8) ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก อปพร. ที่พระราชอาณาจักร
- 9) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กลาง มอบหมาย

สำหรับหน่วยอาสาสมัครในระดับจังหวัด ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัด และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นศูนย์ อปพร.จังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุมดูแล และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน อปพร. ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ และสนับสนุนศูนย์ อปพร. ช่างเคียงในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งรองผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัด เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติภารกิจได้ตามที่เห็นสมควร และมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ได้

ให้ศูนย์ อปพร.เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เขตในกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาจัดตั้งหน่วย อปพร. แยกเป็นฝ่ายดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย
- 2) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย
- 3) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
- 4) หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2550: 5)

5) ฝ่ายอื่น ๆ ตามความจำเป็น

ให้แต่ละฝ่ายมีหัวหน้าฝ่าย 1 คน รองหัวหน้าฝ่าย 2 คน และมีสมาชิก อปพร. ตามความเหมาะสม โดยให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เขตในกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา แต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ หรือสมาชิก อปพร. โดยแต่ละฝ่ายให้มีสมาชิก อปพร.ตามความเหมาะสม

2.7 สิทธิและวินัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 กำหนดให้สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีสิทธิดังต่อไปนี้

- 1) มีสิทธิแต่งเครื่องแต่งกายและประดับเครื่องหมาย อปพร.
- 2) มีสิทธิใช้อาวุธปืนของทางราชการ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นลายลักษณ์อักษร
- 3) การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของสมาชิก อปพร. ตามคำสั่ง โดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและพนักงานป้องกันภัย ได้รับสิทธิและการคุ้มครองตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนด

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ต้องรักษาและปฏิบัติตามวินัยโดยเคร่งครัด ดังต่อไปนี้

- 1) ต้องสนับสนุนและดำรงรักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัดและสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ อปพร. ที่ตนสังกัด
- 3) ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และไม่หวังผลประโยชน์ใด ๆ เป็นการตอบแทน
- 4) ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะและเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนร่วม
- 5) ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี
- 6) ต้องไม่เสพสุราของมีเมาในขณะที่ปฏิบัติภารกิจ
- 7) ต้องไม่ใช้กริยาวาจาที่ไม่สุภาพต่อประชาชน
- 8) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา
- 9) ต้องไม่เปิดเผยความลับทางราชการ
- 10) ต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบเพื่อตนเอง หรือผู้อื่นจากการปฏิบัติภารกิจ อปพร.

สมาชิก อปพร. ผู้ใดกระทำความผิดวินัยตามที่กำหนดไว้นี้ ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจกล่าวตักเตือนผู้กระทำความผิดวินัยได้ ในกรณีที่เป็นการผิดร้ายแรงให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เขตในกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี สั่งให้สมาชิก อปพร. ผู้กระทำความผิดพ้นจากสมาชิกภาพได้

2.8 หน้าที่และการส่งใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 กำหนดหน้าที่และการส่งใช้ของสมาชิก อปพร. ไว้ดังนี้

ข้อ 36 สมาชิก อปพร. มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (ผู้อำนวยการ) และผู้ที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมอบหมายในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ในการปฏิบัติหน้าที่ให้สมาชิก อปพร. ประดับเครื่องหมาย หรือแต่งเครื่องแต่งกาย อปพร. และแสดงบัตรประจำตัวสมาชิก อปพร. โดยให้รับไปรายงานตัวต่อผู้บังคับบัญชา หรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้า

ข้อ 37 ให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. จังหวัด และศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการ อนุมัติ อนุญาตเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจ และอาจมอบหมายให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.อำเภอ กิ่งอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยาหรือเขตในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี สั่งอนุมัติ อนุญาต แทนก็ได้

ข้อ 38 เมื่อเห็นเป็นการสมควร ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. อาจสั่งสมาชิก อปพร.ไปปฏิบัติภารกิจนอกเขตรับผิดชอบก็ได้ ถ้าผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ใกล้เคียงร้องขอ

ในกรณีที่มีความจำเป็น ให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัด หรือศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งการ อนุมัติหรืออนุญาตให้สมาชิก อปพร.ไปปฏิบัติภารกิจนอกเขตจังหวัด หรือกรุงเทพมหานครได้

ข้อ 39 ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ หรือกรณีที่หัวหน้าฝ่าย อปพร. ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.อำเภอ กิ่งอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เขตใน กรุงเทพมหานครหรือเมืองพัทยาผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จังหวัดหรือศูนย์ อปพร.กรุงเทพมหานคร ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองหัวหน้าฝ่าย อปพร.รองผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. อำเภอ กิ่งอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เขตในกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา รองผู้อำนวยการ ศูนย์ อปพร.จังหวัด หรือศูนย์ อปพร.กรุงเทพมหานคร เป็นผู้สั่งการ อนุมัติ อนุญาตแทนไปพลางก่อนได้

ข้อ 40 การสั่งการและการรายงานให้กระทำตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา เว้นแต่กรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น อาจรายงานผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้ แต่ต้องรีบรายงานให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงทราบในทันทีที่สามารถจะกระทำได้

2.9 สวัสดิการของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

สมาชิก อปพร. เป็นอาสาสมัครที่เสียสละเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่สมาชิก อปพร. จึงให้ได้รับสิทธิสวัสดิการและการช่วยเหลือ ดังนี้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2550: 8-10)

2.9.1 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ของ อปพร.

ในกรณีที่สาธารณภัยยังไม่เกิดขึ้น อปพร.จะขึ้นกับการปกครองดูแลของนายกเทศมนตรี นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. สามารถสั่งใช้ อปพร.ทำงานให้กับท้องถิ่น เช่น ตรวจสอบดูแลเวรยามป้องกันอัคคีภัยหรือไปปฏิบัติงานที่ใดจะได้รับสิทธิในค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. 2526 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2548 เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าพาหนะ ตามอัตราที่ทางราชการกำหนด

ในกรณีเกิดสาธารณภัย และผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอสั่งใช้ โดยเบิกจ่ายจากเงินทศรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย อปพร. จะได้รับค่าตอบแทนในอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ตามประกาศกระทรวงแรงงาน

ในกรณีเกิดอุทกภัย และผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีคำสั่งใช้ อปพร. ไปปฏิบัติงานในพื้นที่เกิดอุทกภัยนั้น ให้เบิกค่าเบี้ยเลี้ยงจากท้องถิ่นในอัตราวันละ 120 บาท และเพิ่มอีก 1 เท่า เป็น 240 บาท และค่าอาหารเหมาจ่าย คนละ 100 บาท ต่อ 1 มื้อ

2.9.2 การช่วยเหลือการรักษาพยาบาล ค่าชดเชย และค่าจัดการศพ

อปพร. หากปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของทางราชการแล้วบาดเจ็บ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต จะได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของข้าราชการโดยอนุโลม หรือถ้าทุพพลภาพ จะได้รับเงินสงเคราะห์ เช่น เงินชดเชยการสูญเสียอวัยวะหรือเงินดำรงชีพรายเดือน หรือถ้าเสียชีวิตจะได้รับเงินค่าจัดการศพ 20,000 บาท และเงินชดเชยตามระเบียบกระทรวงการคลัง โดยจ่าย 30 เท่าของอัตราเงินเดือนระดับ 3 ขั้นต้น ของบัญชีเงินเดือนข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ในขณะประสบภัย

2.9.3 การยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิก อปพร.

จัดให้มีการคัดเลือกหน่วยงาน คือ ศูนย์ อปพร.ดีเด่น และสมาชิก อปพร.ดีเด่น ได้แก่ ศูนย์ อปพร.องค์การบริหารส่วนตำบลดีเด่น ศูนย์ อปพร. เทศบาลตำบลดีเด่น ศูนย์ อปพร.เทศบาลเมืองและเทศบาลนครดีเด่น ศูนย์ อปพร.อำเภอ/กิ่งอำเภอดีเด่น ศูนย์ อปพร.จังหวัดดีเด่น และศูนย์ อปพร.เขตดีเด่นของกรุงเทพมหานคร สำหรับประเภทบุคคลมีการมอบประกาศเกียรติคุณและเข็มเชิดชูเกียรติให้แก่สมาชิก อปพร.ดีเด่น

2.9.4 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่ง

ดิเรกคุณาภรณ์

เป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงยิ่งแก่สมาชิก อปพร.ทั่วประเทศ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ โดยให้สมาชิก อปพร. ที่ทำคุณงามความดีถึงหลักเกณฑ์และอยู่ในคุณสมบัติตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด คือ

- 1) เป็น อปพร. มาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี
- 2) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิก อปพร.ดีเด่น จากศูนย์ อปพร.

กลาง

- 3) เป็นผู้ที่มีผลงานสำคัญดีเด่นไม่น้อยกว่า 30 ครั้ง และมีการรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ
- 4) เป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่เคยต้องโทษจำคุกเว้นแต่ประมาทหรือลหุโทษ
- 5) โดยให้เริ่มขอขึ้นเหรียญเงินคิเรกคุณาภรณ์ และให้เสนอสูงขึ้นหากทำความดีเพิ่มขึ้น โดยเว้นระยะเวลาแต่ละชั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี ให้ขอจนถึงชั้นจตุตถคิเรกคุณาภรณ์

2.9.5 การได้รับลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟ

ปัจจุบันการรถไฟแห่งประเทศไทย ได้ให้การสนับสนุนด้านการเดินทางแก่สมาชิก อปพร. โดยให้ส่วนลดค่าโดยสารรถไฟเป็นรายบุคคลในอัตราร้อยละ 20 ทุกระยะทาง เฉพาะที่เดินทางในรถนั่งชั้น 3 ชั้นธรรมดา (ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ไม่ได้รับการยกเว้น) ทั้งนี้ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน รวม 4 เดือนของทุกปี สมาชิก อปพร. ที่ประสงค์จะขอรับส่วนลด ต้องแสดงบัตรประจำตัวสมาชิก อปพร.

2.10 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ตราขึ้นเนื่องจากการปฏิรูประบบราชการ ที่ได้จัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สาธารณภัยและอุบัติภัย ทำให้งานด้านสาธารณภัย และงานด้านอุบัติภัยมารวมอยู่ในความรับผิดชอบ นอกจากนี้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญ และรายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในด้านของอัคคีภัย รวมทั้งหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวก็เป็นหน่วยงานเดียวกัน จึงได้นำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัยมาบัญญัติไว้รวมกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการและบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 เป็นต้นไป ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน (อนุชา โมกขะเวส 2550: คำนำ)

2.10.1 สายการบังคับบัญชาในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตาม

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับประเทศ (ราชอาณาจักร)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการมีอำนาจควบคุมและกำกับ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร ให้เป็นไปตามแผนป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุขแห่งชาติและพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจบังคับบัญชา สั่งการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครได้ทั่วราชอาณาจักร และให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองผู้บัญชาการ มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข และปฏิบัติหน้าที่ตามผู้บัญชาการมอบหมาย โดยให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการรองจากผู้บัญชาการ

ให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจควบคุม กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครได้ทั่วราชอาณาจักร

2) การป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขระดับจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการจังหวัด นายกองค้กรบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองผู้บัญชาการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ
 - (2) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - (3) กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ตามที่กำหนดในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัด
 - (4) ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ที่ได้รับอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณสุข รวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข
 - (5) สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข
 - (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการ และผู้อำนวยการกลาง มอบหมาย
- เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ (3), (4) และ (5) ให้ผู้บัญชาการจังหวัด มีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดให้ดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัด มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

3) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับอำเภอ

ให้นายอำเภอเป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในเขตอำเภอ ให้ดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

4) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับท้องถิ่น

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร) มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัด และผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2.10.2 แนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

ก่อนเกิดภัย/ขณะเกิดภัย

เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอในเขต และผู้อำนวยการจังหวัดทราบ โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใด ๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ตามความจำเป็น
- 2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เท่าที่จำเป็น

3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

หากผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน ให้แจ้งผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็ว และให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกัน หรือใกล้เคียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบภัย ต้องสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ในกรณีเกิดสาธารณภัยครอบคลุมหลายพื้นที่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนได้ แล้วแจ้งให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน (ผู้อำนวยการแต่งตั้ง) ที่ประสบเหตุต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้น เพื่อระงับสาธารณภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้นเพื่อสั่งการต่อไป และในกรณีที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

หลังเกิดภัย

ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราว เพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

2) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง

4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรสลัดร้าย

5) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ให้ผู้อำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ตรวจสอบความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น และทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

2.11 ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัย

การบริหารจัดการภัยพิบัติในปัจจุบัน เน้นการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ จึงจำเป็นต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยประเภทต่าง ๆ แก่ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้รู้เท่าทันภัย สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

2.11.1 ความหมายของสาธารณภัย

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ให้ความหมายของคำว่า สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณภัย ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศและการก่อวินาศกรรมด้วย

ภัยทางอากาศ หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

การก่อวินาศกรรม หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวนขัดขวาง หน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง การเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

2.11.2 ประเภทของภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2551: 3-4) จำแนกประเภทของภัยพิบัติตามแนวคิด 2 แนวคิด คือ

1) แนวคิดแบบคลาสสิก (Classical concept) ได้จำแนกประเภทของภัยพิบัติตามสาเหตุของการเกิด เป็น 2 ประเภท คือ

(1) ภัยพิบัติธรรมชาติ (Natural Disaster) เช่น น้ำท่วม พายุ แผ่นดินถล่ม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว ไฟป่า เป็นต้น

(2) ภัยพิบัติจากการกระทำของมนุษย์ (Man-made Disaster) เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจร และคมนาคมขนส่ง ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากการทำงาน เป็นต้น

2) แนวคิดใหม่ (Contemporary Concept) ได้จำแนกประเภทของภัยพิบัติตามสาเหตุและเจตนาธรรมของการเกิดเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ภัยพิบัติธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดโดยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม พายุ แผ่นดินถล่ม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว ไฟป่า เป็นต้น

(2) ภัยพิบัติเทคโนโลยี (Technological Disaster) เป็นภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากการทำงาน เป็นต้น

(3) ภัยพิบัติซับซ้อน (Complex Disaster) เป็นภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ โดยมุ่งหวังผลทางการเมืองหรือทางสังคม (เน้นเชื้อชาติ หรือศาสนา หรือลัทธิ) เช่น การก่อจลาจล การก่อการร้ายรูปแบบต่าง ๆ การอพยพหนีภัย (หนีภัยการเมืองข้ามประเทศ)

ในที่นี้ ผู้วิจัยจัดแบ่งประเภทของภัยตามแนวคิดแบบคลาสสิก (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2551: 83-97) คือ

1) ภัยธรรมชาติ สามารถจัดแบ่งเป็น 9 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(1) วาตภัย หมายถึง ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากพายุลมแรง แบ่งได้ 2 ชนิดคือ

ก. วาตภัยจากพายุฤดูร้อน บางครั้งจะเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และอาจมีลูกเห็บทำความเสียหายได้ในบริเวณเล็ก ช่วงเวลาสั้น ๆ

ข. วาตภัยจากพายุหมุนเขตร้อน จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เมื่อพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนตัวขึ้นฝั่งจะทำความเสียหายให้บริเวณที่เคลื่อนผ่านเป็นอย่างมาก ความรุนแรงของพายุหมุนเขตร้อนแบ่งตามความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางได้ดังนี้

- พายุดีเปรสชัน มีกำลังอ่อน ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลางไม่เกิน 63 กม./ชม.

- พายุโซนร้อน มีกำลังปานกลาง ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลาง 63-117 กม./ชม.

- พายุไต้ฝุ่น มีกำลังแรง ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลางตั้งแต่ 118 กม./ชม.ขึ้นไป

(2) อุทกภัย หมายถึง ภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุมาจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานาน

(3) ภัยแล้ง หมายถึง ภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน ฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาลจนก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชนสำหรับภัยแล้งในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกิดจากฝนแล้งและทิ้งช่วง ซึ่งฝนแล้งเป็นภาวะปริมาณฝน

ตกน้อยกว่าปกติหรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล กับการเคลื่อนผ่านของพายุหมุนเขตร้อนที่น้อยกว่าปกติ

(4) พายุฝนฟ้าคะนอง เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ อาจเกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน และอาจเกิดพายุลมหมุนหรือพายุวงช้าง ซึ่งมีลมแรงมาก และทำความเสียหายบริเวณที่เคลื่อนผ่าน โดยเฉพาะในเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม พายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นจะมีความรุนแรงกว่าปกติจนเกิดเป็นลักษณะที่เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” ส่วนบริเวณข้าวโลกเหนือและข้าวโลกใต้ที่อยู่ในละติจูดที่สูงขึ้นไปมักจะเกิดขึ้นในฤดูร้อน

(5) คลื่นพายุซัดฝั่ง คือ คลื่นซัดชายฝั่งขนาดใหญ่ อันเนื่องมาจากความแรงของลมที่เกิดจากพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าหาฝั่ง โดยปกติมีความรุนแรงมากในรัศมีประมาณ 100 กิโลเมตร แต่บางครั้งอาจเกิดได้เมื่อศูนย์กลางพายุอยู่ห่างมากกว่า 100 กิโลเมตร ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของพายุ และสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ชายฝั่งทะเล หรือได้รับอิทธิพลเสริมความรุนแรงจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายมากยิ่งขึ้น บริเวณที่มีความเสี่ยงและมีโอกาสเกิดคลื่นพายุซัดฝั่งได้มาก ได้แก่ บริเวณชายฝั่งภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีจนถึงจังหวัดสงขลา รวมทั้งภาคตะวันออกตั้งแต่จังหวัดชลบุรีจนถึงจังหวัดตราด

(6) แผ่นดินไหว หมายถึง ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากการปลดปล่อยพลังงานใต้พิภพ ทำให้แผ่นดินเกิดการสั่นสะเทือน อาจทำให้เกิดภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินเลื่อนและถล่ม แผ่นดินไหว หรือการสั่นสะเทือนของพื้นดินเกิดขึ้นได้ทั้งจากการกระทำของธรรมชาติและมนุษย์

ก. ส่วนที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยฉับพลัน ตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลกหรือตามแนวรอยเลื่อน การระเบิดของภูเขาไฟ การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม อุทกภัยขนาดใหญ่ตก เป็นต้น

ข. ส่วนที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การระเบิดต่าง ๆ การทำเหมืองสร้างอ่างเก็บน้ำใกล้รอยเลื่อน การทำงานของเครื่องจักรกล เป็นต้น

(7) แผ่นดินถล่ม เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสั่นไหวชนิดหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริเวณพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชันมาก เนื่องจากขาดความสมดุลในการทรงตัวบริเวณดังกล่าว แผ่นดินถล่มมักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักมากบริเวณภูเขา และภูเขานั้นอุ้มน้ำไว้จนเกิดการอึดตัวโดยเฉพาะภูเขาหินแกรนิต ซึ่งมีพันธุ์ไม้ปกคลุมน้อยและต้นน้ำลำธารถูกทำลาย มักจะเกิดเมื่อมีฝนตกหนักหลายชั่วโมง แผ่นดินถล่มในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเกิดภายหลังฝนตกหนักมากบริเวณภูเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารบริเวณตอนบนของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโอกาสเกิดแผ่นดินถล่ม เนื่องจาก

พายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านในระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม ในขณะที่ภาคใต้จะเกิดในช่วงมรสุมระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม

(8) *ไฟป่า* เป็นภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การเผาหามาของป่า เผาไร่ไร่เลื่อนลอย เผากำจัดวัชพืช มีเพียงส่วนน้อยที่เกิดจากการเสียดสีของต้นไม้แห้ง ไฟป่าทำให้เกิดมลพิษในอากาศมากขึ้น ผงฝุ่นควันไฟจะกระจายในอากาศทั่วไป ไม่สามารถลอยขึ้นเบื้องบนได้ ทำให้มองเห็นไม่ชัดเจน สุขภาพเสื่อม พืชผลการเกษตรคือคุณภาพ แหล่งทรัพยากรลดลง

(9) *คลื่นยักษ์ (สึนามิ)* เป็นคลื่นที่พัดเข้าสู่ท่าเรือเป็นคลื่นที่ก่อตัวจากการเกิดแผ่นดินไหวใต้มหาสมุทร หรือการระเบิดของภูเขาไฟใต้มหาสมุทร การเกิดแผ่นดินถล่มหรืออุกกาบาตตกลงในมหาสมุทร ในการเกิดแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิดใต้มหาสมุทรแต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องเกิดสึนามิเสมอไป ในกรณีการเคลื่อนที่ของเปลือกโลกในแนวระดับจะมีผลต่อการเกิดสึนามิน้อย แต่การเคลื่อนที่ที่มีลักษณะการยกตัวขึ้น หรือทรุดตัวโดยฉับพลันจะก่อให้เกิดการขยับตัวของมวลน้ำโดยรอบ มีการกระเพื่อมคล้ายเป็นคลื่นอันทรงพลังแผ่กระจายออกไปอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนที่ในลักษณะนี้จึงมีผลต่อการเกิดสึนามิ

2) *ภัยจากการกระทำของมนุษย์* แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) *สารเคมี* เช่น สารเคมี เกิดหกรั่วไหล เพลิงไหม้หรือการระเบิดของสารเคมีในระหว่างการขนส่ง เป็นต้น

(2) *อัคคีภัย* เป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเกิดขึ้นในอาคารขนาดใหญ่ อาคารสูง โรงงานอุตสาหกรรม เขตชุมชนหนาแน่น และย่านการค้าต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากมหาศาล

(3) *อุบัติเหตุการจราจรทางถนน* ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในแต่ละปีคิดเป็นมูลค่ามหาศาล รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน เพื่อดำเนินการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย

2.11.3 ระยะเวลาเกิดสาธารณภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2549: 2-3) ได้แบ่งระยะเวลาเกิดสาธารณภัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) *ระยะก่อนเกิดภัย (Warning Phase)* เป็นห้วงระยะเวลาก่อนภัยจะเกิดขึ้น อาจจะสั้นหรือยาวแล้วแต่ชนิดของสาธารณภัย ทำให้มีโอกาสเตือนภัยให้กับประชาชนได้ กรณีภัย

ธรรมชาติ ในปัจจุบันองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก และการเฝ้าอากาศโลก รวมทั้งกรมอุตุนิยมวิทยาของประเทศไทยได้อาศัยดาวเทียมขอบข่ายงานของสถานีพยากรณ์อากาศต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถพยากรณ์สาธารณสุขทางอุตุนิยมวิทยาได้ล่วงหน้า เช่น การเกิดพายุดีเปรสชัน พายุโซนร้อน พายุไต้ฝุ่น สามารถแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่า พายุหมุนกำลังก่อตัวขึ้นบริเวณใด เคลื่อนไปในทิศทางใด มีความรุนแรงขนาดไหน และสามารถบอกให้ทราบล่วงหน้าได้ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมงก่อนพายุจะมาถึง ประชาชนมีโอกาสได้รับทราบข่าวสาธารณสุขล่วงหน้า จากวิทยุ โทรทัศน์ เสียงสัญญาณต่าง ๆ ซึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์และฝึกปฏิบัติล่วงหน้า ประชาชนก็จะมีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงอันตราย ตลอดจนการดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับอุทกภัยส่วนใหญ่ หากมีการวางระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าได้เป็นเวลาเพียงพอ ทำให้สามารถหลีกเลี่ยง ป้องกัน และควบคุมอันตรายจากภัยพิบัติได้ การเตือนภัยจะมีประโยชน์ ถ้าประชาชนในชุมชนมีความรู้ และเข้าใจสัญญาณต่าง ๆ ดี ดังนั้นในระยะก่อนเกิดภัยจึงเป็นช่วงเวลาที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสาธารณสุข ได้มีเวลาสำหรับเตรียมดำเนินการต่าง ๆ ในการรับมือกับสถานการณ์และเตรียมพร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชน เพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินให้มากที่สุดเท่าที่จะดำเนินการได้

2) *ระยะเกิดภัย (Impact Phase)* เป็นระยะขณะเกิดสาธารณสุข ทำให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ระยะเวลาเกิดภัยจะแตกต่างกันไปตามแต่ชนิดของสาธารณสุข สาธารณภัยที่เกิดในระยะเวลาสั้น ๆ เป็นวินาทีหรือนาที เช่น การระเบิด แผ่นดินไหว สาธารณภัยที่เกิดในช่วงเวลาเป็นชั่วโมงหรือวัน เช่น อุทกภัย วาดภัย สาธารณภัยที่เกิดในช่วงระยะเวลาเป็นเดือนเป็นปี เช่น โรคระบาด ความแห้งแล้ง ผลกระทบของสาธารณสุขจะขึ้นอยู่กับชนิด ขนาด และความรุนแรงของสาธารณสุข

3) *ระยะหลังเกิดภัย* เป็นช่วงระยะเวลาที่สาธารณสุขเกิดขึ้นไปแล้วหรือยังคงอยู่แต่ลดความรุนแรงลงหรือสิ้นสุดการเกิดภัยแล้ว ซึ่งในระยะนี้จะเป็นระยะของการช่วยชีวิต การระงับภัย และการฟื้นฟูบูรณะความเสียหาย

2.11.4 ผลกระทบจากสาธารณสุข (สมโภช รติโอพาร 2544: 27-33, ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร 2540: 31-35)

1) ผลกระทบต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน สาธารณภัยที่เกิดขึ้นมักก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ร่างกายและชีวิต ตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต รวมไปถึงการสูญเสียทรัพย์สินที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ไร่นา ปศุสัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องมือในการประกอบอาชีพ สุขลักษณะที่ดีในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดความรุนแรงและลักษณะของการเกิดสาธารณสุข

2) ผลกระทบต่อจิตใจ สาธารณภัยทำให้เกิดการตกใจ เสียใจ วิตกกังวล จากการสูญเสียสิ่งต่าง ๆ ไป ไม่ว่าจะป็นชีวิตของบุคคลในครอบครัว หรือทรัพย์สิน ได้รับความทุกข์ทรมาน มีภาวะบีบคั้นก่อให้เกิดความเครียด ท้อถ้อยหมดกำลังใจ

3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดสาธารณภัย เช่น ว่างภัย อุทกภัย ดินโคลนถล่ม การจราจล ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ เช่น น้ำท่วม ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาด การขนส่งต้องหยุดชะงัก การสาธารณูปโภคติดขัด ขาดแคลนน้ำสะอาด ระบบไฟฟ้า ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

4) ผลกระทบทางการเมือง การปกครอง เมื่อเกิดสาธารณภัย หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีหน้าที่ในการบรรเทาสาธารณภัย จะต้องรีบเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือให้ทันกับเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพ หากประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความช่วยเหลือล่าช้า อาจทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณทอดทิ้ง ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ภายหลัง

2.11.5 การบริหารจัดการสาธารณภัย

เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณภัยและจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และมีการควบคุมการดำเนินการในทุกขั้นตอน ทั้งการวางแผน การจัดวางบุคลากร การปฏิบัติ การควบคุมดูแล รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อการจัดการที่ดีในทุกระยะของวงจรการเกิดสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2550: 8)

1) วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการสาธารณภัย

(1) เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย และสภาพแวดล้อมอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุและสาธารณภัย

(2) เพื่อวางรากฐานและพัฒนากลไกการดำเนินงานด้านการป้องกัน การบรรเทา และการฟื้นฟูสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน

2) เป้าหมายของการบริหารจัดการสาธารณภัย

- (1) เพื่อให้มีการจัดวางระบบการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ
- (2) เพื่อให้การจัดทำแผน และสามารถนำมาตราการในการป้องกันและลดความรุนแรงของสาธารณภัยมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) เพื่อดูแลชุมชนในพื้นที่เสี่ยง และเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบในการจัดการสาธารณภัย

(4) เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขณะเกิดเหตุฉุกเฉิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) เพื่อให้การจัดการฟื้นฟูบูรณะทั้งระบบสาธารณสุขปโภค และจิตใจของผู้ประสบภัยเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

3) การบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงรุก (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2550: 9)

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการในการจัดการสาธารณภัย จากการบรรเทาและปฏิบัติการ เป็นการลดผลกระทบและเตรียมความพร้อมในการจัดการสาธารณภัย เพื่อให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด จึงนำหลักการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงรุก (Proactive Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับแล้วว่า มีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดความเสี่ยงภัย โดยแบ่งการจัดการสาธารณภัย ได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2550: 9)

(1) ก่อนเกิดภัย เพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ เช่น การกำหนดมาตรการด้านสิ่งก่อสร้าง การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยแก่ประชาชน รวมถึงความร่วมมือของชุมชนในการวิเคราะห์และประเมินความต่อแหลมในการเกิดภัย การจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัย ระบบเตือนภัยล่วงหน้า การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้ในการเฝ้าระวังและเตือนภัย ส่วนการเตรียมความพร้อมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแผนหลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันภัย เป็นต้น

(2) ขณะเกิดภัย เป็นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยในระยะเฉพาหน้า ซึ่งถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องเข้าระงับและบรรเทาภัย ด้วยการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ การจัดชุดเผชิญเหตุ การอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย การสนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภค การสำรวจความเสียหาย การจัดระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณที่เกิดเหตุและพื้นที่อพยพ

(3) หลังเกิดภัย หลังจากภัยพิบัติสิ้นสุดลงย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและประชาชนจำนวนมาก จึงต้องทำให้สภาพแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุดหรือเรียกว่าการฟื้นฟูและบูรณะ ประกอบด้วย การจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์เพื่อปฐมพยาบาล การอพยพผู้ประสบภัย การสำรวจความเสียหายโดยละเอียด การพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง การรื้อถอนสิ่งปรักหักพัง การซ่อมแซมบ้านเรือน สิ่งสาธารณประโยชน์ให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ การฟื้นฟูสภาพจิตใจและชีวิตความเป็นอยู่

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พนมกร สุวรรณรัต (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าการศึกษา และ ตำแหน่งทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนอายุ อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรม

สมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสงครามมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัจจัยด้านรายได้ และการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ส่วนอาชีพและระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง

สมหมาย กิตยากุล (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนระดับการศึกษา ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย

รัชพล ประจักษ์จิตต์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางคณที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ การได้รับการฝึกอบรมจากทางราชการ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ การพบปะพูดคุย การเข้าร่วมประชุมกับส่วนราชการ ส่วนอายุ และการมีตำแหน่งในหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารท้องถิ่น

สมบูรณ์ อำพนพนารัตน์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่วนเพศ อายุ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อาชีพ ตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสาร ไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่า

เจมชาติ ประกายหงษ์มณี (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์การ การประกอบกิจกรรมชุมชน การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม การรับรู้ข่าวสารอาชญากรรม ทักษะติดต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจ และความสนใจในโครงการ

นพรัตน์ รัตนพงษ์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยระดับการศึกษา ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับ ระดับรายได้ ความถี่ในการได้รับข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพัฒนา ความถี่ในการติดต่อกับเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5

ธานี สามารถกิจ (2546) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษาอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษวิจัยพบว่า

1. อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัย

2. อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการดำเนินการขณะเกิดภัยธรรมชาติ

มณี จันทร์ไทย (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชนบทของประชาชนในตำบลกระเบื้องนอก อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชนบทในตำบลกระเบื้องนอก ด้านการดำเนินงานของชุมชน ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ และพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากภายนอก การเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา และรายได้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากภายนอก รายได้ จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิกในสังคม อายุ และการเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากภายนอก การเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากภายนอก การเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนและรายได้ ภัตสุริย์ คุณกลาง (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน ลักษณะชุมชน อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ ส่วนสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน

สุจริต ชวนรำลึก (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหา ไฟฟ้า ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ในครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้า

นเรศ ชมบุญ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟฟ้า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและรับผิดชอบในการป้องกันไฟฟ้า รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมป้องกันไฟฟ้า และการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟฟ้า ได้แก่ เพศ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ระยะทางจากแหล่งทำกินถึงป่า รายได้ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นผู้นำกลุ่มงานสังคม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้

อิทธิโชติ ช่วงฉ่ำ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านด้านรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1. ประเภทของผู้นำท้องถิ่น ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการพัฒนาเองผู้นำท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน และสื่อที่ผู้นำท้องถิ่นได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

2. ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ทำกินและระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในภาพรวม

สุภชัย ศรีทศ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง และได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า

1. อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล
2. เพศ อายุ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล

กนก ชียงคนบุตร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การได้รับการฝึกอบรม และความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนอาชีพหลัก การยอมรับขอบเขตอุทยานฯ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

รักษักกล้า สถานสุข (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียง ตามพระราชดำริ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อาชีพหลัก ขนาดการถือครองพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนเพศ อายุ การศึกษา อาชีพรอง รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายป่าไม้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

สมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะอปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิก อปพร.มีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยราชการในการบริการสังคม และด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าสมาชิก อปพร.ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักและรายได้ต่อเดือน ของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สุรัตน์ รัตนะ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม เพศ การศึกษา ปัจจัยด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีส่วนร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย หากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหามากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมในการวางแผน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ตามลำดับ

วิฑูรย์ ภูษ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตำแหน่งงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนเพศ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทักษะคิดต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรมีผลต่อลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากร

สุพรรณิ สายแก้ว (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อาชีพ และรายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ ส่วนเพศและศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ

ชัยพร เจริมตน (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุขมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับการศึกษา ส่วนเพศ อายุ รายได้ อาชีพ และการรับรู้ข่าวสาร ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข

ศิริวรรณ ปราศจากศัตรู (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อพัฒนาการทางการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต

เลือกตั้งที่สอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่สอง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ รายได้ ส่วนอายุ อาชีพและระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่สอง จังหวัดแพร่

ดวงเดือน นกทวี (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ สถานภาพ อาชีพ รายได้ ส่วนอายุ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2549: 8) ได้ศึกษาวิจัยผลการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผลการศึกษารายสรุปได้ว่า ความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

1. มีเจ้าภาพหลักรับผิดชอบภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. ความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคในจังหวัด
3. การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคประชาชนในจังหวัด

อุทัย ลือชัย (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ต่องานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยกำหนดให้อาชีพ ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ และทัศนคติที่มีต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นตัวแปรตาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในระดับที่แตกต่างกัน และระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันออกไป มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติที่มีต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าจะมีทัศนคติในเชิงลบต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำลงมา

สำเร็จ แก้วน้อย (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษารายสรุปว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการร่วมปฏิบัติ งานร่วมประชุม/อบรม การรับรู้ข้อมูล และการร่วมวางแผน/ตัดสินใจ ของอาสาสมัคร อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมรับประโยชน์ อาสาสมัครฯ มีส่วนร่วมใน

ระดับปานกลาง จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัคร ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ประกอบด้วย การพัฒนาอาสาสมัคร การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับอาสาสมัคร การมอบหมายงาน การจัดให้มีสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ และการติดตามประเมินผล มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี

ฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มีส่วนร่วมศึกษาสถานการณ์ ร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และจากการศึกษาปัจจัย พบว่า รายได้ของครอบครัว และการได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และความคาดหวังผลตอบแทนจากการจัดการป่าชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ สถานภาพในครัวเรือน อาชีพหลัก ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้านหรือชุมชน การติดต่อกับบุคคลภายนอก ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร

เขวาทา พูลพิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อปพร.มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปัตตานีกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของอปพร. ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ส่วนเพศ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรม/ทบทวนอาสาสมัครป้องกัน

ภัยฝ่ายพลเรือน ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร. ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของ จังหวัดปัตตานี

Ford, Carey Lee (2000: Abstract) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตชุมชน : การวิเคราะห์สถานการณ์ภายในเขตพื้นที่ที่ได้รับมอบอำนาจจาก Detroit (มิชิแกน) ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ เชื้อชาติ และระดับของความไม่ไว้วางใจของประชาชน ที่มีต่อเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย มีผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

Xu, Qingwen (2002: Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่ในชุมชนและองค์กรในชุมชน ประเทศจีน : กรณีศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบและผลลัพธ์จากการจัดบริการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองของประเทศจีน โดยทำการสำรวจในขณะที่มีการจัดบริการด้านสวัสดิการของชุมชน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนของเมืองปักกิ่ง ผลการวิจัยพบว่า การจัดบริการชุมชนมีผลในการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

Janowsky, Erik Gordon (2003: Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น : การสำรวจจากชุมชนในตลาดเขตตัวเมือง Tegucigalpa ประเทศฮอนดูรัส โดยตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า จิตสำนึกของหญิงชาวชุมชนในตลาดมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมดูแลสุขภาพเบื้องต้น สำหรับชาวชุมชนในเขตตัวเมือง ผลการวิจัยพบว่า หญิงชาวชุมชนที่มีบุตรแล้ว มีจิตสำนึกในระดับสูงของการเป็นชาวชุมชน และเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับระดับการมีส่วนร่วมใน โครงการส่งเสริมดูแลสุขภาพเบื้องต้นสำหรับชาวชุมชนในเขตตัวเมือง โดยมีตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา ค่าธรรมเนียมจำนวนของบุตรที่ทำงานในตลาด การใช้บริการจากศูนย์สุขภาพที่อยู่ใกล้ที่สุด มีสมาชิกครอบครัวอยู่ในตลาด ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารของหญิงชาวชุมชนที่มีบุตรแล้ว และอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตสำนึกในการเป็นชาวชุมชน เป็นตัววัดระดับการมีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมดูแลสุขภาพเบื้องต้นสำหรับชาวชุมชนในเขตตัวเมือง

Harrington Aleisha Dawn (2008: Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจด้านการดูแลสุขภาพ : ศึกษากรณีของโครงการ Airdrie /North Rocky View Health Needs Project ศึกษาวิจัยโดยใช้หลักการประเมินอย่างชัดเจนและการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีส่วนร่วมในโครงการ การขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ปัญหาในการดำเนินชีวิต และความจำเป็นเร่งด่วนที่อยู่เหนือความจำเป็นด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนต่อความสำเร็จของโครงการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (population) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 53,920 ราย (ที่มา : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครราชสีมา 31 ตุลาคม 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ตามแนวคิดของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าโดย

ประชากร (N) = 53,920 ราย

ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (e) = .05

$$n = \frac{53,920}{1 + 53,920(.05)^2}$$

n = 397.0545

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 398 ราย

เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน
ดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเจาะจงเลือกอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยตั้งแต่ 2 ภัยขึ้นไป
ตามแผนที่เสี่ยงภัย ประกอบแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2550 มีจำนวน
ทั้งสิ้น 14 อำเภอ จาก 32 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมา

2. สุ่มตัวอย่างตามโควตา และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมี
จำนวน 398 ราย จัดลงตามสัดส่วนของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนใน 14 อำเภอ ดังนี้

อำเภอ	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
เมือง	4,049	56
ครบุรี	3,580	49
เสิงสาง	1,535	21
จักราช	1,328	18
โชคชัย	1,442	20
โนนสูง	3,004	41
ปักธงชัย	2,836	39
สูงเนิน	1,017	14
พิมาย	4,358	60
สีคิ้ว	1,632	22
ปากช่อง	1,385	19
หนองบุญมาก	894	12
วังน้ำเขียว	1,407	19
เทพารักษ์	602	8
รวม	29,069	398

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปดำเนินการศึกษาตามกรอบแนวคิดและสมมติฐานที่ตั้งไว้

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้คำถามปลายปิด (close-end question) เป็นส่วนใหญ่ และใช้คำถามปลายเปิด (open-end question) ประกอบการวิจัย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด

แบบสอบถามได้มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ออกแบบสอบถามตามแบบอันตรภาค 5 ระดับ โดยใช้มาตรประเมินค่า ดังนี้

การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด	5	คะแนน
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก	4	คะแนน
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง	3	คะแนน
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย	2	คะแนน
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด	1	คะแนน

จากการประเมินค่าข้างต้น แปรผลระดับคะแนนค่าเฉลี่ยโดยอาศัยหลักการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ (วรรณดี แสงประทีปทอง 2549: 122)

ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในจังหวัดนครราชสีมา

เพื่อให้แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ดังนี้-

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต 2) ดร.วัฒนา ล่วงลือ และ 3) ดร.วิจารณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา เนื้อหา และโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่าย ตรงตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย หลังจากนั้นได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความเหมาะสมและถูกต้อง ก่อนนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2. การทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงไปทดลองใช้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 ราย แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 และมีความเชื่อมั่นในแต่ละด้าน ดังนี้-

ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน	มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979
ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.963
ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.925
ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967

นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 398 ราย ในพื้นที่ 14 อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 จัดทำหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย ไปยังผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ 14 อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในสังกัด พร้อมแจ้งกำหนดเวลาส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย

3.2 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบความเรียบร้อย และความครบถ้วนของแบบสอบถาม จำนวน 398 ชุด

3.3 บันทึกหมายเลขประจำชุด และลงรหัสข้อมูลเป็นตัวเลข เพื่อเตรียมการบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและรวดเร็ว ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 398 ชุด ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentages) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) นำมาใช้สรุปผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ

4.1.2 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย ใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ

4.1.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย ใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ

4.1.4 การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติ t-Test และ F-Test ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ตามตัวแปรเพศ และประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย โดยการทดสอบค่าที (t-Test)

4.2.2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

มากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปร อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย ความถี่ของการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-Test)

4.2.3 ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ เมื่อพบว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี เชฟเฟ้ (Scheffe)

4.3 สรุปข้อมูลคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 398 คน และนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา
3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
4. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	341	85.7
- หญิง	57	14.3
รวม	398	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
- 18 – 30 ปี	67	16.8
- 31 – 40 ปี	167	42.0
- 41 – 50 ปี	122	30.6
- 51 – 60 ปี	31	7.8
- 61 ปี ขึ้นไป	11	2.8
รวม	398	100
อาชีพ		
- นักศึกษา	6	1.5
- รับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ	145	36.4
- พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ	16	4.0
- พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	11	2.8
- เกษตรกร	95	23.9
- ค้าขาย	21	5.3
- รับจ้าง	90	22.6
- อื่น ๆ	14	3.5
รวม	398	100
รายได้ต่อเดือน (โดยเฉลี่ยไม่หักค่าใช้จ่าย)		
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	109	27.4
- 5,000 – 10,000 บาท	213	53.5
- 10,001 – 15,000 บาท	56	14.1
- 15,001 – 20,000 บาท	14	3.5
- 20,001 บาท ขึ้นไป	6	1.5
รวม	398	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียน	3	0.7
- ประถมศึกษา	132	33.2
- มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	56	14.1
- มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่า	85	21.4
- อนุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า	41	10.3
- ปริญญาตรี	69	17.3
- สูงกว่าปริญญาตรี	12	3.0
รวม	398	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน มีดังนี้

เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 เพศหญิง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3

อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และอยู่ระหว่าง 18 – 30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 และอาชีพรับจ้าง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา มีจำนวนน้อยที่สุด 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

รายได้ต่อเดือน (โดยเฉลี่ยไม่หักค่าใช้จ่าย) ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่า จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และระดับปริญญาตรี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนมีจำนวนน้อยที่สุด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

1.2 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		
- ต่ำกว่า 5 ปี	273	68.6
- 5 – 10 ปี	102	25.6
- 11 – 15 ปี	14	3.5
- 16 – 20 ปี	7	1.8
- 21 – 25 ปี	0	0
- 26 – 30 ปี	2	0.5
รวม	398	100
สังกัดของสมาชิก อปพร.		
- ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	204	51.3
- ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	106	26.6
- ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	19	4.8
- หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	41	10.3
- อื่น ๆ	28	7.0
รวม	398	100

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		
- ต่ำกว่า 10 ปี	81	20.3
- 10 – 20 ปี	86	21.6
- 21 – 30 ปี	72	18.1
- 31 – 40 ปี	88	22.1
- 41 – 50 ปี	48	12.1
- 51 – 60 ปี	17	4.3
- 61 ปี ขึ้นไป	6	1.5
รวม	398	100
พื้นที่เสี่ยงภัย		
- ไม่ทราบ	35	8.8
- ไม่อยู่	316	79.4
- อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย	47	11.8
รวม	398	100
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย		
- เคย	198	49.7
- ไม่เคย	200	50.3
รวม	398	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน มีดังนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 รองลงมา มีระยะเวลา 5 – 10 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลา 26 – 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และ อปพร.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ไม่มีอายุระหว่าง 21 – 25 ปี

สังกัดของสมาชิก อปพร. ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาสังกัดฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัยมีจำนวนน้อยที่สุด 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลา 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.1 รองลงมามีระยะเวลา 10 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.6 และระยะเวลาดำกว่า 10 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 61 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

พื้นที่เสี่ยงภัย ที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 รองลงมาอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ไม่ทราบว่าที่อยู่อาศัยของตนอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือไม่

ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 และเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7

1.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย		
- 1 – 2 ครั้ง/เดือน	244	61.3
- 3 – 4 ครั้ง/เดือน	91	22.9
- 5 ครั้งขึ้นไป/เดือน	63	15.8
รวม	398	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับ สาธารณสุข		
- ไม่เคย	101	25.4
- 1 – 2 ครั้ง	218	54.8
- 3 – 4 ครั้ง	54	13.5
- 5 ครั้งขึ้นไป	25	6.3
รวม	398	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน มีดังนี้

ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 1 - 2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมารับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 3 - 4 ครั้งต่อเดือน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 และรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 5 ครั้งขึ้นไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8

ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณสุข 1 – 2 ครั้ง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมาไม่เคยได้รับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณสุข จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณสุข 5 ครั้งขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมมาก และมีส่วนร่วมมากที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	\bar{x}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.00	.732	ปานกลาง	3
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.06	.788	ปานกลาง	2
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.26	.731	ปานกลาง	1
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.96	.825	ปานกลาง	4
โดยรวม	3.07	.683	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$) เมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x} = 3.26$) รองลงมามีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน ($\bar{x} = 3.06$) และมีส่วนร่วมวางแผน ($\bar{x} = 3.00$) ส่วนการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 2.96$)

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการวางแผน	\bar{x}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนฯ	3.13	.946	ปานกลาง	1
2. การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนฯ	3.09	.935	ปานกลาง	4
3. การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยเพื่อใช้ในการวางแผนฯ	3.06	.944	ปานกลาง	6
4. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุ การเกิดสาธารณภัย	3.05	.935	ปานกลาง	7

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการวางแผน	\bar{x}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
5. การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาสาธารณสุข	3.04	.884	ปานกลาง	8
6. การมีส่วนร่วมวางแผนระบบเฝ้าระวัง/ เตือนภัย	3.04	.970	ปานกลาง	9
7. การมีส่วนร่วมวางแผนประชาสัมพันธ์ ข่าวสารสาธารณสุข	3.13	.958	ปานกลาง	2
8. การมีส่วนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการ ภัยพิบัติ	2.79	1.030	ปานกลาง	15
9. การมีส่วนร่วมวางแผนการจัดการ/เก็บรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข	3.07	1.032	ปานกลาง	5
10. การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะวิธีการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย	3.10	.917	ปานกลาง	3
11. การมีส่วนร่วมวางแผนการจัดส่ง เครื่องอุปโภค บริโภค น้ำดื่ม ที่จำเป็นต่อ การดำรงชีพไปยังพื้นที่ประสบภัย	2.91	1.031	ปานกลาง	12
12. การมีส่วนร่วมวางแผนการอพยพ ประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย	2.81	1.024	ปานกลาง	14
13. การมีส่วนร่วมจัดระบบการรักษาความ สงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ	2.92	1.018	ปานกลาง	11
14. การมีส่วนร่วมวางแผนการสำรวจความ เสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชน	2.85	.968	ปานกลาง	13
15. การได้เข้าร่วมประชุมและให้ความเห็น เกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนฯ	2.94	.957	ปานกลาง	10
โดยรวม	3.00	.732	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) เมื่อพิจารณารายการกิจกรรม 15 ข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมเป็นอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยในชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมวางแผนประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย ($\bar{x} = 3.13$) อันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ($\bar{x} = 3.10$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ($\bar{x} = 2.79$)

ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการปฏิบัติตามแผน	\bar{x}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมเฝ้าระวังการเกิดเหตุสาธารณภัย	3.27	.945	ปานกลาง	2
2. การมีส่วนร่วมแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า	3.00	1.006	ปานกลาง	6
3. การมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัยให้ประชาชนทราบ	3.19	.953	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ เช่น คณะอนุกรรมการฝ่ายเฝ้าระวัง คณะอนุกรรมการฝ่ายอพยพ เป็นต้น	2.70	1.062	ปานกลาง	10
5. การได้อุทิศแรงกายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย	3.75	2.365	มาก	1
6. การได้บริจาคสิ่งของ หรือเงินทอง เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย	2.86	.888	ปานกลาง	9
7. การมีส่วนร่วมอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย	2.89	1.069	ปานกลาง	7
8. การมีส่วนร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ	3.04	1.062	ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการปฏิบัติตามแผน	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
9. การมีส่วนร่วมสำรวจความเสียหาย ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	3.08	1.027	ปานกลาง	4
10. การมีส่วนร่วมอพยพประชาชนกลับสู่ บ้านเรือน เมื่อเหตุการณ์สงบ	2.87	1.038	ปานกลาง	8
รวม	3.06	.788	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณารายกิจกรรม 10 ข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกิจกรรมมีส่วนร่วมอุทิศแรงกายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) จัดเป็นอันดับที่ 1 ส่วนกิจกรรมที่จัดเป็นอันดับที่ 2 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมเฝ้าระวังการเกิดเหตุสาธารณภัย ($\bar{X} = 3.27$) และอันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัยให้ประชาชนทราบ ($\bar{X} = 3.19$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนเป็นอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ($\bar{X} = 2.70$)

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการใช้ประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1. ประชาชนได้รับทราบข่าวสารสาธารณภัย อย่างทั่วถึง	3.27	.979	ปานกลาง	6
2. ประชาชนรู้จักวิธีปฏิบัติตน เมื่อเกิดภัย	3.15	.957	ปานกลาง	10
3. ประชาชนได้รับทราบการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า	3.16	.987	ปานกลาง	9
4. ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินจากการป้องกันภัย	3.33	.929	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการใช้ประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
5. สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน เมื่อเกิดภัย	3.31	.910	ปานกลาง	3
6. ประชาชนได้รับการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เช่น การแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม น้ำอุปโภค บริโภคและอาหารอย่างรวดเร็ว	3.38	.892	ปานกลาง	1
7. ประชาชนได้รับความช่วยเหลือเฉพาะหน้า ตรงกับความต้องการ	3.29	.849	ปานกลาง	4
8. ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินจากการรักษาความสงบบริเวณ พื้นที่อพยพ	3.27	.953	ปานกลาง	5
9. ประชาชนได้รับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามระเบียบเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 อย่างทั่วถึง เป็นธรรมและเหมาะสม	3.25	.968	ปานกลาง	7
10. ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับการฟื้นฟู สภาพจิตใจ	3.16	.896	ปานกลาง	8
รวม	3.26	.731	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณารายกิจกรรม 10 ข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน กิจกรรมที่ประชาชนได้รับประโยชน์เป็นอันดับที่ 1 คือ ประชาชนได้รับการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เช่น การแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม น้ำอุปโภคบริโภคและอาหารอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 3.38$) อันดับที่ 2 คือ ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการป้องกันภัย ($\bar{X} = 3.33$) อันดับที่ 3 คือ สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เมื่อเกิดภัย ($\bar{X} = 3.31$) ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนได้รับประโยชน์เป็นอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัย ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ด้านการติดตามและประเมินผล	\bar{x}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามแผน	3.03	.979	ปานกลาง	1
2. การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามแผนฯ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่	3.02	.966	ปานกลาง	2
3. การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ ทั้งด้านความสำเร็จ และความล้มเหลว	2.83	.932	ปานกลาง	8
4. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา และสาเหตุของข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนฯ	2.89	.941	ปานกลาง	7
5. การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการวางแผนฯ ให้มีความเหมาะสม	2.99	.971	ปานกลาง	4
6. การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนฯ ให้มีความเหมาะสม	2.95	.967	ปานกลาง	6
7. การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้/รับประโยชน์ ให้มีความเหมาะสม	2.97	.919	ปานกลาง	5
8. การมีส่วนร่วมติดตาม ปรับปรุงแก้ไขแผนฯ ให้เป็นปัจจุบัน ทันต่อสถานการณ์ภัย	3.01	.981	ปานกลาง	3
รวม	2.96	.825	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) เมื่อพิจารณารายกิจกรรม 8 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน กิจกรรมที่มีส่วนร่วมเป็นอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ($\bar{x} = 3.03$) อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามแผนฯ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ($\bar{x} = 3.02$) อันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมติดตาม ปรับปรุงแก้ไขแผนฯ ให้เป็นปัจจุบันทันต่อสถานการณ์ภัย ($\bar{x} = 3.01$) ส่วนกิจกรรมที่มีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลว ($\bar{x} = 2.83$)

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 12 ข้อ ตามตัวแปรอิสระ 3 ด้าน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานมีดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วม	เพศ				t-Test	P-value
	ชาย		หญิง			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.00	.740	2.94	.688	.571	.568
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.08	.812	2.98	.624	.922	.357
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.26	.746	3.22	.634	.452	.652
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.97	.849	2.89	.658	.708	.479
รวม	3.08	.698	3.00	.584	.733	.464

จากตารางที่ 4.9 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพศชายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ส่วนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ($P = .464$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพศชายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกด้านสูงกว่าเพศหญิง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วม	อายุ										F - ratio	P-value
	18 – 30 ปี		31 – 40 ปี		41 – 50 ปี		51 – 60 ปี		61 ปีขึ้นไป			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.11	.746	2.98	.676	2.91	.781	3.03	.753	3.32	.797	1.345	.252
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.19	.724	3.01	.670	3.01	.937	3.08	.834	3.60	.738	2.003	.093
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.43	.662	3.19	.702	3.22	.736	3.23	.936	3.74	.631	2.631*	.034
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	3.12	.818	2.88	.775	2.96	.850	3.07	.929	2.97	.997	1.129	.342
รวม	3.21	.673	3.02	.619	3.02	.729	3.09	.805	3.42	.658	1.809	.126

จากตารางที่ 4.10 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม สูงกว่า อปพร. กลุ่มอายุอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ($P = .126$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล กลุ่มอายุ 18 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมสูงสุดเท่ากับ 3.12 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับอายุ พบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามอายุ

อายุ	18 – 30 ปี 31 – 40 ปี 41 – 50 ปี 51 – 60 ปี 61 ปีขึ้นไป					
	\bar{X}	3.43	3.19	3.22	3.23	3.74
18 – 30 ปี	3.43	-	.24	.21	.20	.31
31 – 40 ปี	3.19		-	.03	.04	.55
41 – 50 ปี	3.22			-	.01	.52
51 – 60 ปี	3.23				-	.51
61 ปีขึ้นไป	3.74					-

จากตารางที่ 4.11 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มอายุต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 3 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน
มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

การมี ส่วนร่วม	อาชีพ															
	รับราชการ/ นักศึกษา		พนักงาน/ พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ		พนักงาน/ ลูกจ้างของ รัฐวิสาหกิจ		พนักงาน/ ลูกจ้าง เอกชน		เกษตรกร		ค้าขาย		รับจ้าง		อื่น ๆ	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.การมี ส่วนร่วม วางแผน	3.11	1.007	3.20	.672	3.28	.693	3.31	.638	2.81	.670	2.95	.906	2.76	.741	3.13	.725
2. การมี ส่วนร่วม ปฏิบัติ ตามแผน	2.98	.898	3.23	.736	3.29	.734	3.19	.607	2.89	.662	2.88	.788	2.87	.785	3.67	1.448
3. การมี ส่วนร่วมใช้ ประโยชน์	3.45	.981	3.41	.716	3.39	.805	3.22	.618	3.18	.686	3.13	.740	3.06	.753	3.41	.639
4. การมี ส่วนร่วม ติดตามและ ประเมินผล	2.98	1.029	3.10	.836	3.28	.756	3.30	.678	2.88	.794	2.80	.863	2.74	.793	3.15	.839
รวม	3.14	.916	3.24	.658	3.31	.692	3.26	.529	2.93	.603	2.95	.777	2.85	.683	3.33	.777

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัย
ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา
จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	F - ratio	P - value
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	4.809*	.000
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	4.188*	.000
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	2.427*	.019
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.486*	.017
รวม	4.138*	.000

จากตารางที่ 4.12 และ 4.13 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าทุกกลุ่มอาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับอาชีพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการมีส่วนร่วมวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และ 3.30 ตามลำดับ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน กลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ กลุ่มนักศึกษามีส่วนร่วมสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับอาชีพ พบว่า ทุกด้านของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.14 -4.18

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน/ พนักงาน นักศึกษา พนักงาน/ ลูกจ้างของ /ลูกจ้าง เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง อื่น ๆ ลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน								
	\bar{X}	3.14	3.24	3.31	3.26	2.93	2.95	2.85	3.33
นักศึกษา	3.14	-	.10	.17	.12	.21	.19	.29	.19
รับราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ	3.24		-	.07	.02	.31	.29	.39*	.09
พนักงาน/ลูกจ้าง ของรัฐวิสาหกิจ	3.31			-	.05	.38	.36	.46	.02
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	3.26				-	.33	.31	.41	.07
เกษตรกร	2.93					-	.02	.08	.40
ค้าขาย	2.95						-	.10	.38
รับจ้าง	2.85							-	.48
อื่น ๆ	3.33								-

*P < .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน/ พนักงาน								
	นักศึกษา	พนักงาน/	ลูกจ้างของ	/ลูกจ้าง	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	อื่น ๆ	
	ลูกจ้างของรัฐ	รัฐวิสาหกิจ	เอกชน						
\bar{X}	3.11	3.20	3.28	3.31	2.81	2.95	2.76	3.13	
นักศึกษา	3.11	-	.09	.17	.20	.30	.16	.35	.02
รับราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ	3.20		-	.08	.11	.39*	.25	.44*	.07
พนักงาน/ลูกจ้าง ของรัฐวิสาหกิจ	3.28			-	.03	.47	.33	.52	.15
พนักงาน/ ลูกจ้างเอกชน	3.31				-	.50	.36	.55	.18
เกษตรกร	2.81					-	.14	.05	.32
ค้าขาย	2.95						-	.19	.18
รับจ้าง	2.76							-	.37
อื่น ๆ	3.13								-

*P < .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่ามีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้าง

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน/ พนักงาน								
	นักศึกษา	พนักงาน/ ลูกจ้างของ	ลูกจ้างของ	เกษตกร	ค้าขาย	รับจ้าง	อื่น ๆ		
	\bar{x}	2.98	3.23	3.29	3.19	2.89	2.88	2.87	3.67
นักศึกษา	2.98	-	.25	.31	.21	.09	.10	.11	.69
รับราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ	3.23		-	.06	.04	.34	.35	.36	.44
พนักงาน/ลูกจ้าง ของรัฐวิสาหกิจ	3.29			-	.10	.40	.41	.42	.38
พนักงาน/ ลูกจ้างเอกชน	3.19				-	.30	.31	.32	.48
เกษตกร	2.89					-	.01	.02	.78
ค้าขาย	2.88						-	.01	.79
รับจ้าง	2.87							-	.80
อื่น ๆ	3.67								-

จากตารางที่ 4.16 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบ รายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน/ พนักงาน นักศึกษา พนักงาน/ ลูกจ้างของ /ลูกจ้าง เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง อื่น ๆ ลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน								
	\bar{X}	3.45	3.41	3.39	3.22	3.18	3.13	3.06	3.41
นักศึกษา	3.45	-	.04	.06	.23	.27	.32	.39	.04
รับราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ	3.41		-	.02	.19	.23	.28	.35	.01
พนักงาน/ลูกจ้าง ของรัฐวิสาหกิจ	3.39			-	.17	.21	.26	.33	.02
พนักงาน/ ลูกจ้างเอกชน	3.22				-	.04	.09	.16	.19
เกษตรกร	3.18					-	.05	.12	.23
ค้าขาย	3.13						-	.07	.28
รับจ้าง	3.06							-	.35
อื่น ๆ	3.41								-

จากตารางที่ 4.17 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน/ พนักงาน นักศึกษา พนักงาน/ ลูกจ้างของ /ลูกจ้าง เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง อื่น ๆ ลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน								
	\bar{X}	2.98	3.10	3.28	3.30	2.88	2.80	2.74	3.15
นักศึกษา	2.98	-	.12	.30	.32	.10	.18	.24	.17
รับราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างของรัฐ	3.10		-	.18	.20	.22	.30	.36	.05
พนักงาน/ลูกจ้าง ของรัฐวิสาหกิจ	3.28			-	.02	.40	.48	.54	.13
พนักงาน/ ลูกจ้างเอกชน	3.30				-	.42	.50	.56	.15
เกษตรกร	2.88					-	.08	.14	.27
ค้าขาย	2.80						-	.06	.35
รับจ้าง	2.74							-	.41
อื่น ๆ	3.15								-

จากตารางที่ 4.18 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 4 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกัน
มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วม	รายได้ต่อเดือน										F - ratio	P-value
	ต่ำกว่า 5,000	5,000 - 10,000	10,001- 15,000	15,001 - 20,000	20,001 ขึ้นไป							
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วม วางแผน	2.77	.738	2.99	.698	3.35	.749	3.20	.662	3.27	.340	6.678*	.000
2. การมีส่วนร่วม ปฏิบัติตามแผน	2.88	.725	3.09	.821	3.30	.760	3.29	.718	2.92	.445	3.134*	.015
3. การมีส่วนร่วม ใช้ประโยชน์	3.16	.756	3.26	.707	3.39	.746	3.48	.809	3.10	.693	1.321	.261
4. การมีส่วนร่วม ติดตามและ ประเมินผล	2.80	.829	2.96	.798	3.21	.818	3.05	1.034	3.60	.477	3.397*	.010
รวม	2.89	.676	3.07	.664	3.32	.704	3.26	.713	3.21	.346	4.187*	.002

*P < .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือนกลุ่มอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับรายได้ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = .002) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ด้านการวางแผนและด้านปฏิบัติตามแผน สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือนกลุ่มอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 และ 3.30 ตามลำดับ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีส่วนร่วมสูงสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาท ขึ้นไป มีส่วนร่วมสูงสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแยกเป็นรายด้านกับรายได้ พบว่า ทุกด้านของการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.20 -4.23

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา
ในภาพรวม จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	5,000 -	10,001-	15,001 -	20,001
		5,000	10,000	15,000	20,000	ขึ้นไป
	\bar{X}	2.89	3.07	3.32	3.26	3.21
ต่ำกว่า 5,000	2.89	-	.18	.43*	.37	.32
5,000 – 10,000	3.07		-	.25	.19	.14
10,001 – 15,000	3.32			-	.06	.11
15,001 – 20,000	3.26				-	.05
20,001 ขึ้นไป	3.21					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	5,000 -	10,001 -	15,001 -	20,001
		5,000	10,000	15,000	20,000	ขึ้นไป
	\bar{X}	2.77	2.99	3.35	3.20	3.27
ต่ำกว่า 5,000	2.77	-	.22	.58*	.43	.50
5,000 – 10,000	2.99		-	.36*	.21	.28
10,001 – 15,000	3.35			-	.16	.08
15,001 – 20,000	3.20				-	.07
20,001 ขึ้นไป	3.27					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และ 5,001 – 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	5,000 -	10,001 -	15,001 -	20,001
		5,000	10,000	15,000	20,000	ขึ้นไป
	\bar{X}	2.88	3.09	3.30	3.29	2.92
ต่ำกว่า 5,000	2.88	-	.21	.42*	.41	.04
5,000 – 10,000	3.09		-	.21	.20	.17
10,001 – 15,000	3.30			-	.01	.38
15,001 – 20,000	3.29				-	.37
20,001 ขึ้นไป	2.92					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	\bar{x}	ต่ำกว่า	5,000 -	10,001 -	15,001 -	20,001
		5,000	10,000	15,000	20,000	ขึ้นไป
	\bar{x}	2.80	2.96	3.21	3.05	3.60
ต่ำกว่า 5,000	2.80	-	.16	.41	.25	.80
5,000 – 10,000	2.96		-	.25	.09	.64
10,001 – 15,000	3.21			-	.16	.39
15,001 – 20,000	3.05				-	.55
20,001 ขึ้นไป	3.60					-

จากตารางที่ 4.23 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 5 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา													
	ไม่ได้เรียน		ประถม ศึกษา		มัธยม ศึกษา ตอนต้น		มัธยม ศึกษาตอน ปลาย/ เทียบเท่า		อนุปริญญา ปวส./ เทียบเท่า		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. การมีส่วนร่วม วางแผน	3.42	.367	2.81	.734	2.98	.741	3.01	.714	3.23	.615	3.13	.750	3.36	.680
2. การมีส่วนร่วม ปฏิบัติตามแผน	3.33	.153	2.91	.731	3.15	1.094	3.04	.687	3.30	.717	3.13	.746	3.27	.723
3. การมีส่วนร่วม ใช้ประโยชน์	3.17	.666	3.15	.722	3.30	.776	3.26	.703	3.49	.649	3.29	.780	3.35	.723
4. การมีส่วนร่วม ติดตามและ ประเมินผล	3.38	.331	2.80	.792	3.03	.796	3.00	.816	3.08	.746	3.04	.948	3.20	.821
รวม	3.33	.356	2.91	.652	3.10	.749	3.07	.652	3.28	.605	3.15	.736	3.31	.632

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	F - ratio	P - value
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.345*	.003
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	1.809	.096
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	1.313	.250
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	1.477	.185
รวม	2.394*	.028

*P < .05

จากตารางที่ 4.24 และ 4.25 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เรียนหนังสือทุกระดับการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .028$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมติดตามและประเมินผล สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีการศึกษาทุกระดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 3.33 และ 3.38 ตามลำดับ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส./หรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมสูงสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแยกเป็นรายด้านกับระดับการศึกษา พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.26 - 4.27

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
	\bar{x}	3.33	2.91	3.10	3.07	3.28	3.15	3.31
ไม่ได้เรียน	3.33	-	.42	.23	.26	.05	.18	.02
ประถมศึกษา	2.91		-	.19	.16	.37	.24	.40
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.10			-	.03	.18	.05	.21
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	3.07				-	.21	.08	.24
อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า	3.28					-	.13	.03
ปริญญาตรี	3.15						-	.16
สูงกว่าปริญญาตรี	3.31							-

จากตารางที่ 4.26 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.27 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	อนุปริญญา	ปวส./ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
	\bar{X}	3.42	2.81	2.98	3.01	3.23	3.13	3.36
ไม่ได้เรียน	3.42	-	.61	.44	.41	.19	.29	.06
ประถมศึกษา	2.81		-	.17	.20	.42	.32	.55
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.98			-	.03	.25	.15	.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	3.01				-	.22	.12	.35
อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า	3.23					-	.10	.13
ปริญญาตรี	3.13						-	.23
สูงกว่าปริญญาตรี	3.36							-

จากตารางที่ 4.27 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 6 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

การมีส่วนร่วม	ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.											
	ต่ำกว่า 5 ปี		5-10 ปี		11-15 ปี		16-20 ปี		21-25 ปี		26-30 ปี	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	2.89	.699	3.18	.733	3.63	.598	3.29	1.140	-	-	2.63	.424
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	2.98	.765	3.22	.747	3.68	.737	3.17	1.468	-	-	2.35	.354
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.19	.722	3.36	.715	3.84	.500	3.40	1.092	-	-	2.80	.566
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.87	.808	3.14	.820	3.44	.548	3.07	1.346	-	-	2.63	.884
รวม	2.98	.654	3.22	.675	3.65	.497	3.25	1.219	-	-	2.60	.263

ตารางที่ 4.29 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

การมีส่วนร่วม	F - ratio	P - value
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	6.352*	.000
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	4.520*	.001
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.744*	.005
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	3.373*	.010
รวม	5.748*	.000

*P < .05

จากตารางที่ 4.28 และ 4.29 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง ไม่อยู่ในกลุ่มที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 21 – 25 ปี และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 11- 15 ปี มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกในกลุ่มอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม กับระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) แสดงว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 11 – 15 ปี มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกด้านสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมวางแผนเท่ากับ 3.63 การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนเท่ากับ 3.68 การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์เท่ากับ 3.84 และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลเท่ากับ 3.44 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแยกเป็นรายด้านกับระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.30 - 4.34

ตารางที่ 4.30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	26-30 ปี
	\bar{x}	2.98	3.22	3.65	3.25	2.60
ต่ำกว่า 5 ปี	2.98	-	.24*	.67*	.27	.38
5 – 10 ปี	3.22		-	.43	.03	.62
11 – 15 ปี	3.65			-	.40	1.05
16 – 20 ปี	3.25				-	.65
26 – 30 ปี	2.60					-

* $P < .05$

จากตารางที่ 4.30 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 5-10 ปี และ 11-15 ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.31 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	26-30 ปี
	\bar{x}	2.89	3.18	3.63	3.29	2.63
ต่ำกว่า 5 ปี	2.89	-	.29*	.74*	.40	.26
5 - 10 ปี	3.18		-	.45	.11	.55
11 - 15 ปี	3.63			-	.34	1.00
16 - 20 ปี	3.29				-	.66
26 - 30 ปี	2.63					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.31 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 5-10 ปี และ 11-15 ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	26-30 ปี
	\bar{X}	2.98	3.22	3.68	3.17	2.35
ต่ำกว่า 5 ปี	2.98	-	.24	.70*	.19	.63
5 – 10 ปี	3.22		-	.46	.05	.87
11 – 15 ปี	3.68			-	.51	1.33
16 – 20 ปี	3.17				-	.82
26 – 30 ปี	2.35					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 11–15 ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามระยะเวลาที่เป็นสมาชิก อปพร.

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	26-30 ปี
	\bar{X}	3.19	3.36	3.84	3.40	2.80
ต่ำกว่า 5 ปี	3.19	-	.17	.65*	.21	.39
5 – 10 ปี	3.36		-	.48	.04	.56
11 – 15 ปี	3.84			-	.44	1.04
16 – 20 ปี	3.40				-	.60
26 – 30 ปี	2.80					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.33 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 11 – 15 ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	26-30 ปี
	\bar{x}	2.87	3.14	3.44	3.07	2.63
ต่ำกว่า 5 ปี	2.87	-	.27	.57	.20	.24
5 – 10 ปี	3.14		-	.30	.07	.51
11 – 15 ปี	3.44			-	.37	.81
16 – 20 ปี	3.07				-	.44
26 – 30 ปี	2.63					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.34 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 7 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน
มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสังกัดของสมาชิก
อปพร.

การมีส่วนร่วม	สังกัดของสมาชิก อปพร.										F-ratio	P-value
	ฝ่ายป้องกัน		ฝ่ายรักษา		ฝ่าย		หน่วย		ฝ่ายอื่น ๆ			
	และ	ความสงบ	สงเคราะห์	ปฏิบัติการ	ฝ่ายอื่น ๆ							
	บรรเทาภัย	เรียบร้อย	ผู้ประสบภัย	กู้ชีพกู้ภัย								
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วม วางแผน	3.05	.681	2.82	.779	3.06	.764	2.92	.736	3.30	.768	3.213*	.013
2. การมีส่วนร่วม ปฏิบัติตามแผน	3.14	.709	2.88	.803	3.08	.681	2.95	.723	3.35	1.215	3.149*	.014
3. การมีส่วนร่วม ใช้ประโยชน์	3.34	.714	3.11	.725	3.32	.501	3.09	.824	3.48	.757	3.000*	.019
4. การมีส่วนร่วม ติดตามและ ประเมินผล	3.05	.789	2.74	.757	3.18	.620	2.83	.989	3.18	1.015	3.689*	.006
รวม	3.14	.642	2.89	.684	3.15	.608	2.95	.729	3.33	.796	3.948*	.004

*P < .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่สังกัดฝ่ายอื่น ๆ
มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม สูงกว่าอาสาสมัครป้องกัน
ภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ทุกสังกัด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของ
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับสังกัดของสมาชิก อปพร.
พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = .004) แสดงว่า อาสาสมัคร
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่สังกัดฝ่ายอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมใช้ประโยชน์ สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ทุกสังกัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 3.35 และ 3.48 ตามลำดับ ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) สังกัดฝ่ายอื่น ๆ และสังกัดฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.18 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแยกเป็นรายด้านกับสังกัดของ อปพร. พบว่า ทุกด้านของการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.36 - 4.40

ตารางที่ 4.36 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.

สังกัดของสมาชิก อปพร.	ฝ่ายป้องกัน และบรรเทาภัย		ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	ฝ่ายอื่น ๆ
	\bar{x}					
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	3.14	-	.25*	.01	.19	.19
ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	2.89		-	.26	.06	.44
ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.15			-	.20	.18
หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	2.95				-	.38
ฝ่ายอื่น ๆ	3.33					-

*P < .05

จากตารางที่ 4.36 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่สังกัดฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่สังกัดฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.37 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.

สังกัดของสมาชิก อปพร.	\bar{X}	ฝ่ายป้องกัน	ฝ่ายรักษา	ฝ่าย	หน่วย	ฝ่ายอื่น ๆ
		และ บรรเทาภัย	ความสงบ เรียบร้อย	สงเคราะห์ ผู้ประสบภัย	ปฏิบัติการ กู้ชีพกู้ภัย	
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	3.05	-	.23	.01	.13	.25
ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	2.82		-	.24	.10	.48
ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.06			-	.14	.24
หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	2.92				-	.38
ฝ่ายอื่น ๆ	3.30					-

จากตารางที่ 4.37 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.

สังกัดของสมาชิก อปพร.	\bar{X}	ฝ่ายป้องกัน	ฝ่ายรักษา	ฝ่าย	หน่วย	ฝ่ายอื่น ๆ
		และ บรรเทาภัย	ความสงบ เรียบร้อย	สงเคราะห์ ผู้ประสบภัย	ปฏิบัติการ กู้ชีพกู้ภัย	
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	3.14	-	.26	.06	.19	.21
ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	2.88		-	.20	.07	.47
ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.08			-	.13	.27
หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	2.95				-	.40
ฝ่ายอื่น ๆ	3.35					-

จากตารางที่ 4.38 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.39 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.

สังกัดของสมาชิก อปพร.	ฝ่ายป้องกัน และบรรเทาภัย		ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	ฝ่ายอื่น ๆ
	\bar{X}					
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	3.34	-	.23	.02	.25	.14
ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	3.11		-	.21	.02	.37
ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.32			-	.23	.16
หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	3.09				-	.39
ฝ่ายอื่น ๆ	3.48					-

จากตารางที่ 4.39 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามสังกัดของสมาชิก อปพร.

สังกัดของสมาชิก อปพร.	ฝ่ายป้องกัน		ฝ่ายรักษา	ฝ่าย	หน่วย	ฝ่ายอื่น ๆ
	และ	ความสงบ	ความสงบ	สงเคราะห์	ปฏิบัติการ	
	บรรเทาภัย	เรียบร้อย	เรียบร้อย	ผู้ประสบภัย	กู้ชีพกู้ภัย	
	\bar{x}	3.05	2.74	3.18	2.83	3.18
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย	3.05	-	.31*	.13	.22	.13
ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	2.74		-	.44	.09	.44
ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.18			-	.35	-
หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	2.83				-	.35
ฝ่ายอื่น ๆ	3.18					-

จากตารางที่ 4.40 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีสังกัดต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) สังกัดฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการติดตามและประเมินผล สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่สังกัดฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 8 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.41 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

การมีส่วนร่วม	ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน													
	ต่ำกว่า 10 ปี		10-20 ปี		21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี		61 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.10	.692	3.11	.820	2.93	.766	2.88	.634	2.84	.649	3.16	.756	3.23	1.130
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.21	.877	3.11	.796	3.03	.799	2.89	.678	3.04	.758	3.11	.748	3.48	.933
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.35	.677	3.29	.782	3.27	.728	3.09	.727	3.32	.722	3.25	.787	3.58	.471
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	3.09	.816	2.97	.849	2.90	.871	2.88	.765	2.92	.745	3.04	.918	3.17	1.315
รวม	3.18	.663	3.12	.746	3.03	.712	2.93	.609	3.01	.617	3.15	.705	3.36	.941

ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

การมีส่วนร่วม	F - ratio	P - value
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	1.645	.134
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	1.522	.170
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	1.314	.250
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	0.647	.693
รวม	1.370	.225

จากตารางที่ 4.41 และ 4.42 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่ำกว่า 61 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ($P = .225$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน 61 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่ำกว่า 61 ปี ในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยด้านการมีส่วนร่วมวางแผนเท่ากับ 3.23 การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนเท่ากับ 3.48 การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์เท่ากับ 3.58 และด้านการติดตามและประเมินผลเท่ากับ 3.17 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแยกเป็นรายด้านกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 9 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพื้นที่เสี่ยงภัย

การมีส่วนร่วม	พื้นที่เสี่ยงภัย						F-ratio	P-value
	ไม่ทราบ		ไม่อยู่		อยู่			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	2.69	.712	3.02	.724	3.08	.762	3.526*	.030
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	2.90	.827	3.05	.744	3.30	.996	2.895	.056
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.04	.769	3.26	.733	3.40	.657	2.457	.087
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.82	.886	2.99	.801	2.90	.936	.789	.455
รวม	2.84	.711	3.08	.669	3.17	.728	2.450	.088

* $P < .05$

จากตารางที่ 4.43 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ทราบและไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับพื้นที่เสี่ยงภัย พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ($P = .088$) แสดงว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่อยู่อาศัยในพื้นที่เสี่ยงภัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกด้าน สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ทราบ และไม่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ทราบและอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับพื้นที่เสี่ยงภัย พบว่า มีเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามพื้นที่เสี่ยงภัย

พื้นที่เสี่ยงภัย	ไม่ทราบ			อยู่
	\bar{X}	2.69	3.02	
ไม่ทราบ	2.69	-	.33*	.39
ไม่อยู่	3.02		-	.06
อยู่	3.08			-

จากตารางที่ 4.44 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่ทราบว่าตนเองอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือไม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 10 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย

การมีส่วนร่วม	ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย				t-Test	P-value
	เคย		ไม่เคย			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	3.13	.730	2.86	.711	3.725*	.000
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.18	.750	2.95	.809	3.035*	.003
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.38	.688	3.14	.754	3.264*	.001
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	3.08	.846	2.84	.787	2.933*	.004
รวม	3.19	.668	2.94	.675	3.691*	.000

*P < .05

จากตารางที่ 4.45 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย โดยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ส่วนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมกับประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกด้านสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

(อปพร.) ที่มีประสพการณ์เกี่ยวกับสาธารณสุข มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยทุกด้านสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่ไม่เคยมีประสพการณ์เกี่ยวกับสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 11 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยต่างกัน

ตารางที่ 4.46 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

การมีส่วนร่วม	ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร/เดือน						F-ratio	P-value
	1 – 2 ครั้ง		3 – 4 ครั้ง		5 ครั้งขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	2.96	.721	2.99	.713	3.14	.792	1.613	.201
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	3.02	.800	3.02	.761	3.29	.756	2.977	.052
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.20	.717	3.27	.750	3.48	.723	3.787*	.023
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.91	.825	2.98	.802	3.12	.848	1.563	.211
รวม	3.02	.673	3.06	.683	3.25	.697	2.841	.060

*P < .05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 5 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยในภาพรวม สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขต่ำกว่า 5 ครั้งต่อเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยในภาพรวม กับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน (P = .060) แสดงว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 5 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยในทุกด้านสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มี

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขต่ำกว่า 5 ครั้งต่อเดือน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้าน กับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข พบว่า มีเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe ดังนี้

ตารางที่ 4.47 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร		1 – 2 ครั้ง/เดือน	3-4 ครั้ง/เดือน	5 ครั้งขึ้นไป/เดือน
สาธารณสุข	\bar{X}	3.20	3.27	3.48
1 – 2 ครั้ง/เดือน	3.20	-	.07	.28*
3-4 ครั้ง/เดือน	3.27		-	.21
5 ครั้งขึ้นไป/เดือน	3.48			-

จากตารางที่ 4.47 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 5 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการใช้ประโยชน์สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข 1 – 2 ครั้งต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 12 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.48 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

การมีส่วนร่วม	ความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย								F-ratio	P-value
	ไม่เคย		1 – 2 ครั้ง		3 – 4 ครั้ง		5 ครั้งขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมวางแผน	2.73	.671	3.00	.723	3.36	.585	3.25	.920	10.515*	.000
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน	2.78	.723	3.09	.784	3.36	.673	3.36	.956	8.617*	.000
3. การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	3.01	.755	3.28	.710	3.57	.522	3.42	.882	8.172*	.000
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	2.65	.807	3.01	.798	3.28	.589	3.10	1.151	8.541*	.000
รวม	2.79	.642	3.09	.668	3.39	.511	3.29	.875	11.386*	.000

*P < .05

จากตารางที่ 4.48 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 3 - 4 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยในกลุ่มอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวม กับความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = .000) แสดงว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 3-4 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกด้านสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยกลุ่มอื่น ๆ ยกเว้นการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมเท่ากับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับสาธารณภัย 5 ครั้งขึ้นไป และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายด้านกับความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.49 – 4.53

ตารางที่ 4.49 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับสาธารณภัย	\bar{x}	ไม่เคย	1 – 2 ครั้ง	3 – 4 ครั้ง	5 ครั้งขึ้นไป
ไม่เคย	2.79	-	.30*	.60*	.50*
1 – 2 ครั้ง	3.09		-	.30*	.20
3 – 4 ครั้ง	3.39			-	.10
5 ครั้งขึ้นไป	3.29				-

*P < .05

จากตารางที่ 4.49 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 4 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1-2 ครั้ง 3 – 4 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวมสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 3 – 4 ครั้ง มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมสูงกว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1 – 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.50 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับ สาธารณภัย

ความถี่ของการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		ไม่เคย	1 – 2 ครั้ง	3 – 4 ครั้ง	5 ครั้งขึ้นไป
	\bar{x}	2.73	3.00	3.36	3.25
ไม่เคย	2.73	-	.27*	.63*	.52*
1 – 2 ครั้ง	3.00		-	.36*	.25*
3 – 4 ครั้ง	3.36			-	.11
5 ครั้งขึ้นไป	3.25				-

*P < .05

จากตารางที่ 4.50 พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 5 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1 - 2 ครั้ง 3 – 4 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 3 – 4 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการวางแผนสูงกว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1 – 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.51 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับสาธารณภัย

ความถี่ของการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		ไม่เคย	1 – 2 ครั้ง	3 – 4 ครั้ง	5 ครั้งขึ้นไป
	\bar{x}	2.78	3.09	3.36	3.36
ไม่เคย	2.78	-	.31*	.58*	.58*
1 – 2 ครั้ง	3.09		-	.27	.27
3 – 4 ครั้ง	3.36			-	-
5 ครั้งขึ้นไป	3.36				-

*P < .05

จากตารางที่ 4.51 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 3 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1-2 ครั้ง 3 – 4 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการปฏิบัติตามแผนสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.52 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับสาธารณภัย

ความถี่ของการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		ไม่เคย	1 – 2 ครั้ง	3 – 4 ครั้ง	5 ครั้งขึ้นไป
	\bar{x}	3.01	3.28	3.57	3.42
ไม่เคย	3.01	-	.27*	.56*	.41
1 – 2 ครั้ง	3.28		-	.29	.14
3 – 4 ครั้ง	3.57			-	.15
5 ครั้งขึ้นไป	3.42				-

*P < .05

จากตารางที่ 4.52 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1-2 ครั้ง และ 3 – 4 ครั้ง มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการใช้ประโยชน์สูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.53 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย	\bar{x}	ไม่เคย	1 – 2 ครั้ง	3 – 4 ครั้ง	5 ครั้งขึ้นไป
ไม่เคย	2.65	-	.36*	.63*	.45
1 – 2 ครั้ง	3.01		-	.27	.09
3 – 4 ครั้ง	3.28			-	.18
5 ครั้งขึ้นไป	3.10				-

*P < .05

จากตารางที่ 4.53 พบว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ในการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีความถี่ของการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1-2 ครั้ง และ 3 – 4 ครั้ง มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการติดตามและประเมินผลสูงกว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ 4.54 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	t-Test	F-Test	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.733		.464
อายุ		1.809	.126
อาชีพ		4.138*	.000
รายได้ต่อเดือน		4.187*	.002
ระดับการศึกษา		2.394*	.028
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		5.748*	.000
สังกัดของสมาชิก อปพร.		3.948*	.004
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		1.370	.225
พื้นที่เสี่ยงภัย		2.450	.088
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย	3.691*		.000
ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร		2.841	.060
สาธารณภัย			
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/		11.386*	.000
สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม 4 ด้าน ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ตารางที่ 4.55 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน

ตัวแปรอิสระ	t-Test	F-Test	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.571		.568
อายุ		1.345	.252
อาชีพ		4.809*	.000
รายได้ต่อเดือน		6.678*	.000
ระดับการศึกษา		3.345*	.003
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		6.352*	.000
สังกัดของสมาชิก อปพร.		3.213*	.013
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		1.645	.134
พื้นที่เสี่ยงภัย		3.526*	.030
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย	3.691*		.000
ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย		1.613	.201
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		10.515*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.55 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. พื้นที่เสี่ยงภัย ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ตารางที่ 4.56 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน

ตัวแปรอิสระ	t-Test	F-Test	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.922		.357
อายุ		2.003	.093
อาชีพ		4.188*	.000
รายได้ต่อเดือน		3.134*	.015
ระดับการศึกษา		1.89	.096
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		4.520*	.001
สังกัดของสมาชิก อปพร.		3.149*	.014
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		1.522	.170
พื้นที่เสี่ยงภัย		2.895	.056
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย	3.035*		.003
ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย		2.977	.052
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		8.617*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.56 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ตารางที่ 4.57 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์

ตัวแปรอิสระ	t-Test	F-Test	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.452		.652
อายุ		2.631*	.034
อาชีพ		2.427*	.019
รายได้ต่อเดือน		1.321	.261
ระดับการศึกษา		1.313	.250
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		3.744*	.005
สังกัดของสมาชิก อปพร.		3.000*	.019
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		1.314	.250
พื้นที่เสี่ยงภัย		2.457	.087
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย	3.264*		.001
ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย		3.787*	.023
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		8.172*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.57 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ ได้แก่ อายุ อาชีพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ตารางที่ 4.58 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ตัวแปรอิสระ	t-Test	F-Test	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.708		.479
อายุ		1.129	.342
อาชีพ		2.486*	.017
รายได้ต่อเดือน		3.397*	.010
ระดับการศึกษา		1.477	.185
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.		3.373*	.010
สังกัดของสมาชิก อปพร.		3.689*	.006
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		.647	.693
พื้นที่เสี่ยงภัย		.789	.455
ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย	2.933*		.004
ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณภัย		1.563	.211
ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/ สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย		8.541*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.58 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย และความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

4.1 ปัญหาของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา รายละเอียดดังตารางที่ 4.59

ตารางที่ 4.59 ปัญหาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาของการมีส่วนร่วม	ความถี่	อันดับ
1. ขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	50	1
2. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เห็นความสำคัญของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ไม่พิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อฝึกอบรมจัดตั้ง หรือฝึกทบทวน ไม่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ อปพร. รวมไปถึงไม่จัดสรรงบประมาณไว้สำหรับเป็นค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานของ อปพร.	48	2
3. ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เพียงพอที่จะจัดสรรงบประมาณมาดูแลกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ทั้งในเรื่องการจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรจัดตั้ง ฝึกทบทวน การจัดตั้งศูนย์ อปพร. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และค่าตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	39	3

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา รายละเอียดดังตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	อันดับ
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดงบประมาณ หรือ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน	39	1
2. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ อปพร. ให้เป็นรูปธรรม และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามความจำเป็นแก่การใช้งาน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีงบประมาณเพียงพอ ภาครัฐควรจัดงบประมาณ สนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	24	2
3. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพิ่มเติม และฝึกทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	7	3

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 53,920 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวน 398 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเจาะจงเลือกอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยตั้งแต่ 2 ภัยขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 14 อำเภอ จาก 32 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมา สุ่มตัวอย่างตามโควตาและสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนใน 14 อำเภอ

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาเป็น

3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. สังกัดของสมาชิก อปพร. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พื้นที่เสี่ยงภัย ประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยทดลองใช้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ทำการศึกษา จำนวน 30 ราย ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987

1.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

1.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42 อาชีพรับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รายได้ต่อเดือน (โดยเฉลี่ยไม่หักค่าใช้จ่าย) ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2

1.3.2 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เป็นสมาชิก อปพร. ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 สังกัดศูนย์ อปพร. ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 31 - 40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 ที่อยู่อาศัยไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัย จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3

1.3.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย 1 – 2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 61.3 ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1 – 2 ครั้ง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8

1.3.4 ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การใช้ประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00, 3.06, 3.26 และ 2.96 ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วม และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะ อปพร. ขาดการกระตุ้นและขาดการประชาสัมพันธ์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา พูลพิพัฒน์ (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของนพรัตน์ รัตนพงศ์ (2543) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้งานวิจัยของรักษักกล้า สถานสุข (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียง ตาม

พระราชดำริ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง หากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายกิจกรรม 15 กิจกรรม ก็มีส่วนร่วมแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยในชุมชน การให้ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยในชุมชน การให้ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัย การศึกษาปัญหา สาเหตุการเกิดสาธารณภัย การให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณภัย การวางแผนระบบเฝ้าระวัง/เตือนภัย การวางแผนประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ การวางแผนการจัดหา/เก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การให้ข้อเสนอแนะวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การวางแผนการจัดส่งเครื่องอุปโภค บริโภค น้ำดื่มที่จำเป็นต่อการดำรงชีพไปยังพื้นที่ประสบภัย การวางแผนอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย การจัดระบบรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ การวางแผนสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การได้เข้าร่วมประชุมและให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนฯ การที่อปพร. มีส่วนร่วมวางแผนอยู่ในระดับปานกลางนั้น เป็นเพราะว่า อปพร. ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยในชุมชน รู้ปัญหา สาเหตุของการเกิดสาธารณภัย รู้ว่าพื้นที่ตรงไหนเสี่ยงภัย พื้นที่ตรงไหนปลอดภัย สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณภัย อีกทั้ง อปพร. ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรจัดตั้งหรือบางรายได้รับการฝึกอบรมหรือฝึกอบรมเครือข่ายอาสาสมัครเตือนภัย “มิสเตอร์เตือนภัย” หรือฝึกอบรมหลักสูตรกู้ชีพกู้ภัยตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย (ONE TAMBOM ONE SEARCH AND RESCUE TEAM : OTOS) หรือได้รับการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (Community Based Disaster Risk Management : CBDRM) ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การเตือนภัย การป้องกัน การบรรเทา และฟื้นฟูสาธารณภัย สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ แต่การที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางจากการศึกษาปัญหาของ อปพร. กลุ่มตัวอย่าง อาจเป็นได้ว่าผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับ อปพร. หรือไม่ให้ความสำคัญกับสาธารณภัย ก็อาจเป็นได้ก็อีกว่า ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ใช่พื้นที่เสี่ยงภัย จากการศึกษาพบว่า อปพร. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยถึงร้อยละ 79.4 จึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องมีการจัดทำแผนฯ หรือหากมีการจัดทำแผนฯ ก็เป็นเพียงการดำเนินการของข้าราชการประจำเพียงฝ่ายเดียว ผู้จัดทำแผนอาจคิดได้ว่า ยังมีส่วนร่วมมากขึ้นเท่าใด ก็อาจจะมิปัญหาที่หาข้อสรุปได้ยากเท่านั้น ดังสำนวน

ไทยที่ว่า “มากหมอมากความ” จึงไม่เปิดโอกาสให้ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก หรืออาจเป็นเพราะตัวของ อปพร. เอง ที่ไม่ให้ความสำคัญหรือไม่มีเวลาเข้ามา ร่วมวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเขาวภา พูลพิพัฒน์ (2551) เรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของสุภชัย ศรีทศ (2547) เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี อยู่ในระดับปานกลางและงานวิจัยของดวงเดือน นกทวิ (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาเทศบาลนครภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางอีกเช่นกัน รวมทั้งงานวิจัยของสุรัตน์ รัตนะ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายกิจกรรม 10 กิจกรรม พบว่า อปพร. ได้อุทิศแรงกายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ร่วมบริจาคสิ่งของ/เงินทองช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย และอพยพกลับบ้านเรือนเมื่อเหตุการณ์สงบ ร่วมรักษาความสงบเรียบร้อย ร่วมสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัย การที่ อปพร. มีส่วนร่วมอุทิศแรงกายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะก่อนที่จะมาเป็น อปพร. ก็มีจิตอาสาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อเข้ามาเป็น อปพร. ได้รับรู้บทบาทหน้าที่ อีกทั้งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจและหลักวิชาการ อีกทั้งเป็นการทำความดีสร้างกุศลแบบไม่เสียเงิน เพราะ อปพร.กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่มากนักอยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.5 และต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.4 จึงทำให้มีส่วนร่วมอุทิศแรงกายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยอยู่ในระดับมาก สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าพื้นที่นั้นไม่เสี่ยงภัย จึงไม่มีการสั่งใช้ อปพร.หรืออาจเป็นเพราะว่า อปพร.ไม่มีเวลามาร่วมปฏิบัติตามแผน จากการศึกษาพบว่า อปพร.ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 36.4 ซึ่งจะต้อง

ทำงานตามวันและเวลาของทางราชการ และอาจจะปฏิบัติงานในแต่ละวันนอกเขตการสั่งใช้ของ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ทำให้มีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของนเรศ ชมบุญ (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน ไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติกิจกรรมป้องกันไฟป่าอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของสมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะ อปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า อปพร. มีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยราชการในการบริการสังคม และด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนิน กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของสุรัตน์ รัตนะ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการ ศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายการกิจกรรม 10 กิจกรรม พบว่าทุกกิจกรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการที่ประชาชน ได้รับทราบข่าวสารสาธารณภัย รู้จักวิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัย ได้รับการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการป้องกันภัย สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนเมื่อเกิดภัย ประชาชนได้รับการช่วยเหลือเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็ว และตรงกับความต้องการ ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากการรักษาความสงบบริเวณพื้นที่อพยพ ประชาชนได้รับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามระเบียบอย่างทั่วถึง เป็นธรรม เหมาะสม และได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ อปพร. ในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมี ส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับปานกลาง จึงส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วม ใช้ประโยชน์จากการวางแผนและปฏิบัติตามแผนของ อปพร. อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมรับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และ งานวิจัย ของสำเริง แก้วน้อย (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัย ทางสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีส่วนร่วมเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมด้านการร่วมรับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

2.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาภารกิจกรม 8 ภารกิจ พบว่า ทุกกิจกรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามแผน ร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามแผนทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลว ร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของข้อบกพร่องที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผน ร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการใช้ประโยชน์ให้มีความเหมาะสมรวมทั้งร่วมติดตามปรับปรุงแก้ไขแผนฯ ให้เป็นปัจจุบัน การที่ อปพร. มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ อปพร. มีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติตามแผน และร่วมใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของนเรศ ชมบุญ (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟฟ้า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและรับผิดชอบในการป้องกันไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของสำเร็จ แก้วน้อย (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีส่วนร่วมเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้งานวิจัยของฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) เพศ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า รัฐบาลสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยยึดหลักความเสมอภาคชายหญิง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 ในการดำเนินนโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งหญิงและชายที่มีจิตอาสา เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ประกอบกับปัจจุบันเพศหญิงได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น จึงมีบทบาททัดเทียมกับเพศชาย ดังนั้น เพศชายและเพศหญิงจึงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะ อปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และงานวิจัยของเยาวภา พูลพิพัฒน์ (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า เพศไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร. ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของสมบุรณ์ อำพนพนารัตน์ (2542) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟฟ้า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เพศไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟฟ้า และงานวิจัยของสุกัญชัช ตรีทศ (2547) เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล

2) อายุ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า ประชาชนที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ไม่ว่าจะมียุเท่าไร ล้วนมีจิตอาสาด้วยกันทั้งนั้น ด้วยเหตุนี้ อปพร. ที่มีอายุต่างกัน จึงมีส่วนร่วมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิฑูรย์ ภูษ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและผลงานวิจัยของชัยพร เจียมตน (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของดวงเดือน นกทวี (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และงานวิจัยของศิริวรรณ ปราศจากศัตรู (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตเลือกตั้งที่สอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่สอง จังหวัดแพร่ และงานวิจัยของรัชพล ประจักษ์จิตต์ (2542) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารท้องถิ่น

3) อาชีพ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย อปพร. อาชีพอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น แม่บ้าน คนว่างงาน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมสูงกว่า อปพร. ที่มีอาชีพอื่น เป็นเพราะว่า นักการเมืองท้องถิ่น ทำงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง และแม่บ้านหรือคนว่างงาน ย่อมมีเวลาว่างที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า อปพร. ที่เป็นนักศึกษาหรืออปพร. ที่ต้องทำงานประจำหรือที่เรียกว่ามนุษย์เงินเดือนอย่างอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานเอกชน หรือแม้กระทั่งอาชีพเกษตรกร ค้าขายหรือรับจ้าง ซึ่งต้องทำงานอย่างขยันขันแข็ง ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้เงิน ดังนั้น อปพร. ที่มีอาชีพต่างกัน จึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี สามารถกิจ (2546) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : กรณีศึกษาอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการเตรียมการก่อนเกิดภัย และการดำเนินการขณะเกิดภัยธรรมชาติ และ Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน จูดี ตระกูลเลิศรัตน์ 2548: 15 - 16) ที่ว่าอาชีพมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของสมหมาย กิตยากุล (2542) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า อาชีพมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย และงานวิจัยของภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมือง นำอยู่อย่างยั่งยืนเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมือง

4) รายได้

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร.ที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย อปพร.ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีส่วนร่วมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่ากลุ่มรายได้อื่นทั้งในภาพรวมและด้านการวางแผนและปฏิบัติตามแผน ส่วนด้านมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ อปพร. ที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีส่วนร่วมสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล อปพร. ที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาท ขึ้นไป มีส่วนร่วมสูงสุด จะเห็นได้ว่า อปพร.ที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 10,001 บาท ขึ้นไป มีส่วนร่วมมากกว่า อปพร.ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,001 บาท อาจเป็นเพราะ อปพร.ที่มีรายได้สูงมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมมากกว่า อปพร.ที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากผู้มีรายได้ต่ำต้องทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น อปพร.ที่มีรายได้ต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร (2541) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง ผลการวิจัยพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง และงานวิจัยของเขมชาติ ประกายหงษ์มณี (2543) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของนพรัตน์ รัตนพงศ์ (2543) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย และงานวิจัยของมณี จันทรไทย (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชนบทของประชาชนในตำบลกระเบื้องนอก อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการของชุมชน และร่วมประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน และงานวิจัยของสุจริต ชวนรำลึก (2546) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า

5) ระดับการศึกษา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย อปพร.ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่า อปพร.ที่ได้เรียนหนังสือ เป็นเพราะ อปพร. ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จะถูกชักชวนได้ง่าย ไม่มีข้อโต้แย้งมาก

ยอมรับฟังผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ จะมีหลักวิชาการเข้ามาเกี่ยวข้อง มุมมองวิสัยทัศน์กว้างไกลกว่าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงมักมีความคิดเห็นขัดแย้ง หรือต่อต้านกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ดังนั้น อปพร.ที่มีการศึกษาต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ลือชัย (2543) เรื่องทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ต่องานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติที่มีต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่า จะมีทัศนคติในเชิงลบต่อการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำลงมา และงานวิจัยของสุพรรณิ สายแก้ว (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของอิทธิโชติ ช่วงน้ำ (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น ในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน และงานวิจัยของ Janowsky Erik Gordon (2003: Abstract) เรื่อง จิตสำนึกของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น : การสำรวจจากชุมชนในตลาดเขตตัวเมือง Tegucigalpa ประเทศฮอนดูรัส ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา เป็นตัววัดระดับการมีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมดูแลสุขภาพเบื้องต้นสำหรับชาวชุมชนในเขตตัวเมือง

2.2.2 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

1) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร.

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร.ที่มีระยะเวลาเป็นสมาชิก อปพร. ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย อปพร. ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 11 – 15 ปี มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมและทุกด้านสูงกว่า อปพร.ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. กลุ่มอื่น ๆ อาจเป็นเพราะช่วงเวลาที่เหมาะสม หากมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกน้อยกว่า 11 ปี อาจไม่มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพียงพอ ไม่กล้าแสดงออก แต่หากเป็นสมาชิก อปพร. นานกว่า 15 ปี อาจรู้สึกคุ้นเคยกับการปฏิบัติงานเดิม ๆ ไม่กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงาน ดังนั้น การที่ อปพร. มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร เสาะสมบูรณ์ (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะ อปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาล

นครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า อปพร.ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน

2) สังกัดของสมาชิก อปพร.

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีสังกัดต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า อปพร.ที่สังกัดฝ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ฝ่ายสื่อสาร และอปพร.ที่ประจำศูนย์ อปพร. มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร.ที่สังกัดฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และหน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย ซึ่ง อปพร.ที่สังกัดแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป อาจเป็นเพราะว่า อปพร.ที่สังกัดฝ่ายสื่อสารหรือ อปพร.ที่อยู่ประจำศูนย์ อปพร. ทำงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนงานประจำ จึงมีความใกล้ชิดกับผู้นำและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น อปพร. ที่มีสังกัดในศูนย์ อปพร. ต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำเร็จแก้วน้อย (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า การมอบหมายงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี

3) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร.ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ล้วนมีจิตอาสา ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน จึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนมกร สุวรรณรัตน์ (2541) เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรม และงานวิจัยของเขวภา พูลพิพัฒน์ (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร.ในการป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของสุรัตน์ รัตนะ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และผลงานวิจัยของ

สมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร (2541) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวสมุทรสงคราม

4) พื้นที่เสี่ยงภัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะบุคคลที่เข้ามาเป็น อปพร. ล้วนเข้ามาด้วยจิตอาสา มุ่งที่จะบำบัดทุกข์ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ประสบภัย เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอันเกิดจากภัยพิบัติ ทั้งของประชาชนและภาครัฐ โดยรวม เพราะฉะนั้น พื้นที่เสี่ยงภัย จึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ อปพร. ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5) ประสิทธิภาพเกี่ยวกับสาธารณภัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า อปพร. ที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับสาธารณภัย มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร. ที่ไม่เคยมีประสิทธิผลเกี่ยวกับสาธารณภัย เป็นเพราะว่า อปพร. ที่เคยพบเห็นเหตุการณ์สาธารณภัย หรือเคยปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ย่อมมีความตระหนักถึงความรุนแรงและความสูญเสียที่ได้รับจากภัยพิบัติ อีกทั้งยังได้สัมผัสทักษะ ความชำนาญในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถลดความสูญเสียร่างกายและชีวิตอันเกิดจากภัยพิบัติได้ ด้วยเหตุนี้ อปพร. ที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับสาธารณภัยย่อมมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร. ที่ไม่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับสาธารณภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิโชติ ช่วงฉ่ำ (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพด้านการพัฒนาของผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในภาพรวม

2.2.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

1) ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า อปพร. มีความตระหนักในความเสียหายและผลกระทบอันเกิดจากภัยพิบัติ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ประกอบกับได้รับการฝึกอบรมด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น อปพร. ที่มีความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัยต่างกัน จึงมีส่วนร่วม

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพร เจียมตน (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข่าวสารไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และงานวิจัยของสมบุญรัตน์ อำพนพนารัตน์ (2542) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข่าวสารไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่า

2) ความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อปพร. ที่มีความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า อปพร. ที่มีความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย 1-2 ครั้ง 3-4 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร. ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย และอปพร. ที่ได้รับการฝึกอบรม/สัมมนา 3-4 ครั้ง มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร. ที่ได้รับการฝึกอบรม/สัมมนา 1-2 ครั้ง จะเห็นได้ว่า อปพร. ที่มีความถี่ของการได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัยจำนวนครั้งมากกว่า ย่อมมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสูงกว่า อปพร. ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาหรือได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาจำนวนครั้งน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบุญรัตน์ อำพนพนารัตน์ (2542) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเข้ารับการอบรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า และงานวิจัยของกนก ชียงคนุต (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า การได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และงานวิจัยของจตุติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร และงานวิจัยของรัชพล ประจักษ์จิตต์ (2542) ได้ศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารสวนท้องถื่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางคณที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การได้รับการฝึกอบรมจากทางราชการ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารท้องถื่น

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน ร่วมใช้ประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่งความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคประชาชนในจังหวัด ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของ อปพร. จึงควรสนับสนุน กระตุ้นและประชาสัมพันธ์ให้ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้ง 4 ด้านให้มากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

3.1.1 ด้านการวางแผน ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ร่วมวางแผนการอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย ร่วมวางแผนการสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ร่วมวางแผนการจัดส่งเครื่องอุปโภค บริโภค น้ำดื่ม ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพไปยังพื้นที่ประสบภัย ร่วมจัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ

3.1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ ร่วมบริจาคสิ่งของหรือเงินทองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมอพยพประชาชนกลับบ้านเรือนเมื่อเหตุการณ์สงบ ร่วมอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย ร่วมแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า

3.1.3 ด้านการใช้ประโยชน์ ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของการวางแผนและปฏิบัติตามแผน ซึ่งการปฏิบัติงานของ อปพร.ควรส่งผลให้ประชาชนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัย ได้รับการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ประชาชนได้รับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามระเบียบเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 อย่างทั่วถึง เป็นธรรมและเหมาะสม ประชาชนได้รับทราบข่าวสารสาธารณภัยอย่างทั่วถึง

3.1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้อปพร.เข้ามามีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลวร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน ร่วมเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนฯ และการใช้/รับประโยชน์ ให้มีความเหมาะสม

3.1.5 จังหวัดในฐานะศูนย์ อปพร.จังหวัด ควรเน้นย้ำกับผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) ให้ทราบถึงบทบาทตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และเห็นถึงความสำคัญของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในการเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งสร้างความสูญเสียให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งความสูญเสียดังกล่าวสามารถลดลงได้ หากมีการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะด้านอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) การจัดตั้งทีม OTOS เพื่อเป็นกำลังหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ และขอความร่วมมือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาจัดตั้งงบประมาณเพื่อการฝึกอบรมหลักสูตรจัดตั้ง และฝึกทบทวน รวมไปถึงสวัสดิการค่าตอบแทนแก่ อปพร. เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับ อปพร.ผู้ปฏิบัติงาน

3.1.6 ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในกระทรวงมหาดไทย ระหว่างกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งจากผลการวิจัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่า อปพร. ที่มีรายได้ต่ำ เพราะปากท้องของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นความต้องการลำดับที่ 1 ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow หากความต้องการลำดับที่ 1 ไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการในลำดับถัดไป คือ ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเป็นภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ก็ไม่เกิดขึ้นในทางกลับกันหากประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะผู้ประสบภัย การที่กรมพัฒนาชุมชนจะส่งเสริมรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนก็เป็นเรื่องยาก จึงควรบูรณาการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

3.1.7 ควรประชาสัมพันธ์ให้ อปพร.รับทราบเกี่ยวกับสวัสดิการ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ของ อปพร. เงินช่วยค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชย และค่าจัดการศพในกรณีปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของทางราชการ การยกย่องเชิดชูเกียรติ การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การได้รับลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟ ซึ่งการจัดบริการด้านสวัสดิการมีผลในการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (Xu, Qingwen: 2002)

3.1.8 ภาครัฐควรให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย และไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณ ดังผลงานวิจัยของ Harrington Aleisha Dawn (2008) พบว่า การขาดแคลนเงินทุนส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความพึงพอใจของ อปพร.ที่มีต่อหน่วยงานต้นสังกัด ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อปพร. สวัสดิการของ อปพร.

3.2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ อปพร.ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดใกล้เคียง

3.2.3 หลังจากปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ควรมีการทำวิจัยซ้ำในจังหวัดนครราชสีมาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของ อปพร.ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

บรรณานุกรม

- กนก ชียงคนุต (2547) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กรุงเทพธุรกิจ "วิธีชาวอเมริกันช่วยฟื้นคืนภัยสึนามิ" สืบค้นจาก http://www.bangkokbiznews.com/2004/special/sunami/scoop/index.php?news=0501_02.html วันที่ 18 กรกฎาคม 2551
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2547) คู่มือปฏิบัติงานกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ (2547) ประวัติการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร กลุ่มงานกิจการอาสาสมัคร สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย
- _____ (2549) คู่มือการพัฒนาระบบความปลอดภัยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร อาสาสมัครอาสาสมัคร
- _____ (2550) สรุปสถานการณ์สาธารณภัยประจำปี 2549 กรุงเทพมหานคร ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย
- _____ (2550) คู่มือแนวทางการดำเนินงานศูนย์ อปพร.ต้นแบบ กรุงเทพมหานคร ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลาง
- _____ (2550) เรียนรู้จัดการภัยพิบัติ กรุงเทพมหานคร กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
- _____ (2551) สรุปสถานการณ์สาธารณภัยประจำปี 2550 กรุงเทพมหานคร ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย
- _____ (2551) คู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____ (2551) คู่มือปฏิบัติงานประจำปี 2551 กรุงเทพมหานคร อรุณการพิมพ์
- _____ (2551) คู่มือแนวทางการดำเนินงานชุมชนเข้มแข็ง เตรียมพร้อมป้องกันภัย กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย
- _____ (2552) คู่มือแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง เตรียมพร้อมป้องกันภัย ตามหลักการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย

- เกษมชาติ ประกายหงษ์มณี (2543) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสมาชิกแจ้งข่าว
อาชญากรรม" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ (2549) *โครงการ
ศึกษาผลการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นโครงสร้างใน
ราชการบริหารส่วนภูมิภาค* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชัยณรงค์ วาสนะสมสิทธิ์ (2544) "การจัดการสาธารณภัยในประเทศไทย" ใน *เอกสารการสอน
ชุดวิชาการจัดการสาธารณภัย* หน่วยที่ 9 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- ชัยพร เข็มมต (2548) "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอ
เมือง จังหวัดชลบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชินรัตน์ สมสืบ (2549) "รัฐประศาสนศาสตร์กับการมีส่วนร่วม" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด
ทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 12 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนใน
จังหวัดกำแพงเพชร" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ดวงเดือน นกทิวี (2548) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครภูเก็ต"
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- รัชพล ประจักษ์จิตต์ (2542) "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารส่วนท้องถิ่น รูปแบบ
องค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางคณที จังหวัดสมุทรสงคราม"
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ธานี สามารถกิจ (2546) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย :
กรณีศึกษาอำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์" ปัญหาพิเศษปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา

- ธีระชัย เด็ดขาด (2544) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของชุมชน: ศึกษาเฉพาะประชาชนในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลหลักสอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นพรัตน์ รัตนพงศ์ (2543) "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-มาเลเซีย กรมทหารราบที่ 5" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่ สิริลักษณ์การพิมพ์
- นเรศ ชมบุญ (2546) "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) "กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน" ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภการพิมพ์
- นิลุบล คู่พานิช (2549) แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2549) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- พนมกร สุวรรณรัตน์ (2541) "การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตจังหวัดนครปฐม" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร (2540) "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณภัย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา บรรเทาสาธารณภัย หน่วยที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 12 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

- ไพรัตน์ เจริญรัตน์ (2527) “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาปัจจุบัน” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภาคการพิมพ์
- ภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ใน
การพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มณี จันทร์ไทย (2546) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชนบท ของประชาชน
ในตำบลกระเบื้องนอก อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัย
รามคำแหง
- เยาวภา พูลพิพัฒน์ (2551) “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการ
ป้องกันภัยจากภัยธรรมชาติของจังหวัดปัตตานี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- รักษ์กล้า สदानุช (2547) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียงตามพระราชดำริ
ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาวิชาการบริหาร
ทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วรรณดี แสงประทีปทอง (2549) “เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ” ใน *ประมวลสาระชุด
วิทยานิพนธ์ 2* หน่วยที่ 8 พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2551) “อาสาสมัคร” สืบค้นจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/อาสาสมัคร>
วันที่ 18 ธันวาคม 2551
- วิฑูรย์ ภูษ (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ศิริวรรณ ปราศจากศัตรู (2548) "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อพัฒนาการทางการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตเลือกตั้งที่สอง จังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2548) "อาสาสมัคร : การพัฒนาตนเองและสังคม" วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร 1, 2 (มกราคม-มิถุนายน 2548) : 1
- สมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะ อปพร.ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี" ค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมบุรณ์ อำพนพนารัตน์ (2542) "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมโภช ตรีโอพาร์ (2544) "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณภัย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสาธารณภัย หน่วยที่ 1 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- สมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร (2541) "การมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สมหมาย กิตยากุล (2542) "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2551) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม ในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ยูโรการพิมพ์
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) "การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน" ใน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้ประกอบการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หน้า 113 กรุงเทพมหานคร สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย

- สำเร็จ แก้วน้อย (2549) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์" ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุจริต ชวนรำลึก (2546) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการแก้ไขปัญหไฟป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุพรรณณี สายแก้ว (2548) "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุภชัย ตรีทศ (2546) "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี" ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุรัตน์ รัตนะ (2548) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อนุชา โมกขะเวส (2550) *พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550* กรุงเทพมหานคร สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2550) *การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ : บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม* กรุงเทพมหานคร พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต
- อรทัย ก๊กผล (2546) "การมีส่วนร่วมของประชาชน" ใน*คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน* บทที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิปัญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรพินท์ สฟโชคชัย (2550) "หลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม" ใน*กิจกรรม Home Office Day* วันที่ 30 เมษายน 2550 ห้องประชุม ก.พ.ร. ชั้น 5 สำนักงานเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- อิทธิโชติ ชวงฉ่ำ (2547) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อุทัย ลือชัย (2543) "ทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ต่องานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน"
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Ford, Carey Lee. (2000, July). Community policing and urban citizen participation: An analysis Within the Detroit empowerment zone. Ph.D. dissertation, Wayne State University. Dissertation Abstract International. [Online]. 61-A : 374. Available : <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=4&sid=8&srchmode=1&vinst=PROD&fmt=2&startpage=-1&clientid=73545&vname=PQD&RQT=309&did=730826531&scaling=FULL&ts=1255596881&vtype=PQDrqt=309&&TS=1255596900&clientId=73545&cc=1&TS=1255596900> [2009, July 11].

Harrington, Aleisha Dawn. (2008, December). Evaluating community participation in health care decision-making: The case of the Airdrie/North Rocky View Health Needs Project. M.A. dissertation, Wilfrid Laurier University (Canada). Master Abstract International. [Online]. 46 : AAT MR38714. Available : <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&sid=1&srchmode=1&vinst=PROD&fmt=2&startpage=-1&clientid=73545&vname=PQD&RQT=309&did=1543299831&scaling=FULL&ts=1255594323&vtype=PQD&rqt=309&TS=1255594333&clientId=73545&cc=1&TS=1255594333> [2009, July 11].

Janowsky, Erik Gordon. (2003, September). Sense of community and participation in urban primary health care: A preliminary investigation from city markets in Tegucigalpa, Honduras. Ph.D. dissertation, Tulane University. Dissertation Abstract International. [Online]. 64-A : 1084. Available : <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&sid=2&srchmode=1&vinst=PROD&fmt=2&startpage=-&clientid=73545&vname=PQD&RQT=309&did=765372511&scaling=FULL&ts=1255596089&vtype=PQD&rqt=309&TS=1255596125&clientId=73545&cc=1&TS=1255596125> [2009, July 11].

Xu, Qingwen. (2002, September). Resident participation and community organization in China: Impacts and consequences of China's urban community services. Ph.D. dissertation, University of Denver. Dissertation Abstract International. [Online]. 63-A : 1135. Available : <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=1&sid=7&srchmode=1&vinst=PROD&fmt=2&startpage=-1&clientid=73545&vname=PQD&RQT=309&did=726400321&scaling=FULL&ts=1255596804&vtype=PQD&rqt=309&TS=1255596819&clientId=73545&cc=1&TS=1255596819> [2009, July 11].

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ เซาวลิต	ข้าราชการบำนาญ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร. วัฒนา ถ่วงลือ	ผู้อำนวยการสถาบันที่ปรึกษาและพัฒนาบุคลากร HR Action
ดร. วิจารย์ เหล่าธรรมยิ่งยง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ เดิม หัวหน้ากลุ่มงานกิจการอาสาสมัคร สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปัจจุบัน หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์และการจัดการ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด นครราชสีมา

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสอบถาม เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ศึกษาวิจัยขอทราบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตอบตามความเป็นจริง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการปรับปรุง/ยกระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมาต่อไป

แบบสอบถาม ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมวางแผน
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน
3. การมีส่วนร่วมใช้ผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ส่วนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 18 – 30 ปี

() 31 – 40 ปี

() 41 – 50 ปี

() 51 – 60 ปี

() 61 ปี ขึ้นไป

3. อาชีพ

() นักศึกษา

() รับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ

() พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ

() พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน

() เกษตรกร

() ค้าขาย

() รับจ้าง

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. รายได้ต่อเดือน (โดยเฉลี่ยไม่หักค่าใช้จ่าย)

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,000 - 10,000 บาท

() 10,001-15,000 บาท

() 15,001 - 20,000 บาท

() 20,001 บาท ขึ้นไป

5. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียน

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

() มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่า

() อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

6. ระยะเวลาที่ท่านเป็นสมาชิก อปพร.

() ต่ำกว่า 5 ปี

() 5 - 10 ปี

() 11 - 15 ปี

() 16 - 20 ปี

() 21 - 25 ปี

() 26 - 30 ปี

7. ท่านสังกัดฝ่ายใดในศูนย์ อปพร.

- () ฝ่ายป้องกันและบรรเทาภัย () ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย
 () ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย () หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย
 () ฝ่ายอื่น ๆ ระบุ.....

8. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนที่อยู่ในปัจจุบัน

- () ต่ำกว่า 10 ปี () 10 – 20 ปี
 () 21 – 30 ปี () 31 – 40 ปี
 () 41 – 50 ปี () 51 – 60 ปี
 () 61 ปีขึ้นไป

9. ที่อยู่อาศัยของท่านตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือไม่

- () ไม่ทราบ () ไม่อยู่
 () อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย ระบุ.....

10. ท่านเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาธารณภัยหรือไม่

- () เคย ระบุ.....
 () ไม่เคย

11. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยกี่ครั้งต่อเดือน

- () 1-2 ครั้ง () 3-4 ครั้ง () 5 ครั้งขึ้นไป

12. นอกจากการฝึกอบรมหลักสูตรจัดตั้ง อปพร. แล้ว ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับสาธารณภัย เช่น หลักสูตรฝึกทบทวน อปพร. หลักสูตรหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย (OTOS) หลักสูตรมิสเตอร์เตือนภัย หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR) หลักสูตร/การสัมมนาเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ทั้งของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานอื่น จำนวนกี่ครั้ง

- () ไม่เคย () 1-2 ครั้ง () 3-4 ครั้ง () 5 ครั้งขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ก. การมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น แผนฯ อุทกภัย ดินถล่ม และน้ำท่วมฉับพลัน วาดภัย แผ่นดินไหว และอาคารถล่ม ภัยแล้ง ไฟป่า ภัยหนาว อัคคีภัย สารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจลาจล ยาเสพติด โรคระบาดสัตว์ การชุมนุมเรียกร้อง					
1. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดสาธารณภัยในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนฯ					
2. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนฯ					
3. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนรองรับการอพยพ					
4. ท่านมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุการเกิดสาธารณภัย					
5. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณภัย					
6. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนระบบเฝ้าระวัง/เตือนภัย					
7. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัย					
8. ท่านมีส่วนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ					

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนการจัดหา/เก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย					
10. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
11. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนการจัดส่งเครื่องอุปโภค บริโภค น้ำดื่มที่จะเป็นต่อการดำรงชีพไปยังพื้นที่ประสบภัย					
12. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนการอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย					
13. ท่านมีส่วนร่วมจัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่อพยพ					
14. ท่านมีส่วนร่วมวางแผนการสำรวจความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน					
15. ท่านได้เข้าร่วมประชุมและให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนฯ					
ข. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน เมื่อขั้นตอนของการวางแผนเสร็จสิ้นและได้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเรียบร้อยแล้ว ท่านมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผนฯ และ/หรือปฏิบัติการจริงเมื่อเกิดภัย					
16. ท่านมีส่วนร่วมเฝ้าระวังการเกิดเหตุสาธารณภัย					
17. ท่านมีส่วนร่วมแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า					
18. ท่านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาธารณภัยให้ประชาชนทราบ					

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31. ประชาชนได้รับการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เช่น การแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม น้ำอุปโภคบริโภค และอาหาร อย่างรวดเร็ว					
32. ประชาชนได้รับความช่วยเหลือเฉพาะหน้า ตรงกับความต้องการ					
33. ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินจากการรักษาความสงบบริเวณ พื้นที่อพยพ					
34. ประชาชนได้รับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามระเบียบเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเหมาะสม					
35. ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับการฟื้นฟู สภาพจิตใจ					
ง. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อดำเนินการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย โดยการฝึกซ้อมแผนและ/ หรือปฏิบัติการจริง เมื่อเกิดภัยแล้ว					
36. ท่านมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานตามแผน					
37. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผลการ ดำเนินงานตามแผนฯ ว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์หรือไม่					
38. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตาม แผนฯ ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลว					
39. ท่านมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา และสาเหตุของ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนฯ					

ภาคผนวก ค

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยรวมทั้งฉบับ

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Cronbach's Alpha	N of Items
.987	43

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

2. ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Cronbach's Alpha	N of Items
.979	15

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

3. ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Cronbach's Alpha	N of Items
.963	10

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

4. ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.925	10

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

5. ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.967	8

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ มท 0608/ว 4493

ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5
นครราชสีมา ถนนสุรนารายณ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

17 กันยายน 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ชุด

2. ซองเอกสารพร้อมติดแสตมป์ จำนวน 1 ซอง

ด้วยนางวันเพ็ญ นพโรตอง ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สังกัดศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5 นครราชสีมา กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาการจัดการ (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางการพัฒนางานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5 นครราชสีมา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านช่วยกรุณาแจกแบบสอบถามให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรอกข้อมูล แล้วรวบรวมส่งภายในวันที่ 25 กันยายน 2552 ทั้งนี้ได้จัดเตรียมซองเอกสารพร้อมติดแสตมป์ไว้ให้แล้ว ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 2

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัลลภ เทพภักดิ์)

ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5 นครราชสีมา/
ผู้อำนวยการศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขต 5 นครราชสีมา

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และการจัดการ

โทร. 0-4424-2967 ต่อ 203

โทรสาร 0-4495-6223

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางวันเพ็ญ นพไธสง
วัน เดือน ปีเกิด	15 ตุลาคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2536
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 5 นครราชสีมา ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
ตำแหน่ง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ